

**PROGRAM
HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A
SOCIÁLNEHO ROZVOJA MESTA
MEDZILABORCE 2023 - 2030**

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja mesta Medzilaborce 2023 - 2030 je základným a kľúčovým dokumentom pre riadenie mesta, ktorého cieľom je plánovanie a realizácia rozvoja mesta a jeho okolia pri zohľadnení nových trendov, výziev, podmienok rozvoja a zabezpečiť vyššiu efektívnosť a doplnkovosť využitia fondov EÚ v SR.

Október 2023

Európska únia
Európsky sociálny fond

Operačný program
**Efektívna
verejná správa**

Tento strategický dokument je financovaný z projektu Efektívna implementácia projektov v okrese Medzilaborce, ktorý je podporený z Európskeho sociálneho fondu prostredníctvom Operačného programu Efektívna verejná správa.
www.reformuj.sk

I. OBSAH DOKUMENTU

1. Úvod - základné východiská procesu tvorby a obsahu	4
1.1 Inštitucionálne východiská (legislatíva, kompetencie, partneri a inštitucionalizované štruktúry partnerstiev),.....	4
1.2 Obsahové východiská	4
2. ŠTRUKTÚRA DOKUMENTU	9
3. ANALYTICKÉ VÝCHODISKÁ.....	11
3.1 Geografická poloha a širšie väzby mesta.....	11
3.2 História mesta	19
3.3 Demografická štruktúra.....	21
3.4 Štruktúra bytového fondu	26
3.4.1 Sociálne bývanie v nájomných bytoch mesta Medzilaborce.....	27
3.5 Prírodné pomery	28
3.6 Občianska vybavenosť.....	30
3.6.1 Mestský úrad a e-Government.....	31
3.6.2 Vzdelávanie.....	36
3.6.3 Sociálne služby.....	41
3.6.4 Zdravotné služby	52
3.6.5 Kultúra	53
3.6.6 Šport	54
3.6.7 Cestovný ruch.....	55
3.7 Technická infraštruktúra	57
3.8 Dopravné siete	59
3.8.1 Dopravná infraštruktúra	59
3.8.2 Železničná a autobusová doprava	59
3.8.3 Cyklotrasy	60
3.8.4 Elektromobilita	61
3.9 Plynofikácia.....	62
3.10 Vodovod	63
3.11 Verejná kanalizácia.....	63
3.12 Energetické hospodárstvo.....	66
3.13 Odpadové hospodárstvo	67
3.14 Zmena klímy	72
4. Zhodnotenie implementácie doterajších stratégií.....	73

5.	Identifikácia vnútorných potenciálov, výziev, limitov a problémov	80
6.	Výstupy SWOT analýzy pre voľbu typu stratégie	83
7.	Identifikácia disparít a faktorov rozvoja.....	85
8.	Rozvojová stratégia	87
9.	Organizačné zabezpečenie.....	137
9.1	Monitorovanie realizácie PHRSR	137
10.	Finančné plnenie	138
10.1.1	Fondy Európskej únie	138
10.1.2	Operačný program Slovensko	138
10.1.3	Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky	149
10.1.4	Investičné príležitosti pre cestovný ruch.....	151
11.	Skratky	152
12.	Zoznam obrázkov	154
13.	Zoznam tabuliek	154

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MESTA MEDZILABORCE 2023 - 2030	
Dátum platnosti	2023 - 2030
Verzia	1.0
Skratka	PHRSR
Schvaľovací orgán	Mestské zastupiteľstvo mesta Medzilaborce
Identifikácia územnej samosprávy, pre ktorú sa dokument spracováva	Mesto Medzilaborce
Dátum schvaľovania	29.12.2023
Členovia riadiaceho výboru participatívnej tvorby PHRSR	Ing. Jozef Antal Mgr. Radovan Bajaj Lukáš Betinec Ing. Michal Buchovecký Ing. Alexander Černega Mgr. art. Patrícia Gajdošová PhDr. Mgr. Dagmar Hučková MBA Ing. Adrián Kaliňak Vlasta Kolesárová RNDr. Anna Kulik MUDr. Ľubomír Ondrášik Miroslav Smetana PhDr. Vladimír Tarča
Gestor tvorby PHRSR a jeho kontaktné údaje	Ing. Marián Dribňák - odborník senior marian.dribnak@medzilaborce-urad.sk +421 57 3068756
Koordinátor tvorby PHRSR a jeho kontaktné údaje	Ing. Marián Dribňák - odborník senior marian.dribnak@medzilaborce-urad.sk +421 57 3068756
Adresa zverejnenia PHRSR	https://www.medzilaborce-urad.sk/phsr.html

1. Úvod - základné východiská procesu tvorby a obsahu	
1.1 Inštitucionálne východiská (legislatíva, kompetencie, partneri a inštitucionalizované štruktúry partnerstiev),	
1.1.1. Legislatíva upravujúca tvorbu a implementáciu PHRSR	<ul style="list-style-type: none"> • Zákon č. 539/2008 Z. z o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov, • Metodika a inštitucionálny rámec tvorby verejných stratégií schváleného uznesením vlády SR č. 197/2017 z 26. apríla 2017, (vzor šablóna PHRSR 2020, verzia 1.0.1) (zdroj: https://mirri.gov.sk/sekcie/regionalny-rozvoj-2/metodicke-a-koncepcne-materialy/).
1.1.2. Rozhodovacie kompetencie v oblasti tvorby a implementácie PHRSR	Mestské zastupiteľstvo mesta Medzilaborce
1.1.3. Partneri	Verejnosť mesta Medzilaborce
Dotknutá verejnosť	
Hlavní aktéri rozvoja	Ing. Jozef Antal Mgr. Radovan Bajaj Lukáš Betinec Ing. Michal Buchovecký Ing. Alexander Černega Mgr. art. Patrícia Gajdošová PhDr. Mgr. Dagmar Hučková MBA Ing. Adrián Kaliňak Vlasta Kolesárová RNDr. Anna Kulik MUDr. Ľubomír Ondrášik Miroslav Smetana PhDr. Vladimír Tarča
Hlavní sociálno-ekonomickí partneri	Poslanci MsZ, komisie MsZ, Zástupcovia MŠ, ZŠ, ZUŠ Občianske združenia Partneri z radov podnikateľov
1.1.4 Inštitucionalizované partnerstvá pre tvorbu a implementáciu PHRSR	V rámci prípravy neboli vytvorené inštitucionalizované partnerstvá.
1.2 Obsahové východiská	
1.1.4. Zdôvodnenie potreby spracovania a financovanie PHRSR	Požiadavka tvorby nového dokumentu PHRSR vyplývala najmä z potreby: <ul style="list-style-type: none"> • integrovaného územného a problémového prístupu v rámci územia, • zohľadnenia nových globálnych výziev, z potreby aktualizácie analytických údajov a štatistík, a taktiež z nevyhnutnosti vytýčenia nových cieľov aj v

súvislosti s národnou rozvojovou politikou a politikou Európskej únie,

- pripraviť mesto na čerpanie eurofondov z nového programovacieho obdobia 2021-2027, a to zosúladiť rozvojových cieľov a programov s politickými cieľmi Operačného programu Slovensko 2021 - 2027 a zároveň s cieľmi stanovenými vo Vízii a stratégii rozvoja Slovenska do roku 2030.
- jeho existencia je podmienkou pre získanie finančných prostriedkov zo zdrojov EÚ, štátneho rozpočtu a doplnkových zdrojov.

Východisková situácia:

- mesto má vypracovaný samostatný strategický dokument Plán hospodárskeho a sociálno-ekonomického rozvoja mesta Medzilaborce na obdobie 2015 – 2022, s predĺženou platnosťou do roka 2023,
- mesto má vypracovaný Územný plán, ale PHRSR je komplexným dokumentom, integrujúcim otázky rozvoja fyzických štruktúr so sociálnymi, ekonomickými a ďalšími aspektmi. Preto má voči ostatným plánovacím dokumentom spracovaným na miestnej úrovni zastrešujúcu funkciu. Na rozdiel od územného plánu, ktorý rieši najmä otázky fyzického rozvoja územia (lokalizáciu zástavby a priestorové regulatívy pre stavebný rozvoj, funkčné využitie rozvojových plôch), program rozvoja sa podrobnejšie zaoberá otázkami ekonomického a sociálneho rozvoja, čím vo vzťahu k územnému plánu plní komplementárnu funkciu.

<https://www.medzilaborce-urad.sk/uzemny-plan.html>

Financovanie:

- Mesto financovalo spracovanie dokumentu z projektu **Efektívna implementácia projektov v okrese Medzilaborce (NFP314010APF4)**, ktorý bol podporený v rámci Dopytovo-orientovaného projektu – Podpora koordinačných a implementačných kapacít regionálneho rozvoja v úrovni miestnej územnej samosprávy z Operačného programu Efektívna verejná správa.

	<p>Cieľom projektu bolo zoptimalizovať procesy verejnej správy, skvalitniť systémy, vytvoriť nové politiky a vytvoriť odborné administratívne kapacity, ktoré budú vykonávať manažérske činnosti v oblasti regionálneho rozvoja a miestneho územného rozvoja v najmenej rozvinutom okrese Medzilaborce.</p>
<p>1.1.5. Definícia územia pre spracovanie PHRSR a územnej štruktúracie stratégie PHRSR</p>	<p>Mesto Medzilaborce je samostatným územným samosprávnym a správnym celkom Slovenskej republiky, ktorý svoje samosprávne kompetencie vykonáva samostatne v zmysle zákona NR SR č. 369/1990 Z.z. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov.</p> <p>Mesto Medzilaborce je okresným mestom v Prešovskom samosprávnom kraji.</p>
<p>1.1.6. Relevantné vstupy z nadradených programových a strategických dokumentov</p>	<p>V nasledujúcom období stoja pred Slovenskou republikou demografické, ekonomické, sociálne a environmentálne výzvy.</p> <p>Na tieto výzvy reaguje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 – dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky – Slovensko 2030 plniaca úlohu Národnej stratégie regionálneho rozvoja. • Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj <p>V súlade s dlhodobými cieľmi si Programové vyhlásenie vlády SR 2021 – 2024 vytýčilo tieto priority:</p> <ul style="list-style-type: none"> • posilniť spoločenskú a politickú stabilitu, • pružne reagovať na príležitosti a negatíva vonkajšieho prostredia, • plynule pokračovať v podpore hospodárskeho, sociálneho a environmentálneho rozvoja krajiny, • prehĺbiť hospodársku, sociálnu a územnú súdržnosť SR, • posilniť úlohu štátu a ochranu verejného záujmu. <p>V roku 2021 začalo nové programové obdobie EÚ, ktoré sa skončí v roku 2027 (2029). V tomto období bude možné využívať financovanie na päť cieľov politiky súdržnosti EÚ z Operačného programu Slovensko:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Inteligentnejšia Európa – inovatívna a inteligentná transformácia hospodárstva, 2. Ekologickejšia, nízko-uhlíková Európa, 3. Prepojenejšia Európa – mobilita a regionálna prepojitelnosť IKT,

4. Sociálnejšia Európa – vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv,
5. Európa bližšie k občanom – udržateľný a integrovaný rozvoj prostredníctvom rozvojových stratégií riadených na regionálnej a miestnej úrovni a podpora udržateľného rozvoja miest v celej EÚ.

V novom programovom období budú mať regióny jednoduchší prístup k financovaniu svojich územných rozvojových potrieb prostredníctvom využitia integrovaného územného prístupu k implementácii fondov EÚ podľa princípov Územnej agendy EÚ. Nové obdobie zvyšuje rozhodovacie právomoci samospráv prostredníctvom pri rozhodovaní o alokáciách a využívaní fondov EÚ pri posilnení partnerskej spolupráce, a tým kladie zvýšené nároky na kvalitu ich riadiacich kapacít, ktoré budú podporené prostredníctvom alokácie vyčlenenej na zriadenie a výkon technických sekretariátov **Rád partnerstiev** a administratívnych kapacít.

Plán obnovy a odolnosti SR stanovuje ucelený balík reforiem a investícií, ktoré sa realizujú do roku 2026 a ktoré sú podporené z mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti. Plán tvoria investície a reformy, ktoré riešia výzvy identifikované v kontexte európskeho semestra, najmä v odporúčaní Európskej komisie pre Slovensko. Priority plánu obnovy zohľadňujú kľúčové problémy ekonomiky a najdôležitejšie spoločenské výzvy. Boli vybraté na základe porovnania výsledkov krajiny oproti priemeru EÚ ako aj na základe spoločných európskych priorít.

Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky je preto rozdelený do piatich základných oblastí:

- lepšie vzdelanie pre každého,
- konkurencieschopné a inovatívne Slovensko,
- zelené Slovensko,
- zdravý život pre každého,
- efektívny štát a digitalizácia.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska - KURS

Koncepcia územného rozvoja Slovenska je územnoplánovacia dokumentácia celého územia Slovenskej republiky, ktorá určuje hlavné smery komplexného rozvoja Slovenskej republiky. Stanovuje základné podmienky a vytvára predpoklady pre udržateľný územný rozvoj Slovenskej republiky a jej regiónov s určením rámcových požiadaviek štátu z hľadiska ochrany, obnovy a tvorby

krajiny, ochrany prírody, ochrany, zachovania a rozvíjania historického a kultúrneho dedičstva, hospodárskeho a sociálneho rozvoja, obrany a bezpečnosti štátu a z hľadiska dodržania medzinárodných záväzkov v oblasti životného prostredia a územného rozvoja.“ (§ 19 zákona č. 200/2022 Z.z.)

Iné stratégie Slovenskej republiky:

- Stratégia environmentálnej politiky SR do roku 2030
- Strategický plán rozvoja dopravy SR do roku 2030 – Fáza II
- Stratégie adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy

Dokumenty na úrovni Prešovského samosprávneho kraja

- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na obdobie 2021-2030
- Plán udržateľnej mobility PSK, 2020
- Kostrová sieť cyklistických trás v PSK
- Stratégia destinačného marketingu cestovného ruchu PSK
- Slovakia Catching-Up Regions - Prešovský kraj: Kľúčová dynamika regionálneho rozvoja
- Inovácie v Prešovskom kraji
- Program rozvoja vidieka PSK
- Program energetického manažmentu PSK
- Koncepcia dopravy vo verejnom záujme pre PSK
- Generel dopravnej infraštruktúry Prešovského kraja
- Návrh strategicko-plánovacích regiónov na území PSK
- Koncepcia rozvoja sociálnych služieb na území PSK
- Stratégia PSK pre mládež na roky 2015-2020 s výhľadom do roku 2025
- Stratégia výchovy a vzdelávania v stredných školách v územnej pôsobnosti PSK na roky 2019-2020
- Územná prognóza regiónu Prešov – disponibilnosť územia Prešovského kraja pre vstup investorov

Plán rozvoja okresu Medzilaborce 2024-2028

Podpora okresu sa má v priebehu 5 rokov zamerať na nasledujúce aktivity:

	<p>Aktivita A: Zamestnanosť - podpora vytvárania udržateľných pracovných miest</p> <p>Aktivita B: Tvorba komplexnej ponuky v cestovnom ruchu</p> <p>Aktivita C: Regionálne centrum – zabezpečenie projektovej koordinácie v oblasti poskytovania regionálneho príspevku</p> <p>Stratégia miestneho rozvoja vedený komunitou (CLLD)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spoločný program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obcí MAS Laborec na obdobie 2016-2023, • Stratégia CLLD MAS Laborec Vidiek pre mesto – Miesto pre vidiek, <p>Stratégia cestovného ruchu Horný Zemplín a Horný Šariš</p>
<p>1.1.7. Informácia o procese participatívnej tvorby PHRSR</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 01 – 07/ 2022 Identifikácia potreby a impulzov k vypracovaniu PHRSR mesta a rozhodnutie o začatí prípravných prác. • 08 – 10/ 2022 Prípravné práce, spracovanie a schválenie Vstupnej správy. • 11/2022 – 01/2023 Inventarizačná, analytická a prognostická fáza tvorby PHRSR. • 02 – 03/2023 Stanovenie strategického smerovania, priorít a strategických cieľov PHRSR. • 02 – 03/2023 Návrh vlastnej stratégie – strategického prístupu, postupu a nástrojov na dosiahnutie vízie a cieľov. • 04 – 05/2023 Nastavenie implementácie, financovania, monitorovania a vyhodnocovania PHRSR • 10/2023 Prerokovanie a schvaľovanie návrhu PHRSR

2. ŠTRUKTÚRA DOKUMENTU

Tento dokument je konštruovaný v zmysle § 8 Zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja a má päť základných častí:

- a) analytickej časti, ktorá obsahuje komplexné hodnotenie a analýzu východiskovej situácie mesta, odhad jej budúceho vývoja, možné riziká a ohrozenia vo väzbe na existujúce stratégie a koncepcie a využívanie vnútorného potenciálu územia, jeho limitov a rozvoja, definovanie podmienok udržateľného rozvoja mesta,

- b) strategickej časti, ktorá obsahuje stratégiu rozvoja mesta pri zohľadnení jej vnútorných špecifik a určí hlavné smery, priority a ciele rozvoja mesta rešpektovaním princípov regionálnej politiky s cieľom dosiahnutia vyváženého udržateľného rozvoja územia,
- c) programovej časti, ktorá obsahuje najmä zoznam strategických oblastí, opatrení, cieľov a aktivít na zabezpečenie realizácie programu rozvoja mesta,
- d) realizačnej časti, ktorá je zameraná na popis postupov inštitucionálneho zabezpečenia formou partnerstva a organizačné zabezpečenie realizácie programu rozvoja mesta, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja mesta s ustanovením merateľných ukazovateľov, vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja mesta formou akčných plánov, a
- e) finančnej časti, ktorá obsahuje finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnej a organizačnej stránky realizácie programu rozvoja mesta.

3. ANALYTICKÉ VÝCHODISKÁ

Analytická časť PHRSR obsahuje komplexné hodnotenie východiskovej situácie územia so širšími väzbami na územie Prešovského kraja a okresu Medzilaborce a odhad budúceho vývoja, s dôrazom na možné riziká a hrozenia vo väzbe na existujúce relevantné stratégie a koncepcie a integrované využívanie vnútorného potenciálu rozvoja územia, pri zohľadnení jeho limitov. Jej súčasťou je tiež definovanie špecifických potenciálov, problémov, ako aj globálnych a lokálnych výziev.

Analytická časť dokumentu predstavuje východiská pre návrh priorít, strategických oblastí, opatrení a aktivít. Ako základné podkladové zdroje pre spracovanie jednotlivých analytických častí boli využité údaje zo štatistických zdrojov, z databáz mesta, ale aj výstupy z prieskumov obyvateľov, verejne dostupných zdrojov, internetových podkladov špecializovaných štúdií a projektov a iné.

3.1 Geografická poloha a širšie väzby mesta

Mesto Medzilaborce má v rámci Slovenska značne excentrickú polohu. Nachádza sa v severovýchodnej časti Slovenska a administratívne spadá pod **Prešovský samosprávny kraj**, pričom je aj centrom okresu.

Územie mesta sa nachádza na **Hornom Zemplíne**, v severnej časti Laboreckej vrchoviny, na sútoku riek Laborec a Vydranka. Leží vo výške 326 m n. m. Najnižšia nadmorská výška cca 305 m n. m. je pri brehu Laborca v južnej časti KÚ, stred mesta má výšku cca 325 m n. m., najvyššiu nadmorskú výšku 841 m n. m. má vrch Danová v severovýchodnej časti katastrálneho územia.

Riešené územie je vymedzené hranicou katastrálneho a administratívneho územia mesta Medzilaborce. Jeho plošná výmera je 4 748 ha, s počtom obyvateľov 5806 a hustotou 122,28 obyv./km². Mestom vedie cesta II/559 a II/575, ako aj železničná trať Michalany – Ľupkóv. Severná a severovýchodná hranica okresu (v dĺžke 36 km) je súčasne aj štátnou hranicou s Poľskou republikou.

Susediace okresy:

- okres Humenné,
- okres Stropkov,

Susediace obce:

- z okresu Medzilaborce: Palota, Kalinov, Habura, Ňagov, Krásny Brod, Rokytovcie
- z okresu Stropkov: Miková

Mesto je vzdialená:

- od okresného mesta Humenné - 40 km,
- od krajského mesta Prešov - 80 km,
- od hlavného mesta Bratislava - 500 km,
- od hraničného prechodu s Poľskom (Palota) – 8 km
- od hraničného prechodu s Ukrajinou (Ubl'a) – 70 km
- od najbližšieho letiska v Košiciach – 125 km

Katastrálne územie je tvorené tromi miestnymi časťami:

- MČ Medzilaborce s rozlohou 19,7 km²,
- MČ Borov s rozlohou 12,4 km²,
- MČ Vydraň s rozlohou 15,4 km².

Miestna časť centrum Medzilaborce

Centrum mesta je lokalizované v ťažiskovej polohe súboru v mieste kríženia ciest II. triedy, na zalomenej urbanistickej osi v koridore medzi riekou Vydranka (jej pravým brehom) a železničnou traťou križujúcu túto komunikáciu. Priestorovým komplexom ovplyvňujúcim panorámu mesta je obytný súbor bytovej výstavby viacpodlažných panelových domov na sídlisku Vrch v juhovýchodnej časti sídla. Obytná zástavba rodinných domov v meste má charakter urbanistickej štruktúry usporiadanej prevažne v uličnej zástavbe, kde tvoria hlavné kompozičné a funkčno-prevádzkové osi cesta II. triedy a miestne komunikácie. V južnej časti mestskej časti Medzilaborce nadväzuje na urbanistickú štruktúru rodinných domov pri cestnej komunikácii bez priestorového oddelenia zástavba rodinných domov miestnej časti Podňagovčiek. Dominantnými objektmi v priestorovej skladbe mesta sú kostoly - svojou monumentálnou vyvýšenou polohou nad centrom mesta najmä pravoslávny chrám. Ďalším významným identickým novodobým objektom dotvárajúcim charakter mesta je Múzeum moderného umenia Andyho Warhola v južnej časti centra mesta.

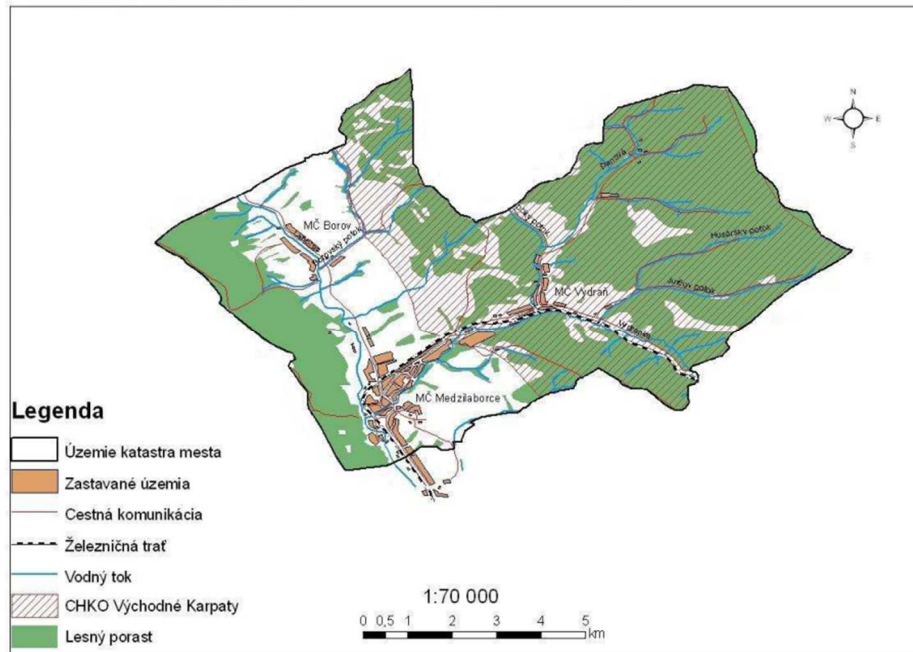
Miestna časť Vydraň

Miestna časť Vydraň, bola do roku 1965 samostatná obec, v súčasnosti tvorí jednu z dvoch miestnych častí. Z hľadiska polohy takmer plynulo nadväzuje na mestskú časť Medzilaborce, od ktorej je oddelená koridorom železničnej trate a areálom poľnohospodárskeho družstva za výrazným meandrom rieky Vydranky. Územie miestnej časti Vydraň má vidiecky charakter urbanistickej štruktúry rodinných domov usporiadaných v uličnej zástavbe, kde hlavné kompozičné a funkčno-prevádzkové osi tvoria cesty II. a III. triedy. Urbanistická štruktúra má základný rozvetvený „ypsilonový“ pôdorys s ťažiskom v mieste kríženia ciest II a III. triedy. V tejto exponovanej kompozičnej polohe je dominantou gréckokatolícky chrám. Ďalšou kompozičnou dominantou tejto miestnej časti je pravoslávny chrám umiestnený severne od centra v uličnej zástavbe pri ceste III. triedy.

Miestna časť Borov

Miestna časť Borov, bola do roku 1971 samostatná obec Zastavané územie miestnej časti Borov je z hľadiska polohy k mestu Medzilaborce umiestnené v solitérnej satelitnej polohe, vzdialené od zastavanej mestskej časti Medzilaborce cca 1,5 km severným smerom. Územie miestnej časti Borov má vidiecky charakter urbanistickej štruktúry rodinných domov usporiadaných v uličnej zástavbe. Urbanistická štruktúra má základný tvar písmena „H“, s dvoma kompozičnými osami v koridoroch komunikácií (cesta II. triedy a miestna komunikácia) medzi ktorými preteká rieka Laborec. Ulice sú zastavané jednostranne po obvodovej strane urbanistickej štruktúry. Ťažisko súboru je v širšom priestore vymedzenom dvoma premosteniami rieky. Dominantou je gréckokatolícky chrám umiestnený na vyvýšenom mieste pri cintoríne v južnej časti zastavaného územia miestnej časti.

Obrázok 1 Lokalizácia miestnych častí

Zdroj: Územný plán mesta Medzilaborce

Prešovský kraj

Prešovský kraj sa rozprestiera na severovýchode Slovenskej republiky. Svoju rozlohou 8 973 km², zaberá 18,3 % rozlohy štátu. PSK dlhodobo patrí k najzaostávajúcejším krajom Slovenska. Administratívne sa Prešovský kraj delí na 13 okresov, z toho 9 okresov je zaradených v zozname najmenej rozvinutých okresov SR, jedným z nich je aj okres Medzilaborce.

Severovýchodnú hranicu okresu tvorí štátna hranica s Poľskom, zo západnej strany hraničí s okresom Stropkov a z južnej s okresom Humenné.

Obrázok 2 Mapa Prešovského kraja

Zdroj: https://www.po-kraj.sk/images/fakty/okresy-psk/mapa-okresy_psk.jpg

Okres Medzilaborce

Okres Medzilaborce je okres v Prešovskom kraji na Slovensku. Má rozlohu 427,25 km², žije tu 10 773 obyvateľov a priemerná hustota zaľudnenia je 25 obyvateľov na km² (údaje k 31. 12. 2022). Správne sídlo okresu je mesto Medzilaborce. Dnes je v okrese začlenených 23 obcí, z toho jedna so štatútom mesta. Obec Radvaň nad Laborcom a mesto Medzilaborce sú jediné samosprávy, ktoré majú viac ako 500 obyvateľov.

Obrázok 3 Zoznam obcí okresu

p.č.	názov obce	typ obce	po (2021)
1	Medzilaborce	mesto	5965
2	Radvaň nad Laborcom	vidiecka obec	526
3	Habura	vidiecka obec	467
4	Krásny Brod	vidiecka obec	467
5	Ňagov	vidiecka obec	390
6	Čertižné	vidiecka obec	323
7	Čabalovce	vidiecka obec	322
8	Čabiny	vidiecka obec	320
9	Volica	vidiecka obec	264
10	Kalinov	vidiecka obec	261
11	Olka	vidiecka obec	260
12	Palota	vidiecka obec	193
13	Výrava	vidiecka obec	189
14	Zbojné	vidiecka obec	162
15	Rokytovce	vidiecka obec	161
16	Sukov	vidiecka obec	153
17	Roškovce	vidiecka obec	141
18	Repejov	vidiecka obec	119
19	Zbudská Belá	vidiecka obec	116
20	Brestov nad Laborcom	vidiecka obec	106
21	Svetlice	vidiecka obec	89
22	Valentovce	vidiecka obec	42
23	Oľšínkov	vidiecka obec	20

Obec	Počet	Počet obyvateľov
1) Medzilaborce	5 965	54,0%
2) Radvaň nad Laborcom	526	4,8%
3) Habura	467	4,2%
4) Krásny Brod	467	4,2%
5) Ňagov	390	3,5%
6) Čertižné	323	2,9%
7) Čabalovce	322	2,9%
8) Čabiny	320	2,9%
9) Volica	264	2,4%
10) Kalinov	261	2,4%
11) Olka	260	2,4%
12) Palota	193	1,7%
13) Výrava	189	1,7%
14) Zbojné	162	1,5%
15) Rokytovce	161	1,5%
16) Sukov	153	1,4%
17) Roškovce	141	1,3%
18) Repejov	119	1,1%
19) Zbudská Belá	116	1,0%
20) Brestov nad Laborcom	106	1,0%
21) Svetlice	89	0,8%
22) Valentovce	42	0,4%
23) Oľšínkov	20	0,2%

Zdroj: http://www.sodbtn.sk/obce/okres.php?kod_okresu=705

Obrázok 4 Geografická poloha v rámci Prešovského kraja

Zdroj: https://www.po-kraj.sk/images/fakty/okresy-psk/mapa-okresy_psk.jpg

Okres sa nachádza v severnej časti historického regiónu Zemplín. Zemplín je najväčším regiónom Slovenska, ale je rozdelený na tri časti. Horný Zemplín patrí do Prešovského kraja, Dolný Zemplín do Košického kraja a časť historického Zemplína leží v Maďarsku.

Obrázok 5 Mapa historického regiónu Zemplín

Zdroj: [https://sk.wikipedia.org/wiki/Zempl%C3%ADn_\(slovensk%C3%BD_regi%C3%B3n\)](https://sk.wikipedia.org/wiki/Zempl%C3%ADn_(slovensk%C3%BD_regi%C3%B3n))

Územie súčasného okresu Medzilaborce patrilo v 13. storočí do Košickej stolice a neskôr do druhej polovice 19. storočia patrilo do Zemplínskej stolice. Súčasťou Zemplínskej župy boli mesta do roku 1923, keď v rámci nového administratívneho členenia vznikol okres Medzilaborce. Vzniknutý okres bol v porovnaní s dnešným väčší a patrili doňho aj niektoré susediace mesta dnešných okresov Stropkov a Humenné. V tridsiatych rokoch 20. storočia v období po vzniku prvej ČSR patrilo okres do Košickej župy. V 1. polovici 20. storočia územie okresu pripadlo Šarišskej župe. V ďalšom vývoji okres prechádzal viacerými zmenami. Najprv bol okres začlenený do okresu Humenné.

Okres Medzilaborce bol s platnosťou od 20. októbra 2017 zaradený Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny SR medzi najmenej rozvinuté okresy. Miera evidovanej nezamestnanosti, vypočítaná z disponibilného počtu uchádzačov o zamestnanie, bola podľa zákonom stanovených kritérií vyššia ako 1,6-násobok priemernej miery evidovanej nezamestnanosti v Slovenskej republike za rovnaké obdobie.

Podľa zákona č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov Okresný úrad Medzilaborce pripravil návrh plánu rozvoja a predložil ho po prerokovaní riadiacim výborom na schválenie ministerstvu investícií. Plán rozvoja najmenej rozvinutého okresu Medzilaborce bol schválený Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR dňa 23. októbra 2023. Ide o záväzný dokument zameraný na odstraňovanie zaostávania najmenej rozvinutého okresu a jeho podporu. Okres bude môcť v súlade s plánom rozvoja využívať čerpanie regionálneho príspevku, ktoré je naplánované na roky 2023 – 2027.

Plán rozvoja najmenej rozvinutého okresu Medzilaborce sa má v priebehu 5 rokov od jeho schválenia zamerať na aktivity, ktorých cieľom je odstraňovanie zaostávania najmenej rozvinutého okresu Medzilaborce prostredníctvom realizácie projektov predovšetkým generujúcich udržateľné pracovné miesta pre UoZ, a tým znižujúcich podiel disponibilných UoZ na obyvateľstvo v produktívnom veku.

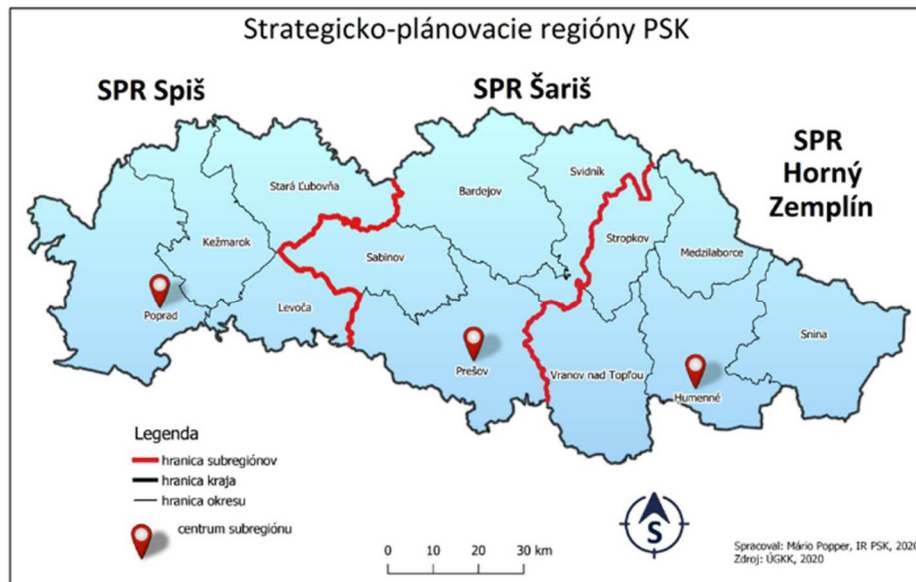
Integrovaný územný rozvoj je rozvoj založený na prepájaní odvetvových politík na rôznych hierarchických úrovniach (európskej, národnej, regionálnej, komunálnej) na územnom princípe, s cieľom zabezpečiť udržateľný rozvoj a efektívne využitie zdrojov pre dosiahnutie vyššej kvality života obyvateľov daného územia. Územná spolupráca je v zmysle zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja (ďalej len „Zákon“) spolupôsobenie sociálno-ekonomických partnerov pri zvyšovaní úrovne hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja v nadväznosti na územie kraja.

Vymedzenie **nových strategicko-plánovacích regiónov (ďalej len SPR)** vychádza z metodiky Národnej stratégie regionálneho a územného rozvoja SR do roku 2030, Agendy 2030 a Vízie a stratégie rozvoja Slovenska do roku 2030. Zo všetkých spomínaných dokumentov vyplýva potreba vytvárania strategicko-plánovacích regiónov za účelom efektívneho financovania cez integrované projekty (častokrát prechádzajúce cez hranice) v novom programovom období 2021-2027.

Okres Medzilaborce je spolu s okresmi Humenné, Vranov nad Topľou, Stropkov a Snina súčasťou **Strategicko - plánovacieho regiónu (SPR) Horný Zemplín**. Centrom SPR je mesto Humenné a v 229 obciach žije 210 966 obyvateľov. SPR predstavuje medzistupeň medzi lokálnou (mesta a obce) a krajskou úrovňou. Cieľom vytvorenia SPR **v novom programovom období 2021 – 2027 je vypracovanie adresnejších stratégií**, ktoré budú zohľadňovať špecifickosť jednotlivých regiónov, ako aj efektívnejšie riadenie, rozhodovanie, plánovanie a financovanie v území. Na čele stojí **Kooperačná rada strategicko-plánovacieho regiónu Horný Zemplín** (ďalej aj „Kooperačná rada“).

Na území kraja bola vytvorená **Rada partnerstva PSK**. Úlohou Rady partnerstva PSK je koordinovať rozvoj územia Prešovského kraja za pomoci finančných prostriedkov z Programu Slovensko a prostredníctvom integrovaných projektov vybraných subjektov, bude rozhodovať o výbere konkrétnych projektových aktivít či zámerov rôznych subjektov z územia kraja tak, aby prispievali k rozvoju uvedených oblastí. Rada má 4 komory, v ktorých je zastúpená regionálna samospráva, miestna samospráva, štátna správa a ďalší sociálno-ekonomickí partneri.

Obrázok 6 Strategicko-plánovacie regióny PSK

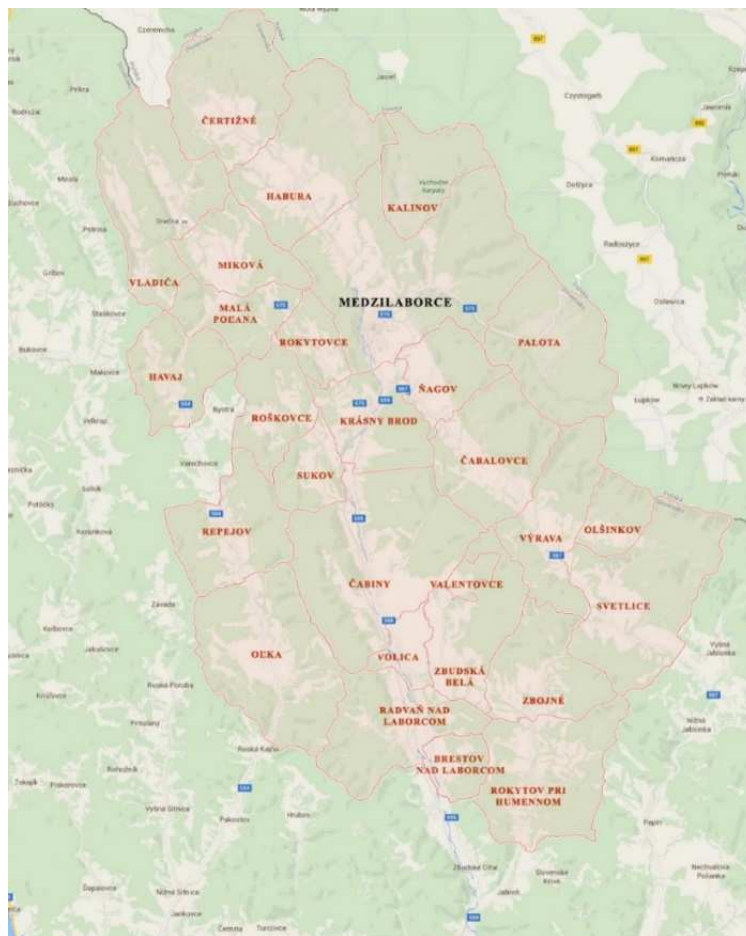
Zdroj: <https://www.po-kraj.sk/images/sk/samosprava/vyzvy-granty/nove-programove-obdobia-2021-2027/umr-spr-psk/umr-spr-psk.png>

Mesto je členom **Miestnej akčnej skupiny LABOREC, o. z.** (skrátene MAS LABOREC, o. z.). MAS je nevládne, nepolitické, nezávislé združenie fyzických a právnických osôb, ktoré zabezpečujú svoju činnosť realizáciou cieľov v celistvom území tvorenom katastrálnymi územiami 28 obcí na rozlohe 517,918 km² s počtom obyvateľov 13 272, hustota 25,63 obyv./km².

MAS LABOREC, o.z., zastúpená jej štatutárnym orgánom **je jedným z členov Rady partnerstva** pre Regionálnu integrovanú stratégiu Prešovského samosprávneho kraja. Dňa 2.7.2015 podpísal predseda Rady partnerstva Memorandum o spolupráci so všetkými členmi Rady partnerstva, relevantnými inštitúciami pôsobiacimi na úrovni kraja. MAS LABOREC, o.z sa týmto aktom stala v procese prípravy a implementácie RIUS PSK zástupcom všetkých verejno-súkromných partnerstiev na území Prešovského samosprávneho kraja.

MAS je občianske združenie, ktoré združuje fyzické a právnické osoby, pôsobiace resp. sídliace na danom území. Predstavuje verejno-súkromné partnerstvo verejnej správy, podnikateľských a nepodnikateľských subjektov a občanov pôsobiacich alebo sídliacich na danom území s cieľom identifikovať a realizovať Stratégiu miestneho rozvoja vedeného komunitou (ďalej len „Stratégia CLLD“). Schválená stratégia miestneho rozvoja pod názvom „Vidiek pre mesto, miesto pre vidiek“, má za cieľ využiť všetok existujúci potenciál na to aby sa naštartoval udržateľný rozvoj nášho regiónu. Je to komplexný dokument obsahujúci konkrétne opatrenia a aktivity, finančný a akčný plán smerujúci k naplneniu stanovených cieľov.

Obrázok 7 Mapa územia miestnej akčnej skupiny Laborec o.z.

Zdroj: <http://zdruzenie.maslaborec.sk/prispevky/info>

Ministerstvo hospodárstva SR v roku 2005 vymedzilo na Slovensku 21 regiónov cestovného ruchu do 4 kategórií: I. kategória - regióny s medzinárodným významom, najkvalitnejšie predpoklady CR, zahraniční návštevníci počas celého roku, II. kategória - regióny s národným významom, veľmi kvalitné predpoklady, atraktívne územia, využiteľné počas celého roku, III. kategória - regióny s regionálnym významom, podpora návštevnosti zo vzdialenosti do 100 - 150 km, výrazná sezónnosť a IV. kategória - regióny s prevažujúcim významom na regionálnej úrovni, len malý význam, pre domácich.

V zmysle dokumentu Regionalizácia cestovného ruchu v Slovenskej republike boli okresy Stropkov, Vranov nad Topľou, Humenné, Snina a Medzilaborce začlenené do IV. kategórie pod názvom **Hornozemplínsky región CR**. Tento región má nadregionálny význam pre cestovný ruch v dlhodobom horizonte.

V území v oblasti cestovného ruchu pôsobí **Oblasťná organizácia cestovného ruchu Horný Zemplín a Horný Šariš**. OOCR bola založená podľa zákona č. 91/2010 Z. z. o podpore cestovného ruchu, v znení neskorších predpisov na podporu a propagáciu cestovného ruchu a na vytváranie podmienok rozvoja CR na území zakladateľov a členov s cieľom trvalo udržateľného rozvoja CR a ochrany záujmov svojich členov. Aktuálne má organizácia spolu 28 členov - 17 samospráv, 9 podnikateľských subjektov a 2 občianske združenia. **Mesto je členom, lebo má veľký potenciál na rozvoj cestovného ruchu, vzhľadom na lokalizáciu, históriu a počtom národných kultúrnych pamiatok.**

Obrázok 8 Regióny cestovného ruchu v PSK

Zdroj: Inštitút rozvoja PSK (Návrh strategicko-plánovacích regiónov na území PSK)

3.2 História mesta

Stredoveká osada bola založená pravdepodobne v druhej polovici 15. storočia, kedy zásluhou humenských Drugetovcov sa uskutočnila druhá fáza valašskej kolonizácie. Obyvateľstvo, ktoré stálo pri jej zrode, pozostávalo prevažne z rusínskeho, ale aj poľského a v menšej miere i valašského obyvateľstva, ktoré sa síce venovalo aj pastierstvu, ale v tejto fáze kolonizácie malo už prevahu obyvateľstvo roľnícke. Najstaršia zmienka v listinných dokumentoch je až z roku 1523. Vo vlastníctve Drugetovcov sa nachádzali do roku 1684, keď sa stali majetkom grófskej rodiny Čákiovcov a od prvej polovice 19. storočia patrili rodine Andrášiovcov.

Medzilaborce patria spolu so Svidníkom k tým mestám založeným vo valašskom práve, ktoré charakter mestečiek nadobudli postupným vývojom a nie získaním výsad.

Predpokladom pre takúto postupnú transformáciu z poddanskej obce na mestečko bola okrem iného i poloha **na starej obchodnej ceste z Potisia do Haliče**, ktorá sa v strede Medzilaboriec rozvetvovala dvoma smermi – cez Čertižné a cez Vydraň.

V roku 1557 pozostávali Medzilaborce z 10 usadlostí a v roku 1715 už mali 18 obývaných, 39 opustených usadlostí a dva mlyny. Do roku 1787 sa Medzilaborce rozrástli na 106 domov a 719 obyvateľov.

Neudržateľné sociálne a hospodárske pomery tu žijúceho rusínskeho obyvateľstva spôsobili, že od 16. storočia sa mená medzilaborských poddaných objavujú v zoznamoch zbojníckych družín, pôsobiacich na obidvoch stranách uhorsko – poľskej hranice (na panstve humenskom a sanockom). Ďalšou formou odporu voči zosilnenému útlaku zemepána boli časté úteky poddaných z pôdy. Po skončení stavovských povstaní Františka II. Rákociho nachádzame v Medzilaborciach roku 1720 až 39 opustených usadlostí. Obyvatelia najčastejšie utekali do južných stolíc Uhorska, ale i do Poľska. Opustené usadlosti si od panstva prenajímali Židovskí nájomníci.

Za takýchto pomerov bolo zrušenie poddanstva nesporne veľkým revolučným činom. Od poddanských povinností boli oslobodení aspoň urbáriálni poddaní. Politicky sa priebeh revolúcie v rokoch 1848 – 1849 dotkol i Medzilaboriec, a to v máji 1849, keď sa na území chotárov Medzilaboriec, Borova a Habury stretli vojská ruského cára s uhorskými honvédmi.

K staršej nekodifikovanej tradícii trhov v Medzilaborciach pribudlo od roku 1859 povolenie na konanie krajinských jarmokov, ktorým sa urýchlil mestotvorný proces. K výraznejšiemu napredovaniu Medzilaboriec prispelo i odovzdanie železničnej trate Humenné – Medzilaborce do užívania dňa 12. júna 1873. Posledným činom dotvárajúcim mestský charakter Medzilaboriec bolo zriadenie slúžnovského úradu koncom 19. storočia. Tieto pozitívne kroky vo vzťahu k mestečku a jeho obyvateľstvu sa čiastočne odrazili i v jeho demografickom rozvoji. Ak v roku 1851 mali Medzilaborce 724 obyvateľov, do roku 1910 ich počet vzrástol na dvojnásobok (1561). V roku 1880 tu bolo 143 domov, v roku 1910 už 226.

Výraznejšie zlepšenie životných podmienok nastalo až v druhej polovici 19. storočia, k čomu výrazne prispela výstavba železnice, ktorá prechádzala cez Medzilaborce a Lupkovský priesmyk do Poľska. Obec bola napojená na železničnú dopravu v roku 1870. Železnica spojila Medzilaborce s hospodárskymi a kultúrnymi centrami Uhorska, od ktorých boli dovtedy takmer úplne odrezané. Z údajov o sčítaní obyvateľstva a majetku, ktoré bolo v roku 1900, sa dozvedáme: Medzilaborce mali 1 333 prítomných obyvateľov, 108 cudzincov, 142 obyvateľov bolo v cudzine. Bolo tu 187 domov, z toho 163 drevených a 24 kamenných.

Relatívne priaznivý rozvoj začiatkom 20. storočia prerušili vojnové udalosti v zimných mesiacoch 1914 – 1915. Začiatkom februára 1915 bolo mestečko dobyté ruskými vojskami, ktoré sa

tu zdržali až do začiatku mája 1915. Ostalo po nich zničené mesto a tisíce mŕtvych vojakov na obidvoch stranách. Vojenské cintoríny sú dodnes svedectvom tejto hrôzy. Na vojnovom pohrebisku z prvej svetovej vojny v Medzilaborciach je pochovaných 1 692 vojakov. Z pochovaných štyria vojaci boli ríšski Nemci, zvyšných 1 688 padlých slúžilo v Rakúsko-Uhorskej cisársko-kráľovskej armáde a Cárскеj ruskej armáde.

Obdobie prvej Československej republiky (1918-1938) bolo obdobím rozvoja. V období Slovenskej republiky (1939 – 1945) sa Medzilaboriec významne dotkli protižidovské opatrenia. Tunajšia židovská komunita patrila medzi najväčšie na Slovensku. V roku 1942 v Medzilaborciach žilo 825 Židov, ktorí dominovali v obchode a službách mesta i okresu Medzilaborce. Absolútnu väčšinu z nich deportovali slovenské úrady v jarných mesiacoch roku 1942 do vyhladzovacích táborov na území dnešného Poľska.

Záverečná etapa druhej svetovej vojny, najmä boje medzi Červenou armádou a ustupujúcou nemeckou armádou o Medzilaborce na jeseň r. 1944, priniesli so sebou veľké škody. Vtedajšia obec Borov, ktorá je dnes časťou mesta bola na jeseň 1944 vypálená, nemeckými vojakmi. Zhorelo 53 domov a ťažko poškodených bolo 33 domov.

Mestečko sa až do roku 1960 udržalo ako sídlo okresu. Rozsiahla stavebná činnosť v období komunistického režimu zmenila architektonickú tvár mesta a dala mestu súčasnú podobu. Najvýznamnejšou zmenou prešlo centrum mestečka, z ktorého prakticky zmizli staré historické budovy a nahradili ich nevzhľadné obchodné domy (OD Jednota, OD Kamjana).

Medzilaborce a jeho okolie boli bez priemyslu, a preto vtedajšie vedenie rozhodlo, že v Medzilaborciach bude postavený strojársky závod. 1. mája 1958 bol položený základný kameň závodu – Transporta. V roku 1971 po rekonštrukcii starého mlyna sa začala prevádzka nového závodu Jablonecké sklárne (neskôr Lusk). Ruku v ruke s výstavbou mesta išlo založenie priemyselnej výroby. V meste vznikli dva priemyselné závody - strojársky (Transporta, neskôr premenovaná na Vihorlat) a sklársky. Po spoločenských zmenách v roku 1989 a nástupe trhovej ekonomiky však obidva závody upadli a v celom regióne vzrástla nezamestnanosť.

Po prvýkrát sa mestečko Medzilaborce stáva okresným centrom v roku 1910. Z hľadiska historického je dôležitý fakt, že po oslobodení v roku 1945 sa Medzilaborce stali prvým okresným sídlom na území ČSR. Túto funkciu plnilo mesto do roku 1960. Od roku 1960 patrilo do okresu Humenné. Okresným mestom je znovu od roku 1996.

Zdroj: <https://sk.wikipedia.org/wiki/Medzilaborce>

3.3 Demografická štruktúra

Mesto Medzilaborce má k 31.12.2021 evidovaných 5 965 obyvateľov. Hustota obyvateľstva je 122,28 obyv./km². V zmysle aktuálneho platného Atlasu rómskych komunit je v meste Medzilaborce evidovaných 11 – 20 % zastúpenia Rómov čo predstavuje 1001 – 1100 obyvateľov MRK. Mesto, kde sa stretáva 5 náboženstiev, je veľmi rôznorodé z pohľadu národnostného zloženia. Z historického hľadiska bolo mesto zložené väčšinou z Rusínov a Židov.

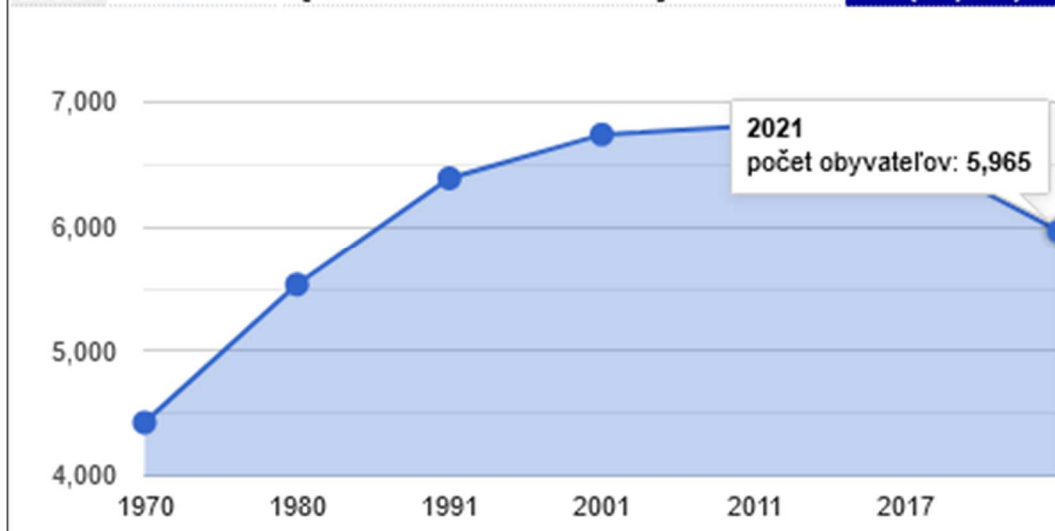
Na základe údajov vývoja počtu obyvateľov v meste Medzilaborce za obdobie rokov 2001 – 2021 zaznamenávame klesajúcu tendenciu. Od roku 2001 do roku 2021 klesol počet obyvateľov o 776 obyvateľov, čo je negatívny až alarmujúci jav. Tento súčasný trend vývoja zobrazuje postupné vymieranie obyvateľstva s čoraz väčším početným zastúpením rómskej populácie.

Tabuľka 1 Počet obyvateľov v roku 2021

Počet obyvateľov pri sčítaní 2001:	6741		
Počet obyvateľov pri sčítaní 2011:	6809	[rozdiel 2011-2001: 68]	(prírastok)
Počet obyvateľov pri sčítaní 2021:	5965	[rozdiel 2021-2011: -844]	(úbytok)

Tabuľka 2 Vývoj počtu obyvateľov od roku 1970 do roku 2021

1970:	4426		
1980:	5533	[rozdiel 1980-1970: 1107]	(prírastok)
1991:	6391	[rozdiel 1991-1980: 858]	(prírastok)
2001:	6741	[rozdiel 2001-1991: 350]	(prírastok)
2011:	6809	[rozdiel 2011-2001: 68]	(prírastok)
2013:	6730	[rozdiel 2013-2011: -79]	(úbytok)
2017:	6612	[rozdiel 2017-2013: -118]	(úbytok)
2021:	5965	[rozdiel 2021-2017: -647]	(úbytok)

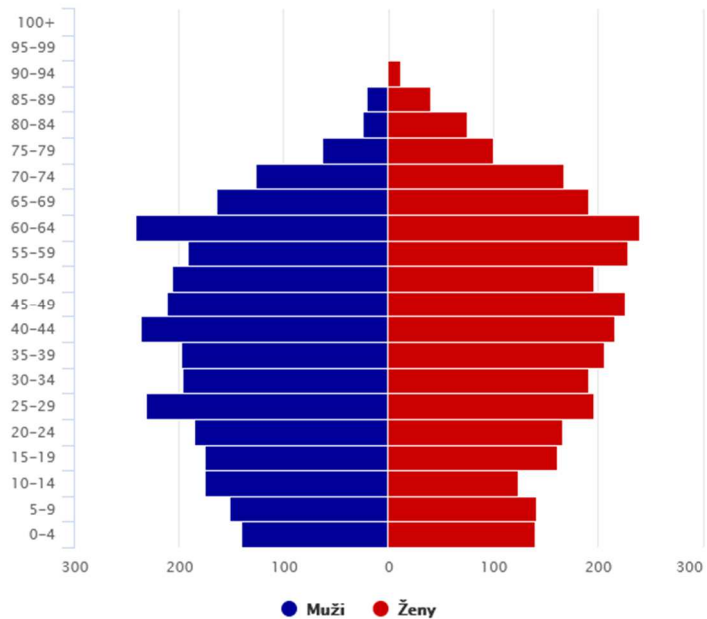
Zdroj: http://www.sodbtn.sk/obce/obec.php?kod_obce=520471

Na základe údajov MsÚ Medzilaborce má počet živonarodených detí v meste Medzilaborce za obdobie rokov 2021– 2022 kolísavú tendenciu. Najväčší počet živonarodených detí pozorujeme v roku 2019 a naopak najnižší hneď v nadchádzajúcich rokoch 2020 a 2021. Z hľadiska počtu zomretých sledujeme najvyšší počet zomretých v roku 2021 v počte 107 zomretých osôb. Tento jav je zapríčinený najmä vypuknutím celosvetovej pandémie spôsobenej ochorením COVID – 19.

V roku 2021 sa narodilo 47 detí a zomrelo 107 obyvateľov. V roku 2022 sa narodilo 59 detí a zomrelo 70 obyvateľov

Tabuľka 3 Obyvateľstvo podľa veku

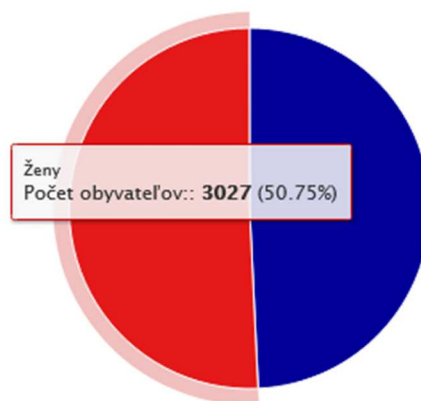
kategória	muži	ženy	spolu	rozdiel (M-Ž)
0 - 4	140	140	280	0
5 - 9	151	142	293	9
10 - 14	175	124	299	51
15 - 19	175	161	336	14
20 - 24	185	167	352	18
25 - 29	232	197	429	35
30 - 34	196	192	388	4
35 - 39	198	206	404	-8
40 - 44	237	217	454	20
45 - 49	212	226	438	-14
50 - 54	206	197	403	9
55 - 59	192	229	421	-37
60 - 64	241	240	481	1
65 - 69	164	192	356	-28
70 - 74	126	168	294	-42
75 - 79	63	101	164	-38
80 - 84	24	76	100	-52
85 - 89	20	40	60	-20
90 - 94	1	12	13	-11
95 - 99	0	0	0	0
100 a viac	0	0	0	0
spolu	2938	3027	5965	-89

Zdroj: http://www.sodbtn.sk/obce/obec_stat_vek_2021.php?kod_obce=520471

Tabuľka 4 Obyvateľstvo podľa pohlavia

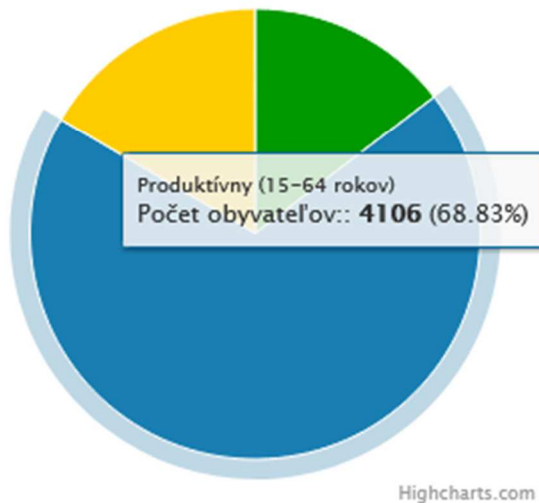
pohlavie	počet	podiel (%)
1.) muži	2938	49.25
2.) ženy	3027	50.75
3.) spolu	5965	

Zdroj: http://www.sodbtn.sk/obce/obec_stat_vek_2021.php?kod_obce=520471

Tabuľka 5 Základné vekové kategórie

veková kategória	pohlavie	počet	podiel (%)
1.) Predproduktívny vek (0-14)		872	14.62
2.) Produktívny vek (15-64)		4106	68.83
2.) Poproduktívny vek (65+)		987	16.55
3.) spolu		5965	

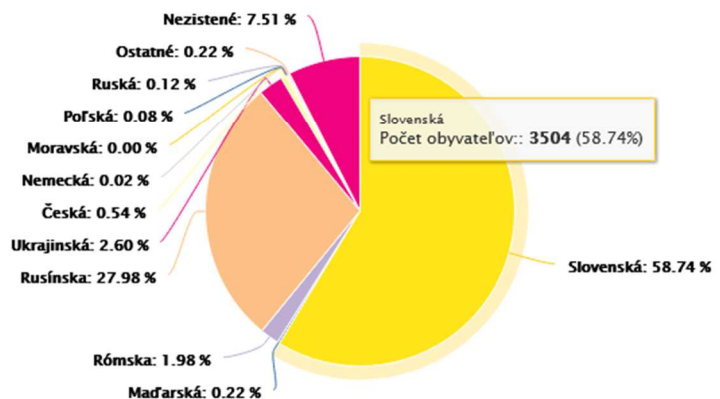

Zdroj: http://www.sodbtn.sk/obce/obec_stat_vek_2021.php?kod_obce=520471

Tabuľka 6 Obyvateľstvo podľa národnosti

Obyvateľstvo podľa národnosti

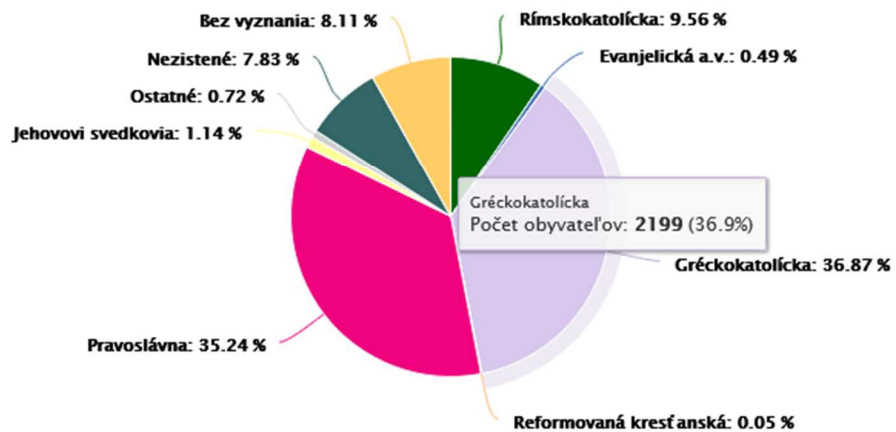
národnosť	počet	podiel (%)
1.) Slovenská	3504	58.74
2.) Maďarská	13	0.22
3.) Rómska	118	1.98
4.) Rusínska	1669	27.98
5.) Ukrajinská	155	2.6
6.) Česká	32	0.54
7.) Nemecká	1	0.02
8.) Moravská	0	0
9.) Poľská	5	0.08
10.) Ruská	7	0.12
11.) Ostatné	13	0.22
12.) Nezistené	448	7.51
Spolu	5965	

Zdroj: http://www.sodbtn.sk/obce/obec_stat_narodnost_2021.php?kod_obce=520471

Tabuľka 7 Obyvateľstvo podľa vierovyznania

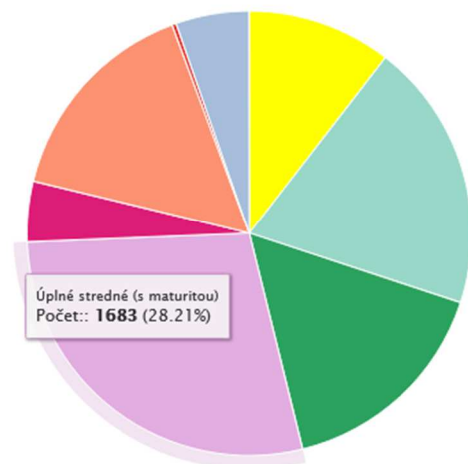
vierovyznanie	počet	podiel (%)
1.) Rímskokatolícka cirkev	570	9.56
2.) Evanjelická cirkev augsburského vyznania	29	0.49
3.) Gréckokatolícka cirkev	2199	36.87
4.) Reformovaná kresťanská cirkev	3	0.05
5.) Pravoslávna cirkev	2102	35.24
6.) Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia	68	1.14
7.) iné	43	0.72
8.) bez vyznania	484	8.11
9.) nezistené	467	7.83
Spolu	5965	

Zdroj: http://www.sodbtn.sk/obce/obec_stat_vierovyznanie_2021.php?kod_obce=520471

Tabuľka 8 Obyvateľstvo podľa vzdelania

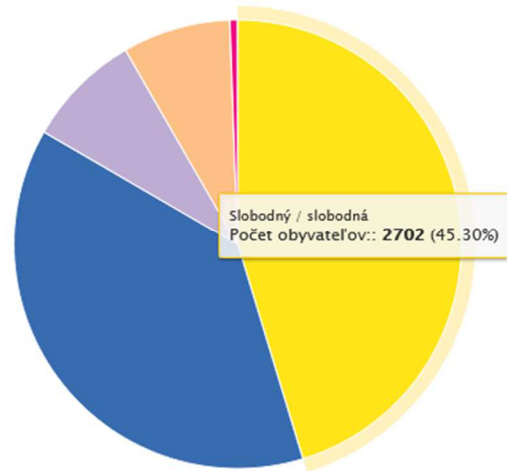
vzdelanie	počet	podiel (%)
1.) bez vzdelania (osoby 0-14 rokov)	625	10.48
2.) základné	1169	19.6
3.) stredné odborné učňovské (bez maturity)	959	16.08
4.) úplné stredné (s maturitou)	1683	28.21
5.) vyššie odborné vzdelanie	264	4.43
6.) vysokoškolské	929	15.57
7.) bez školského vzdelania (15+ rokov)	18	0.3
8.) nezistené	318	5.33
Spolu	5965	

Zdroj: http://www.sodbtn.sk/obce/obec_stat_vzdelanie_2021.php?kod_obce=520471

Tabuľka 9 Obyvateľstvo podľa rodinného stavu

rodinný stav	počet	podiel (%)
1.) slobodný / slobodná	2702	45.3
2.) ženatý / vydatá	2271	38.07
3.) rozvedený / rozvedená	494	8.28
4.) vdovec / vdova	465	7.8
5.) nezistené	33	0.55
Spolu	5965	

Zdroj: http://www.sodbtn.sk/obce/obec_stat_rodstav_2021.php?kod_obce=520471

Z celkového hľadiska pozorujeme v meste Medzilaborce viditeľný úbytok obyvateľstva čo, je spôsobené najmä odchodom mladých ľudí za prácou do iných miest a obcí mimo regiónu. V roku 2021 sa odsťahovalo za prácou 82 obyvateľov. V roku 2022 sa odsťahovalo za prácou 129 obyvateľov.

Počet sobášov v porovnaní s počtom rozvodov je vyšší, ide o pozitívny jav. Počet sobášov v roku 2021 – 51, rozvodov 9. Počet sobášov v roku 2021 – 40, rozvodov 8.

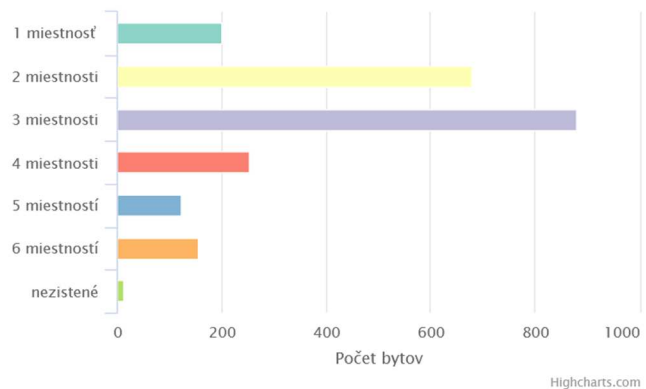
Miera evidovanej nezamestnanosti v roku 2022 bola 13,40 %. Ide pomerne o vysokú hodnotu. Tento jav je spôsobený najmä nedostatočným množstvom pracovných príležitostí a nepostačujúcej technickej infraštruktúry. Nárast nezamestnanosti v posledných rokoch ovplyvnila aj celosvetová pandémia spôsobená ochorením COVID – 19.

Na základe údajov štatistického úradu je počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie v meste Medzilaborce je 468 uchádzačov o zamestnanie. Vysoký počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie je zapríčinený najmä nepostačujúcou ponukou pracovných príležitostí a nízkou vzdelanosťou štruktúrou obyvateľstva. Špecifickou skupinou nezamestnaných (najmä dlhodobo) je rómska menšina. Táto minorita je na pracovnom trhu znevýhodnená nízkym vzdelaním a chýbajúcou kvalifikáciou. Pracovné návyky Rómov sú na veľmi nízkej úrovni, preto ich začlenenie do pracovného procesu býva veľmi náročné. Vyjadriť zastúpenie rómskej menšiny z celkového počtu nezamestnaných však nie je jednoduché, keďže štatistiky o miere nezamestnanosti neprihliadajú na národnostné zloženie nezamestnaných. Nízkou výpovednú hodnotu má aj národnostné zloženie obyvateľstva okresu, keďže Rómovia si často uvádzajú slovenskú národnosť.

3.4 Štruktúra bytového fondu

Tabuľka 10 Štruktúra bytového fondu

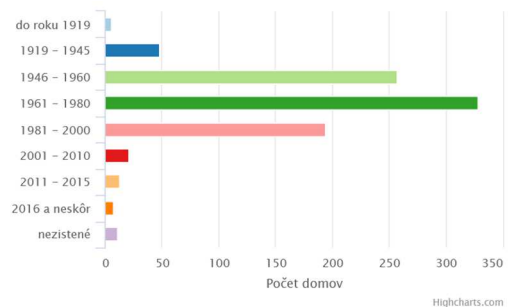
počet miestností	počet	podiel (%)
1.) 1 obytná miestnosť	200	8.69
2.) 2 obytné miestnosti	679	0
3.) 3 obytné miestnosti	879	38.18
4.) 4 obytné miestnosti	254	11.03
5.) 5 obytných miestností	122	5.3
6.) 6 a viac obytných miestností	155	6.73
7.) Nezistené	13	0.56
Byty spolu	2302	

Zdroj: http://www.sodbtn.sk/obce/obec_stat_rodstav_2021.php?kod_obce=520471

Tabuľka 11 Domový fond podľa obdobia výstavby

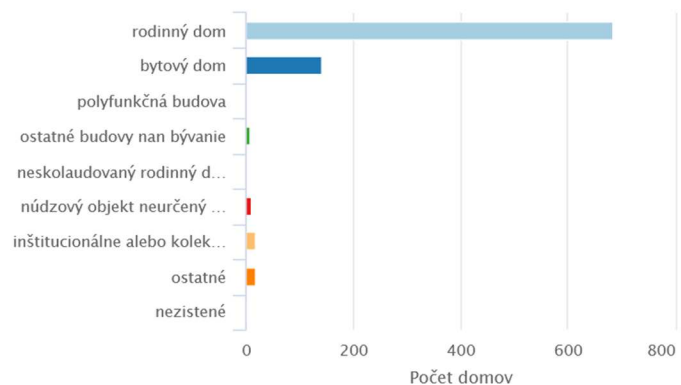
obdobie výstavby	počet	podiel (%)
1.) do roku 1919	5	0.57
2.) 1919 - 1945	48	5.43
3.) 1946 - 1960	257	29.07
4.) 1961 - 1980	328	37.1
5.) 1981 - 2000	194	21.95
6.) 2001 - 2010	21	2.38
7.) 2011 - 2015	13	1.47
8.) 2016 a neskôr	7	0.79
9.) nezistené	11	1.24
Domy spolu	884	

Zdroj: http://www.sodbtn.sk/obce/obec_stat_rodstav_2021.php?kod_obce=520471

Tabuľka 12 Domový fond podľa typu budovy

typ budovy	počet	podiel (%)
1.) rodinný dom	683	77.26
2.) bytový dom	141	15.95
3.) polyfunkčná budova	1	0.11
4.) ostatné budovy na bývanie	9	1.02
5.) neskolaudovaný rodinný dom	0	0
6.) núdzový objekt neurčený na bývanie	11	1.24
7.) inštitucionálne alebo kolektívne zariadenia	18	2.04
8.) ostatné	19	2.15
9.) nezistený	2	0.23
Domy spolu	884	

Zdroj: http://www.sodbtn.sk/obce/obec_stat_rodstav_2021.php?kod_obce=520471

3.4.1 Sociálne bývanie v nájomných bytoch mesta Medzilaborce

Mesto poskytuje sociálne bývanie v nájomných bytoch:

- bežného štandardu - podlahová plocha neprevyšuje 80 m²
- nižšieho štandardu - podlahová plocha neprevyšuje 60 m²

Mesto Medzilaborce má vo svojom vlastníctve:

- 24 bytov na ulici Cintorínskej 655 – nájomný byt
- 24 bytov na ulici Cintorínskej 657 - nájomný byt
- 30 bytov na ulici Májovej 829 - nájomný byt
- 6 bytov na ulici Dukelských hrdinov 265 - sociálny byt
- 8 bytov na ulici Zámočnickej 942 - sociálny byt
- 6 bytov na ulici Zámočnickej 943 - sociálny byt
- 12 bytov na ulici Zámočnickej 176 - sociálny byt
- 12 bytov na ulici Zámočnickej 177 - sociálny byt

Pri prideľovaní nájomných bytov sa Mesto Medzilaborce riadi Všeobecne záväzným nariadením č. 2/2015 o prenájme nájomných bytov v Meste Medzilaborce. Nájomné byty sú prideľované žiadateľom, ktorých žiadosť o pridelenie nájomného bytu je úplná, spĺňajú podmienky stanovené VZN č. 2/2015 a na základe toho sú zaradení do zoznamu žiadateľov o pridelenie nájomného bytu.

Na pridelenie nájomného bytu nie je právny nárok. Žiadosti posudzuje bytová komisia zriadená primátorom mesta. O pridelení nájomného bytu rozhoduje Mesto Medzilaborce.

3.5 Prírodné pomery

Územie mesta Medzilaborce sa z geomorfologického hľadiska nachádza v severnej časti Laboreckej vrchoviny, ktorá patrí do oblasti Nízkych Beskýd, subprovincie Vonkajších východných Karpát a provincie Východných Karpát. Konkrétne môžeme KÚ začleniť prevažne do Medzilaboreckej brázdy. Na severe za štátnou hranicou pokračuje Laborecká vrchovina na území Poľskej republiky pod názvom Beskid Niski.

Najnižšia nadmorská výška cca 305 m n. m. je pri brehu Laborca v južnej časti KÚ, stred mesta má výšku cca 325 m n. m., najvyššiu nadmorskú výšku 841 m n. m. má vrch Danová v severovýchodnej časti katastrálneho územia. Južná časť územia patrí do teplej, severnejšia do mierne teplej a najvyššie časti do chladnej klimatickej oblasti. Priemerné januárové teploty sa pohybujú od $-4\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $-6\text{ }^{\circ}\text{C}$, júlové teploty sú od 14 do $17\text{ }^{\circ}\text{C}$. Priemerné ročné zrážky dosahujú 650 – 900 mm.

Laborecká vrchovina je flyšové pohorie na východnom Slovensku. Jej súčasný reliéf je výsledkom striedavého členenia a zarovňavania pôvodného tektonického reliéfu, ktorý počas neogénu odstránili deštrukčné procesy. Z dôvodu, že sa územie nachádza v jednom geomorfologickom celku, je jeho geologická stavba jednotvárna. Najčastejšie sa tu vyskytujú flyšové súvrstvia s rozličným zastúpením pieskovcov, ílovcov a slieňovcov. Podobné majú aj flyšové kriedové súvrstvia. V širších dolinách, v ktorých v minulosti pretekali rieky, sa nachádzajú aj nivné usadeniny. Flyšové znaky nesie taktiež reliéf krajiny. Podľa zloženia jednotlivých častí územia sa tu nachádzajú vyčnievajúce chrbty (odolnejšie pieskovce) a hlboké erózne brázdy na miestach, kde nie sú odolné horniny (ílovce, slieňovce), ktoré sú väčšinou bez lesnej pokrývky. V lesoch sú najviac zastúpené bukové lesné porasty. V pohraničných oblastiach sa nachádzajú aj jedle po menej smrekovce a iné dreviny. Pôda je najviac zastúpená hnedou lesnou pôdou, nazývanou kambizem. Zastúpené sú aj nivné pôdy fluvizem. V erózne rozšírených častiach dolín sa nachádza ilomerizovaná luvizem.

Pôdy v údolí rieky Laborec a v južnej časti katastrálneho územia mesta tvoria kambizeme (prevažne nasýtené), východnú a severovýchodnú časť územia kambizeme pseudoglejové kyslé (zo zvetralín rôznych hornín). Priepustnosť pôd je stredná, retenčná schopnosť pôd je stredná až veľká. Z hľadiska zrnitosti sú pôdy na území mesta prevažne hlinité až ílovito-hlinité, v severovýchodnej časti piesčito-hlinité.

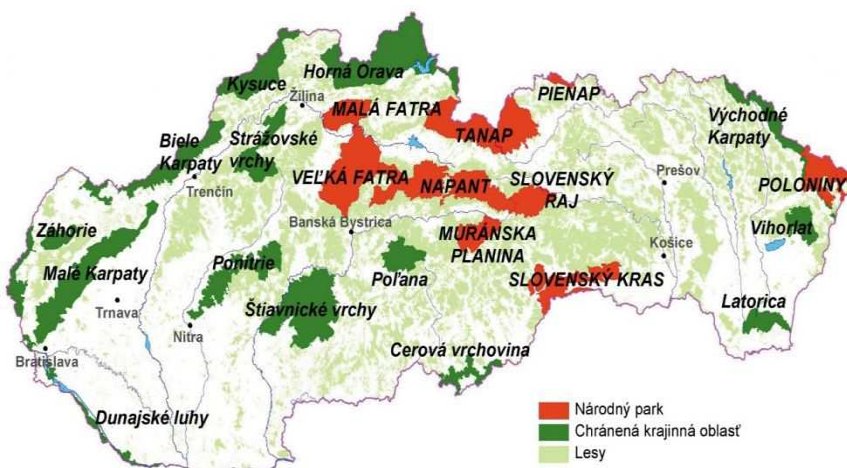
K dôležitým riekam regiónu patria rieky **Laborec**, Olka a rieka Výrava. Všetky tieto rieky pramenia vo flyšových oblastiach, čo je príčinou toho, že tieto oblasti sú málo vodnaté. Hydrologická sieť katastrálneho územia je tvorená riekou Laborec, do ktorej sa v zastavanom území mesta vlieva Vydranka. Celkovú hydrologickú sieť dotvárajú miestne potoky a odvodňovacie kanály, ktoré odvádzajú prívodové vody v jarných mesiacoch v čase topenia snehu a pri prudkých resp. dlhotrvajúcich dažďoch v letných mesiacoch. Riečna sieť povodia sa formovala na flyšovom podklade, kde rieky rozčlenili sústavu chrbátov, alebo ich spätnou eróziou na mnohých miestach prerezali. Nepriepustný flyšový podklad vrchovinej časti Nízkych Beskýd dal možnosť vzniku riečnej siete s vejárovitým usporiadaním prítokov. **Toky Laborec a Vydranka** majú vo svojej hornej časti veľký spád. Nevyrovnanosť spádovej krivky podmieňuje výraznú eróznú činnosť, ktorá bráni vytvoreniu širšieho riečného elúvia. Priemerné maximum vodnatosti tokov je v marci, načo prichádza relatívny pokles s nástupom vegetačného obdobia (transpirácia) a mierne zvýšenie zapríčinené letnými búrkovými prívalmi. Potom nasleduje pokles k minimám na sklonku leta – v

septembri, resp. až v októbri a opätovné zvýšenie za jesenných dažďov. Najväčšia vodnatosť je v jari, kedy dochádza k záplavám.

Najväčšiu časť katastra mesta zaberajú lesy, 61,09 %. Poľnohospodárska pôda spolu zaberá 29,27 % celkovej výmery katastra, pričom na ornú pôdu pripadá 5,48 % z celkovej výmery. Najväčšia časť poľnohospodárskej pôdy pripadá na trvalo trávnaté porasty, 22,63 %. Územie okresu Medzilaborce patrí z hľadiska flóry do západokarpatskej oblasti. V rámci fyto geograficko-vegetačného členenia územie zaraďujeme do flyšovej oblasti bukovej zóny. Typické pre túto oblasť sú bukové lesy, dubové a dubovo-hrabové lesy. V pohraničných oblastiach býva v bukových lesoch zastúpená aj jedľa, menej smrek. Doliny a erózne brázdy sú zväčša bez lesnej pokrývky. Potenciálnu prirodzenú vegetáciu v okolí Laborca a jeho prítokov tvoria karpatské dubovo-hrabové lesy, v južnej časti katastrálneho územia v menšom rozsahu jelšové lesy na nivách podhorských a horských vodných tokov. Severovýchodnú a východnú časť územia charakterizujú bukové a jedľovo-bukové lesy. Ostatnú časť územia pokrývajú potenciálne podhorské bukové lesy. Z hľadiska kategorizácie lesov podľa funkcií sú v území mesta zastúpené prevažne hospodárske lesy. Podľa údajov uvedených v Atlase krajiny Slovenskej republiky je v území mesta Medzilaborce 21 625,65 ha ochranných lesov, 901,62 ha ochranných lesov a 896,29 lesov osobitného určenia. Na pravom brehu Laborca vedľa zastavaného územia mesta je umiestnený lesopark. Východná časť územia je začlenená do **Chránenej krajinskej oblasti Východné Karpaty**, v ktorej je 2. stupeň ochrany. Potenciál poľnohospodárskeho využívania pôdno-ekologických oblastí a regiónov je v riešenom území nízky – index poľnohospodárskeho potenciálu 30 – 21. Produkčný potenciál poľnohospodárskych pôd spadá prevažne do kategórie 7. až 8. s bodovou hodnotou 40 – 21, ktorý charakterizujú menej produktívne pôdy.

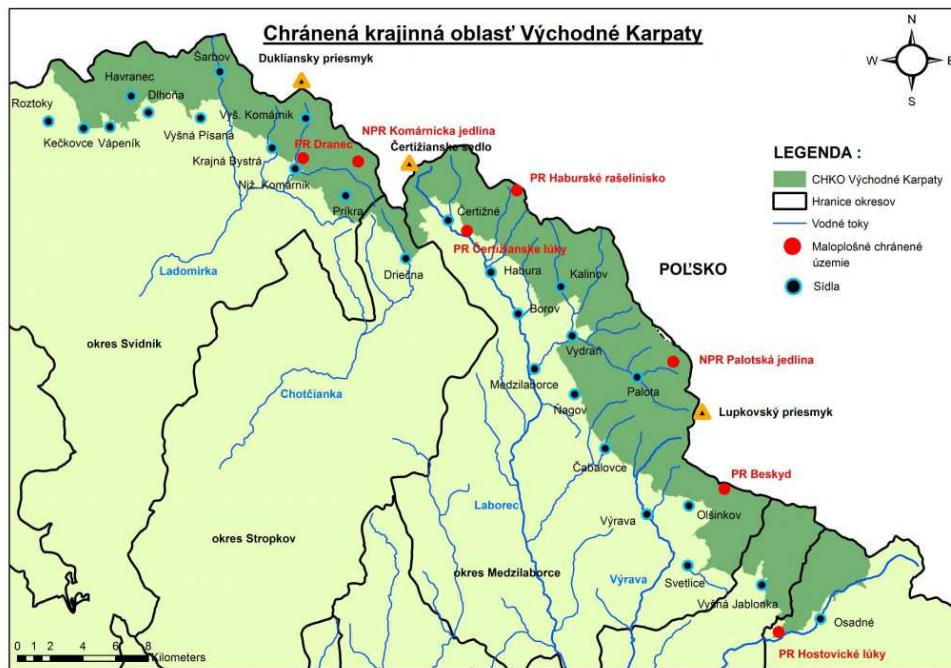
Medzi najvýznamnejšie chránené, vzácne a ohrozené druhy rastlín v rezervácii patria vychta trojlístá, iskerník veľký, rašelinníky, kruštík močiarny a vlhkomilné a mokraďové ostrice. Z krovitých vrb sú zastúpené vrba popolavá, vrba ušatá a vzácna vrba päťtyčinková. Toto územie vytvára podmienky pre vzácne a ohrozené živočíchy. Z vtákov je tu trsteniarik obyčajný a sedmohlások obyčajný.

Obrázok 9 Mapa národných parkov, chránených krajinných oblastí a lesov

Zdroj: <https://www.lesmedium.sk/o-com-sa-pise/desiaty-narodny-park-na-slovensku-velavravne-porovnanie-s-nemeckom>

Obrázok 10 Chránená krajinná oblasť Východné Karpaty

Zdroj: <https://chkovychodnekarpaty.sopsr.sk/uvod/chko-na-mape/>

3.6 Občianska vybavenosť

Rozvoj občianskej vybavenosti a technickej infraštruktúry je základnou podmienkou, bez ktorej je nemysliteľný ekonomický či sociálny rozvoj regiónu a je podmieňujúcim faktorom ekonomického a sociálneho rozvoja každej mesta.

Občianska vybavenosť (OV) predstavuje široký komplex zariadení a účelovo upravených plôch, ktorých cieľom je uspokojovanie najrozmanitejších potrieb obyvateľov všetkých vekových kategórií. napr.: verejné služby, školstvo, sociálne a zdravotné služby, športové zariadenia, kultúrne zariadenia, cestovný ruch, služby, finančné služby, obchody, verejné stravovanie.

Mesto je zriaďovateľom materských a základných škôl, školsko výchovno – vzdelávacie zariadení (školský klub detí, centrum voľného času), školských účelových zariadení (jedálne), školských jedální, mestskej knižnice a mestskej polície a mestskej knižnice

Mesto trpí podobne ako väčšina miest Slovenska zlým technickým stavom verejných budov.

Mesto je vlastníkom týchto verejných budov:

- Mestský úrad, ul. Mierová 326/4, 068 01 Medzilaborce
- Materská škola, Ul. Gen. Svobodu 675/23, 068 01 Medzilaborce
- Materská škola, Ul. Duchnovičova 480/29, 068 01 Medzilaborce
- Materská škola, Ul. Zámočnícka 99, 068 01 Medzilaborce
- Základná škola, Komenského 135/6, 068 01 Medzilaborce
- Základná škola, Duchnovičova 480/29, 068 01 Medzilaborce
- Základná umelecká škola A. A. Ljubimova, Mierová 328/8, 068 01 Medzilaborce
- Školský klub detí (ŠKD) pri ZŠ Ul. Duchnovičova 480/29, Medzilaborce

- Školský klub detí (ŠKD) pri ZŠ Ul. Komenského 135/6, Medzilaborce
- Centrum voľného času, Ul. Mierová 335/22, 068 01 Medzilaborce
- Budova bývalého pionierskeho domu, ul. Mierová 1421, 068 01 Medzilaborce
- Školská jedáleň pri MŠ, Ul. gen. Svobodu 675/23, Medzilaborce
- Školská jedáleň pri ZŠ, Ul. Duchnovičova 480/29, Medzilaborce
- Školská jedáleň pri ZŠ, Ul. Komenského 135/6, Medzilaborce
- Komunitné centrum, Ul. Zámočnícka 86/32
- Kultúrno-spoločenská sála, kinosála, v budove Múzea MUAW
- Kultúrno-spoločenská sála v MČ Borov 80,
- Kultúrno-spoločenská sála v MČ Vydraň,
- Amfiteáter ul. Mierová 334
- Športová tribúna so šatňami, ul. Mierová 945
- Kolkáreň, ul. Mierová 1421
- Obchodné centrá (ul. Mierová 828, ul. Komenského 760)
- Centrum integrovanej zdravotnej starostlivosti (ul. Komenského 152)
- Kamjana, n. o. Medzilaborce, Komenského 151/18 (budova bývalej nemocnice)
- Domy smútku (3), (ul. Cintorínska, MČ Vydraň a MČ Borov) a cintoríny (10) (4 civilné – 2 Medzilaborce, MČ Vydraň a MČ Borov , 5 vojnových z 1. sv. vojny, židovský – MČ Vydraň)

3.6.1 Mestský úrad a e-Government

Budova MsÚ bola postavená v roku 1975 a nielenže nevyhovuje súčasným štandardom poskytovania služieb ale sú s ňou spojené aj vysoké prevádzkové náklady. Objekt pozostáva z dvoch budov (pôdorysný tvar je v tvare L). Hlavná 5-podlažná budova je orientovaná súbežne s komunikáciou a má 4 nadzemné podlažia a jedno podzemné podlažie, so sedlovou strechou s malým sklonom, bez využitia podkrovia. Kolmo na ňu nadväzuje 2-podlažná budova veľkej zasadacej siene s garážami na prízemí. Súčasná podlahová plocha budovy je využívaná aj na sprievodnú hospodársku činnosť v rámci definície zmiešaného využitia budovy. Plocha zmiešaného využitia budovy nepresahuje 20 % celkovej kapacity verejnej budovy.

V priestoroch mestského úradu sídli:

- Mestský úrad, Matričný úrad, Stavebný úrad, Mestská polícia, Miestna občianska poriadková služba a Mestská knižnica,
- Okresný úrad (klientske centrum, Katastrálny odbor, Odbor životného prostredia, Odbor regionálneho rozvoja, Krízové riadenie)
- vysunuté pracovisko Sociálnej poisťovne.

Mestský úrad je výkonným orgánom mestského zastupiteľstva a primátora mesta, ktorý tvoria zamestnanci Mesta Medzilaboriec. Zabezpečuje administratívne a organizačné veci primátora, mestského zastupiteľstva, ako aj ďalších zriadených orgánov mestského zastupiteľstva a plní úlohy v zmysle zákona o obecnom zriadení. Sídlo MsÚ je na ulici Mierová 326/4 v Medzilaborciach. Mestský úrad zabezpečuje prenesený výkon štátnej správy na úseku matriky, stavebného poriadku, štátneho fondu rozvoja bývania a pozemných komunikácií a zabezpečuje financovanie základných škôl, Základnej umeleckej školy, Centra voľného času, Materských škôl, školských jedální. Ide o financovanie prenesených a originálnych kompetencií mesta v oblasti školstva.

Matričný úrad poskytuje tie služby pre občanov: vydávanie matričných dokladov/rodného, sobášneho, úmrtného listu/z matričných udalostí už zapísaných osobe, ktorej sa zápis týka alebo členom jej rodiny.

Stavebný úrad poskytuje tieto služby pre občanov: vydáva územné rozhodnutia podľa §§ 32 až 42 stavebného zákona:

- vydáva stavebné povolenie na stavby a ich zmeny podľa §§ 54 až 70 stavebného zákona s výnimkou stavieb spadajúcich do kompetencie špeciálnych stavebných úradov,
- prijíma ohlásenia na drobné stavby a stavebné úpravy a na prípojky stavieb a pozemkov na verejné rozvodné siete a vydáva oznámenie na ich uskutočnenie podľa §57 stavebného zákona,
- povoľuje terénne úpravy,
- vydáva povolenia na umiestnenie informačné, reklamné a propagačné zariadenia v rámci stavebného zákona,
- vydáva kolaudačné rozhodnutia na stavby, na ktoré vydal stavebné povolenie podľa stavebného zákona,
- povoľuje zmenu v užívaní stavby,
- nariaďuje údržbu stavby, nevyhnutné úpravy, zabezpečovacie práce, vypratanie stavby,
- povoľuje alebo nariaďuje odstránenie stavieb a ich zmien, terénnych úprav a zariadení,
- rozhoduje o dodatočnom povolení stavby podľa §§ 88 až 93 stavebného zákona,
- prerokúva priestupky občanov a správne delikty a ukladá sankcie podľa § 105 až 107 stavebného zákona,
- vykonáva štátny stavebný dohľad podľa § 98 až 101 a § 102 ods. 1 a 5 stavebného zákona
- vedie evidenciu a vydáva súpisné čísla stavieb,

Mestská polícia

Je poriadkový útvar mesta pôsobiaci pri zabezpečovaní mestských vecí verejného poriadku, ochrany životného prostredia v meste a plnení úloh vyplývajúcich zo všeobecne záväzných právnych predpisov, uznesení mestského zastupiteľstva a rozhodnutí primátora mesta, ktorý bol v zriadený 7. augusta 2017 uznesením mestského zastupiteľstva a z rozhodnutím primátora mesta Medzilaborce. Vo verejnom záujme spolupôsobí Mestská polícia pri ochrane obyvateľov a iných osôb v meste pred ohrozením ich života a zdravia.

Mestská polícia funguje v plnom zložení v počte náčelník + 4 príslušníci mestskej polície, 5 pracovníkov kamerového systému a 8 pracovníkov Miestnej občianskej poriadkovej služby.

Vecná a územná pôsobnosť mestskej polície:

- Mestská polícia mesta Medzilaborce zabezpečuje na celom území mesta Medzilaborce a miestnych častiach Borov a Vydraň miestne záležitosti verejného poriadku v rámci pôsobnosti mesta a plní ďalšie úlohy, vyplývajúce zo zákona SNR č. 564/1991 Zb., alebo iných zákonov.
- Vzťah mestskej polície k výborom mestských častí a iným orgánom alebo útvarom mesta a štátu.
- Mestská polícia úzko spolupracuje pri plnení svojich úloh s výbormi miestnych častí a s orgánmi alebo útvarmi mesta.
- Mestská polícia spolupracuje pri plnení svojich úloh s príslušným útvarom Policajného zboru, orgánmi štátneho odborného dozoru nad bezpečnosťou práce, s orgánmi štátnej

zdravotníckej správy, orgánmi štátneho dozoru vo veciach životného prostredia, orgánmi požiarnej ochrany a s inými štátnymi orgánmi.

Miestna občianska poriadková služba

Hlavným cieľom zriadenia Miestnej občianskej poriadkovej služby (ďalej len „MOPS“) meste Medzilaborce bolo posilnenie miestneho aktivizmu, na podporu komunitného rozvoja, na zníženie páchania protispoločenských konaní, na udržiavanie verejného poriadku a štandardnej kvality životného prostredia v lokalitách, kde žijú obyvatelia marginalizovaných rómskych komunít (ďalej len „MRK“).

Mesto reagovalo na výzvu z operačného programu Ľudské zdroje s kódom výzvy OPLZ-PO8-2021-1 projektu pod názvom „MOPS Medzilaborce“ v rámci prioritnej osi 8 a špecifickým cieľom 8.1.1 Podpora obnovy po kríze spojenjej s pandémiou COVID-19 vrátane jej sociálnych dôsledkov a príprava zeleného, digitálneho a odolného oživenia hospodárstva. Celková výška oprávnených výdavkov predstavovala sumu 135 061,92 €. Projekt sa realizoval od 2/2022 do 4/2023.

Mesto ku dňu 01.02.2022 zamestnalo 8 príslušníkov MOPS na plný pracovný úväzok. Boli vytvorené 4 hliadky po 2 osoby. Úlohou hliadok je ochrana súkromného a verejného majetku, detí a mládeže pred negatívnymi javmi, ako je napríklad pitie alkoholu či užívanie iných návykových látok, ale aj poskytovanie základných informácií v oblasti ochrany zdravia a hygieny. Budú dohliadať tiež na ochranu životného prostredia ako napr. upozorňovať a monitorovať na správne nakladanie s odpadom, kontrolovať a edukovať obyvateľov MRK na zákaz spaľovania komunálnych odpadov na voľnom priestranstve, ďalej budú dohliadať na plynulosť a bezpečnosť cestnej premávky hlavne na priechodoch pre chodcov v ranných hodinách, kedy deti idú do škôl a takisto v poobedňajších hodinách zo škôl po ukončení vyučovania.

e-Government

Využívanie informačných a komunikačných technológií on-line vo verejnej správ e-Government. Informačné systémy pre výkon pôsobnosti orgánov verejnej moci v elektronickej podobe (ďalej len „výkon verejnej moci elektronickej“), upravuje Zákon č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente). Zákon upravuje elektronicke podanie, elektronickej úradný dokument a niektoré podmienky a spôsob výkonu verejnej moci elektronickej a elektronickej komunikácie. Používajú sa informačné technológie na zabezpečenie už existujúcich procesov, ktoré sa doteraz vykonávali iba klasicky písomne. Aplikácia informačných technológií znamená predovšetkým to, že sa výkon verejnej moci výrazne zrýchli a zefektívni. Orgánom verejnej moci (OVM) je každá inštitúcia, ktorá vydáva rozhodnutia s okrúhrou pečiatkou – či už realizuje výkon originálnej alebo prenesenej kompetencie.

Všetky podstatné informácie a centrálny prístup k službám verejnej správy sú na ústrednom portáli verejnej správy – www.slovensko.sk. Ide o vstupný bod pre občana a pre mnohé inštitúcie. Poskytuje služby elektronickej podateľne, predovšetkým pre tie OVM, ktoré nemajú veľa podaní. Väčšie úrady, mestá, veľké mesta majú možnosť zrealizovať si aj samostatnú elektronickej podateľňu od viacerých dodávateľov, vždy však musia preberať aj obsah svojej schránky na portáli www.slovensko.sk. Ústredný portál verejnej správy www.slovensko.sk je prakticky realizovaný Národnou agentúrou pre sieťové a elektronickej služby (ďalej „NASES“, www.nases.gov.sk). Správcom portálu www.slovensko.sk je Úrad vlády SR.

Celkovej informatizácii výraznou mierou napomáha aj zaručený elektronický podpis (ďalej len „ZEP“), ktorý je od roku 2014 súčasťou novo vydávaných občianskych preukazov. Je však potrebné zvýšiť povedomie ľudí, aby túto možnosť využívali, keďže úzko súvisí s informatizáciou samospráv. Ak občan nemá nový občiansky preukaz s aktivovaným ZEP, služby e-governmentu prakticky nebude môcť využívať. Pozitívny vplyv na informatizáciu spoločnosti má určite aj ústredný portál verejných služieb ľuďom – www.slovensko.sk, na ktorý sú napojené všetky samosprávy. Sú tu zriadené elektronické schránky na komunikáciu medzi obyvateľmi a orgánmi štátnej správy.

V dnešnej dobe informačnej spoločnosti má však verejnosť právo na vysokú kvalitu poskytovania elektronických informačných služieb, a preto je potrebné aj zvýšenie aktivity mesta v procese informatizácie na miestnej úrovni. Hardvérové vybavenie mestského úradu je na dostačujúcej úrovni, je však potrebné obmieňať toto vybavenie v pravidelných intervaloch a skvalitniť tak pracovné podmienky a rýchlosť spracovania údajov. Keďže vývoj informačných technológií je rýchly, samospráva by mala držať krok s technickým vývojom a prispôbovať tomu aj hardvérové vybavenie úradu. Ak chce mesto poskytovať elektronické služby pre svojich obyvateľov a vybudovať tak modernú samosprávu, ktorá bude dostupnejšia a kvalitnejšia vzhľadom k potrebám a požiadavkám jeho obyvateľov, musí mať na to kapacity nielen osobné, ale aj pracoviská musia byť na to patrične vybavené.

V oblasti softvéru v súčasnosti neexistuje jednotný informačný systém na riadenie agendy miest a obcí na území SR. Preto každé mesto rieši otázku digitalizácie dokumentov, správy databáz a údajov o svojich obyvateľoch cez softvér od súkromných firiem. Mesto používa na správu daní a poplatkov, účtovníctva, správy majetku a ďalších agend komplexný informačný systém od súkromnej firmy, ktorá má však dominantné postavenie na Slovenskom trhu, čo je pozitívne hlavne z dôvodu koncepcie rozvoja informačných systémov. V súčasnosti je mesto napojené na nový celoštátny matričný systém CISMA, ktorý prepája matričnú agendu celej republiky. Takisto evidencia obyvateľov prešla na nový softvér Register adries, ktorý prepája do celoštátnej databázy obyvateľov štátne orgány, samosprávu a políciu. Na zameranie a lokalizáciu stavieb mesto využíva geografický informačný systém, ktorý sprístupnilo v značnej miere aj verejnosti a sprístupňuje tak digitálne informácie o všetkých parcelách a stavbách v katastrálnom území mesta. Tento systém v značnej miere napomáha hlavne územnému plánovaniu mesta.

Informačným systémom dátového centra obcí (ďalej len „dátové centrum“) je nadrezortný informačný systém verejnej správy, ktorý poskytuje mestám technické a programové prostriedky na výkon verejnej moci elektronicky, na prevádzkovanie informačných systémov verejnej správy v ich správe a na zabezpečenie základných činností v oblasti elektronického výkonu vnútorných agend a prevádzku ostatných informačných systémov, ktoré mesto používa. Správcom dátového centra je záujmové združenie právnických osôb DataCentrum elektronizácie územnej samosprávy Slovenska, ktorého jedinými členmi sú ministerstvo financií a Združenie miest a obcí Slovenska. Po dohode so správcom dátového centra, a ak tomu nebránia technické dôvody, sú mesta oprávnené využívať dátové centrum a zabezpečiť prevádzkovanie informačných systémov verejnej správy v ich správe prostredníctvom dátového centra. Správca dátového centra zabezpečuje pre mesta miesto na sprístupňovanie údajov súvisiacich s výkonom originálnych kompetencií, ktoré podľa osobitných predpisov poskytujú ostatným orgánom verejnej moci, a mesta sú povinné ukladať tieto údaje v dátovom centre. Na účely podľa prvej vety sú mesta oprávnené integrovať informačné systémy verejnej správy, ktorých sú správcami, s dátovým centrom.

Účelom a cieľom je zrýchliť a skvalitniť digitalizáciu podporením tvorby a zavádzania inovatívnych riešení, ktoré radikálne znížia námahu občanov na uplatnenie si práv alebo splnenie si

povinností pri kontakte so štátom. Prívetivejšie a jednoduchšie weby a elektronické služby sú predpokladom zvyšovania spokojnosti občanov a podnikateľov s riešením ich životných situácií, ako aj predpokladom zvýšenia miery vybavovania pohľadávok digitálnymi kanálmi. Aby sa kontakt občanov a podnikateľov s mestom v konečnom dôsledku výrazne uľahčil, je dôležitá podpora vytvárania ľudských zdrojov pre agilné riešenie vznikajúcich problémov. Podpora aj inovatívnych, technologických riešení („malé zlepšenia“), ktoré budú mať dopad na používateľskú kvalitu, použiteľnosť a jednoduchosť koncových elektronických služieb.

Digitálny územný plán

V súčasnosti na svojom webe zverejňujeme Územný plán na nízkej úrovni elektronizácie v podobe textovej informácie a neštruktúrovanej obrazovej prílohy. Daný stav ma viacero negatív. S jednotlivými vrstvami územného plánu nevie občan, podnikateľ alebo iné OVM pracovať ako s aktívnymi bodmi, nie je možné meniť jednotlivé vrstvy mapového podkladu a premenné, ako dopad novej navrhovanej nehnuteľnosti na svetelnosť okolia musia byť manuálne a individuálne prepočítavané a prístupňované.

Webová stránka, facebook

Oficiálnu webovú stránku mesta Medzilaborce www.medzilaborce-urad.sk vlastní a spravuje mesto Medzilaborce. Webová stránka bola daná do prevádzky v marci 2007 v súlade s pravidlami prístupnosti a za účelom poskytovania informácií z oblasti samosprávy, mestského úradu, školstva, kultúry, športu a z ďalších, pre návštevníkov, zaujímavých oblastí života mesta Medzilaborce. Od januára 2011 dochádza k postupným zmenám obsahu webovej stránky z dôvodu platnosti novej legislatívy a podľa pravidiel prístupnosti podľa Výnosu o štandardoch IS VS 312/2010 (účinnosť od 15.07.2010), vydaný 08.07.2010 v Zbierke zákonov.

Ide o najvýznamnejší komunikačný kanál mesta s obyvateľmi, ktoré prešlo kompletným redizajnom tak, aby spĺňalo najnovšie štandardy prístupnosti webov samospráv a zároveň drží krok s nastoleným trendom v tvorbe dizajnovato atraktívnych webov. Mesto disponuje relatívne moderným webom a mobilnou aplikáciou, pre ktoré má záujem zabezpečiť ich prístupnosť v súlade so zákonom č. 95/2019 Z. z. o informačných technológiách vo verejnej správe a príslušnými vykonávacími predpismi v rozsahu podmienok podľa smernice (EÚ) 2016/2102 z dňa 26. októbra 2016 o prístupnosti webových stránok a mobilných aplikácií. Uvedené webové sídlo je v čiastočnom súlade s uvedenými legislatívnymi predpismi.

Najdôležitejší je však samozrejme obsah stránky, a preto mesto dbá na aktuálnosť a presnosť poskytovaných informácií.

Elektronizácia služby Karta občana

Kartou občana mesto chce motivovať obyvateľov k nahláseniu trvalého pobytu. Plnenie si finančných záväzkov občanov im poskytuje službu tzv. karty občana, ktorá je platná 1 rok. K vystaveniu karty je potrebné buď fyzicky na úrade vyplniť tlačivo alebo si predmetné tlačivo stiahnuť na webe mesta, vyplniť, oskenovať a mailom poslať na príslušný referát. Následne pracovníčky úradu preverujú, či majú občania splnené podmienky a karty tlačia a laminujú, čo zaberá značný čas. Navrhovaným riešením je zvýšenie úrovne elektronizácie služby a eliminovanie osobného kontaktu na mestskom úrade alebo tlačenia, ručného vypisovania či skenovania žiadosti o vystavenie karty obyvateľa. Vytvorením elektronického formulára publikovaného na webe mesta a na ÚPVS bude možné žiadosť o vystavenie karty vypísať, podpísať a odoslať plne elektronicky do registratúry nášho mesta. V súvislosti s Kartou občana je výrazným nedostatkom súčasného riešenia absencia identifikačných prvkov na karte, nakoľko jediným identifikátorom je meno občana. Vytvára to jednak

priestor pre zneužitie resp. prenositeľnosť karty, no zároveň sú možnosti na reálny monitoring využitia poskytovaných zliav prakticky nulové. Prínosom je preto digitalizovaná karta občana s QR alebo čiarovým kódom, ktorý umožní identifikovať majiteľa, systematicky spracovať záznam o využití karty a overiť jej platnosť. Občania určite uvítajú, že nebudú musieť každoročne meniť fyzickú kartu pri obnovovaní jej platnosti. Navyše môže byť karta deaktivovaná pri vzniku rozporu s podmienkami jej vystavenia, ako je napr. vznik dlhu voči samospráve. Zároveň je potrebné zachovať fyzickú podobu Karty občana pre tých, ktorí zo subjektívnych alebo objektívnych dôvodov nedisponujú smartfónom.

3.6.2 Vzdelávanie

Kvalitné vzdelanie je rozhodujúcim zdrojom budúceho rozvoja, prosperity a konkurencieschopnosti SR. Tvorivo-humánne vzdelávanie a výchova sú aj podmienkou sociálneho konsenzu – odstraňovania sociálnych nerovností, riešenia rómskej problematiky, neporozumenia medzi ľuďmi, sociálnych konfliktov. Vzdelanie a výchova sú najlepšou prevenciou v boji proti kriminalite, nezamestnanosti, drogám, protispoločenskému správaniu, ale aj najlepším stimulom pre vytvorenie kvalitného života občanov Slovenskej republiky v budúcnosti. Prognóza vývoja regionálneho školstva SR sa odvíja od demografického vývoja na Slovensku. Pokles počtu živonarodených detí je celoštátny trend, ktorý sa odráža aj v meste. Demografický vývoj na Slovensku už niekoľko rokov zaznamenáva postupný pokles počtu novonarodených detí, čo sa prejavuje aj na počtoch žiakov a tried v školách. **V roku 2022 sa narodilo v meste 59 detí.**

Tabuľka 13 Obyvateľstvo podľa veku a pohlavia

kategória	muži	ženy	spolu	rozdiel (M-Ž)
0 - 4	140	140	280	0
5 - 9	151	142	293	9
10 - 14	175	124	299	51
15 - 19	175	161	336	14

Zdroj: http://www.sodbtn.sk/obce/obec_stat_vek_2021.php?kod_obce=520471

Mesto je zriaďovateľom materských a základných škôl, školsko výchovno – vzdelávacích zariadení, školských účelových zariadení a školských jedální.

Materské školy

Zabezpečujú inštitucionálne predškolské vzdelávanie pre deti vo veku 2 – 6 rokov. Predprimárne vzdelanie získa dieťa absolvovaním posledného ročníka vzdelávacieho programu v materskej škole. Súčasťou materských škôl sú školské jedálne. V materských školách na území je výučbový proces realizovaný v súlade so štátnym vzdelávacím programom pedagogickými zamestnancami s úplnou kvalifikovanosťou. Ich ďalší odborný rast je zabezpečovaný spravidla v rámci kontinuálneho vzdelávania, ako aj prostredníctvom vlastných metodických orgánov. MŠ sú vybavené materiálmi a učebnými pomôckami na výchovno-vyučovací proces v súlade so zákonom stanovenými základnými technickými a hygienickými parametrami.

Momentálne v meste žije 280 detí od veku 0 do 4 rokov a v meste pôsobia 3 materské školy, s maximálnou kapacitou 247 miest:

- **Materská škola Duchnovičova, Duchnovičova 480/29, 068 01 Medzilaborce**

kapacita 75 miest,

v školskom roku 2023/2024 - MŠ navštevuje 61 detí

- **Materská škola gen. Svobodu, gen. Svobodu 675/23, 068 01 Medzilaborce**

Kapacita 92 miest, v školskom roku 2023/2024 - MŠ navštevuje 65 detí.

Budovu tvoria 3 pavilóny, ktoré sú vzájomne prepojené spojovacou chodbou. Budovy pavilónov sú obdĺžnikového pôdorysu, majú dve nadzemné podlažia, bez podpivničenia s valbovými strechami, ktoré pravdepodobne tvorí drevená nosná konštrukcia. V jednom pavilóne sú 4 triedy, druhý pavilón je hospodársky, je tu kuchyňa so zázemím a kancelárskymi priestormi a v treťom pavilóne je jedna trieda, telocvičňa, sauna a solná jaskyňa. Materská škola má 5 tried, telocvičňu, kuchyňu so zázemím a administratívu. MŠ podporuje osobnostný rozvoj detí v oblasti sociálno-emocionálnej, intelektuálnej, telesnej, morálnej, estetickej, rozvíja schopnosti a zručnosti, utvára predpoklady na ďalšie vzdelávanie. Pripravuje na život v spoločnosti v súlade s individuálnymi a vekovými osobitosťami detí.

Projektový zámer:

- *Výstavba nového energetického zariadenia na výrobu elektriny z obnoviteľného zdroja energie (slnečná energia) – fotovoltaického zariadenia*
- **Materská škola Zámočnícka, Zámočnícka 99, 068 01 Medzilaborce**

Kapacita 80 miest, v školskom roku 2023/2024 - MŠ navštevuje 41 detí.

Materská škola bola postavená v roku 2020 v rámci projektu Výstavba MŠ na Zámočníckej ulici v Medzilaborciach, v celkovej výške 670 000,00 €. Projekt bol financovaný prostredníctvom Operačného programu Ľudské zdroje. Výzva bola zameraná na výstavbu a rekonštrukciu MŠ v 150 obciach, ktoré boli zapojené do Národného projektu Take away – I. Fáza - Komplexná podpora pre integráciu obyvateľov MRK. V danej lokalite (Zámočnícka) sa nachádza aj komunitné centrum.

- **Spojená škola internátna, Duchnovičova 479, 068 01 Medzilaborce**

V školskom roku 2023/2024 - MŠ navštevuje 19 detí.

Základné školy

Základné školy zabezpečujú inštitucionálne základné (primárne) vzdelávanie žiakov v triedach nultého až štvrtého ročníka ZŠ a nižšie stredné (nižšie sekundárne) vzdelávanie žiakov v triedach 5. až 9. ročníka ZŠ. Súčasťou ZŠ sú školské jedálne a školské kluby detí. Základné školy sa zapájajú do mnohých projektov na rozvoj výchovno-vzdelávacej práce.

- **Základná škola Duchnovičova, Duchnovičova 480/29, 068 01 Medzilaborce**

Kapacita 400 miest, v školskom roku 2023/2024, ZŠ navštevuje 274 žiakov.

Základná škola vznikla 01.04.2002 a je právnym nástupcom Základnej školy na Duchnovičovej ulici v Medzilaborciach, ktorá bola zriadená v roku 1963. Škola je z architektonické členenia tzv. pavilónová. V areáli školy sa nachádzajú dve budovy a päť pavilónov, ktoré sú vzájomne prepojené prízemnými spojovacími chodbami s plochými strechami. Budovy pavilónov sú obdĺžnikového pôdorysu, majú dve nadzemné podlažia, bez podpivničenia s valbovými strechami, ktoré pravdepodobne tvorí drevená nosná konštrukcia. Nachádzajú sa v nich priestory základnej školy – triedy, sklady, sociálne zariadenia a pod. V roku 2011 bol prostredníctvom ROP

realizovaný projekt v hodnote 857 tis. EUR, vďaka ktorému prešla škola rozsiahlou rekonštrukciou a modernizáciou.

Vnútorne vybavenie odborných učební (jazyková učebňa, knižnica, prírodovedná učebňa, polytechnická učebňa, IKT učebňa) bolo obnovené z projektu Projekt zlepšenia kľúčových kompetencií žiakov ZŠ na ul. Duchnovičovej v Medzilaborciach vo výške 127 210,31 €, prostredníctvom Integrovaného operačného programu.

Ide plne organizovanú školu zriadenou mestom. Pôsobí ako verejná rozpočtová organizácia. Pozostáva celkovo z 18 tried a 8 odborných učební. V ročníku je priemerne po 2 triedach. Školu v súčasnom období navštevuje 274 žiakov, v ročníku sú priemerne po 2 triedy. Demografický vývoj je menej priaznivý a do roku 2030 by malo dôjsť k miernemu poklesu počtu žiakov. Súčasťou školy je školský klub detí, v ktorom je do pravidelnej činnosti zahrnutých 81 žiakov. Na škole je aktuálne 43 žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a 41 žiakov z rodín ktorým sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi a 28 žiakov pochádza zo sociálne znevýhodneného prostredia. Okrem 18 kmeňových tried sú na škole tieto odborné učebne: odborné učebne pre vyučovanie fyziky a chémie, biológie, 3 učebne výpočtovej techniky, školské dielne, učebňa na vyučovanie cudzích jazykov, učebňa hudobnej výchovy, telocvičňa. Vo všetkých odborných učebniach a viacerých kmeňových učebniach majú učitelia a žiaci možnosť využívať zabudované dataprojektory, interaktívne tabule, počítače s internetom, vizualizéry. Výchovno-vzdelávací proces zabezpečuje kvalifikovaný pedagogický zbor – 28 pedagogických zamestnancov a 4 vychovávateľky v ŠKD a 3 asistenti učiteľa. Pedagogický zbor je, z hľadiska veku vyvážený, prijíma nové možnosti na obohacovanie vzdelávacieho procesu. V rámci reformy školstva a realizácie školského vzdelávacieho programu sme posilnili vyučovanie prírodovedných predmetov a cudzích jazykov v čom má škola už dlhoročnú tradíciu.

V rámci reformy školstva a realizácie školského vzdelávacieho programu sa posilnilo vyučovanie prírodovedných predmetov a cudzích jazykov v čom má škola už dlhoročnú tradíciu. Intenzívne sa škola zameriava na zavádzanie IKT do výučby a vo vyučovacom procese využíva digitálne technológie.

Realizované projekty:

- Projekt zlepšenia kľúčových kompetencií žiakov ZŠ na ul. Duchnovičovej v Medzilaborciach,
- Digitálni štúrovci - projekt na sprístupnenie počítačovej gramotnosti miestnej komunity,
- Otvorená škola - šport - projekt zameraný na netradičné športy,
- Enviroprojekt 2006 - zameraný na vzdelávanie a výchovu žiakov k ochrane a tvorbe životného prostredia,
- Zdravá škola - projekt zameraný na uplatňovanie zásad zdravého spôsobu života,
- Projekt elektronizácie a revitalizácie školských knižníc - zameraný na obnovenie knižničného fondu,
- Jazykové laboratória - projekt zameraný na budovanie multimediálnych jazykových učební a získanie cudzojazyčných literatúry,
- Premena tradičnej školy na modernú - projekt zameraný na inováciu obsahu vzdelávania a zavádzanie nových metód a foriem práce s využitím moderných technológií.

Projektové zámery:

- *Výstavba nového energetického zariadenia na výrobu elektriny z obnoviteľného zdroja energie (slnecná energia) – fotovoltaického zariadenia*
- *Modernizácia 26 učební ZŠ Duchnovičova Medzilaborce,*
- *Revitalizácia multifunkčného ihriska 33 x 18 m.*

- **Základná škola Komenského, Komenského 135/6**

Kapacita 400 miest, v školskom roku 2023/2024, ZŠ navštevuje 298 žiakov

Základná škola je plnoorganizovaná s deviatimi postupnými ročníkmi a je jednou z dvoch základných škôl na území mesta. Vyučovacie procesy v škole boli začaté v školskom roku 1963/64. Škola má rozsiahly areál a je situovaná na sídlisku Vrch. Škola prešla rozsiahlou modernizáciou, ktorá zahŕňala výmenu okien, zateplenie budovy, vymaľovanie miestností, rekonštrukciu sociálnych zariadení. K moderne zrekonštruovanej trojpodlažnej budove školy sú spojovacími chodbami pričlenené školská jedáleň, telocvičňa a spoločenská miestnosť. Súčasťou školy je školský klub detí (ŠKD), ktorý je žiakom k dispozícii po vyučovaní do 16.30 hod. V školskom roku je v škole 17 tried (na I. stupni 7 a na II. stupni 10 tried), 2 oddelenia ŠKD a školská jedáleň s kapacitou 120 miest, ktorá je v nevyhovujúcom stave.

Škola disponuje 20 klasickými učebňami, 8 odbornými učebňami: odborná učebňa fyziky, odborná učebňa chémie, odborná učebňa prírodopisu, odborná učebňa hudobnej výchovy, odborná učebňa mediálnej výchovy, školské dielne (jedna dielňa na spracovanie dreva a jedna na spracovanie kovu, ktoré žiaci nevyužívajú z dôvodu nevyhovujúceho stavebno-technického stavu, zastaraného interiérového vybavenia ako aj materiálového a technologického vybavenia, ktoré nezodpovedá súčasným požadovaným štandardom) 2 odborné učebne výpočtovej techniky, jazyková učebňa, telocvičňa, školská knižnica.

Rekonštrukcia a nákup interiérového vybavenia polytechnickej učebne a knižnice bola podporená z Projektu zlepšenia kľúčových kompetencií žiakov ZŠ na ul. Komenského v Medzilaborciach v celkovej výške 83 332,61 €.

Realizované projekty:

- Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunit,
- Putovanie vodnej kvapky,
- Komplexný poradenský systém prevencie a ovplyvňovania sociálno-patologických javov v školskom prostredí,
- Svet zábavy – Bavinel,
- Podpora profesijnej orientácie žiakov základnej školy na odborné vzdelávanie a prípravu prostredníctvom rozvoja polytechnickej výchovy zameranej na rozvoj pracovných zručností a prácu s talentami,
- Aktivizujúce metódy vo výchove,
- Škola otvorená všetkým

Projektové zámery:

- *Výstavba nového energetického zariadenia na výrobu elektriny z obnoviteľného zdroja energie (slnecná energia) – fotovoltaického zariadenia,*
- *Modernizácia školskej jedálne ZŠ Komenského,*
- *Výstavba skateparku.*

- **Základná umelecká škola A. A. Ljubimova, Mierová 328/8**

V školskom roku 2023/2024 - ZUŠ navštevuje 305 žiakov.

Centrum voľného času, Mierová 335/22, 068 01 Medzilaborce.

V školskom roku 2023/2024 - CVČ navštevuje 590 žiakov.

- **Školské výchovno–vzdelávacie zariadenia:**

1. Školský klub detí (ŠKD) pri ZŠ Ul. Duchnovičova 480/29, Medzilaborce
2. Školský klub detí (ŠKD) pri ZŠ Ul. Komenského 135/6, Medzilaborce
3. Centrum voľného času, Ul. Mierová 335/22, 068 01 Medzilaborce

- **Školské účelové zariadenia:**

1. Školská jedáleň pri MŠ, Ul. gen. Svobodu 675/23, Medzilaborce
2. Školská jedáleň pri ZŠ, Ul. Duchnovičova 480/29, Medzilaborce
3. Školská jedáleň pri ZŠ, Ul. Komenského 135/6, Medzilaborce

Stredné školy

Stredná škola je výchovno-vzdelávacie zariadenie, ktoré poskytuje všeobecné a odborné vzdelanie s ucelenou sústavou potrebných vedomostí, spôsobilostí a zručností. Škola poskytuje žiakom odborné vzdelávanie a prípravu v členení na teoretické vyučovanie a praktické vyučovanie. Študenti navštevujú aj iné stredné školy v Prešovskom samosprávnom kraji, či mimo neho.

- **Spojená škola v Medzilaborciach, Duchnovičova 506, 068 01 Medzilaborce**

V školskom roku 2023/2024 - SŠ navštevuje 172 žiakov.

Spojená škola vznikla 1.9.2021 spojením Strednej odbornej školy polytechnickej Andyho Warhola v Medzilaborciach a Gymnázia v Medzilaborciach. Stredná odborná škola polytechnická Andyho Warhola vznikla 1.9.2004 združením dvoch samostatne právnych subjektov a to Strednej poľnohospodárskej školy v Medzilaborciach a Stredného odborného učilišťa v Medzilaborciach.

- **Spojená škola internátna, Duchnovičova 479, 068 01 Medzilaborce**

Škola zabezpečuje výchovu a vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno–vzdelávacími potrebami, ktorí sa pre svoje postihnutie nemôžu bez špeciálneho prístupu s úspechom vzdelávať v bežnej základnej škole. **Súčasťou je materská škola, základná škola, praktická škola, odborné učilište, internát.**

- V školskom roku 2023/2024 - ZŠ navštevuje 148 žiakov,
- V školskom roku 2023/2024 - odborné učilište navštevuje 33 žiakov,
- V školskom roku 2023/2024 - praktickú školu navštevuje 8 žiakov.

Cieľom výchovy a vzdelávania školy je rozvíjanie individuálnych schopností a predpokladov žiakov s mentálnym postihnutím tak, aby si osvojili vedomosti, zručnosti a návyky potrebné pre ich ďalšiu profesionálnu prípravu, aby si vedeli vytvoriť správne postoje a dobrý vzťah k ostatným ľuďom, k sebe rovnému a životnému prostrediu, aby boli pripravení na praktický život tak, aby sa mohli prirodzene integrovať do spoločnosti a stali sa jej prirodzenou súčasťou. Celé výchovné pôsobenie je zamerané na maximálny možný rozvoj žiakov s mentálnym postihnutím po stránke psychickej a fyzickej, na kompenzáciu ich nedostatkov s cieľom optimálne ich pripraviť pre praktický život.

- **Centrum pre deti a rodiny sv. Nikolaja Medzilaborce – Duchnovičová**
- **Centrum pre deti a rodiny Medzilaborce – Kpt. Nálepku**

Centrum pre deti a rodiny so sídlom v Medzilaborciach bolo zriadené 1. januára 2006. Detský domov je prostredie vytvorené za účelom vykonávania rozhodnutia súdu o nariadenej ústavnej starostlivosti a predbežného opatrenia. Hlavným cieľom je dočasne nahradiť deťom ich prirodzené rodinné prostredie. Kapacita je 80 miest určených pre deti s nariadenou ústavnou starostlivosťou. Deti sú vychovávané v štyroch samostatných skupinách a v troch špecializovaných skupinách určených pre maloletých bez sprievodu. Súčasťou detského domova je aj sieť profesionálnych rodín. Vo všetkých samostatných skupinách sa uplatňuje forma rodinnej výchovy.

3.6.3 Sociálne služby

Slovenský systém dlhodobej sociálno-zdravotnej starostlivosti nie je pripravený na rýchle starnutie populácie, ktoré na Slovensku nastane v najbližších desaťročiach. Podiel populácie staršej než 65 rokov vzrastie zo súčasných 16% na vyše 24% do roku 2040. Z hľadiska verejných politík zameraných na podporu rozvoja sociálnych služieb nie sú rozhodujúce len samotné ukazovatele nárastu počtu starších osôb v celkovej populácii, ale aj ich zdravotné ukazovatele podmieňujúce sebestačnosť a nezávislosť, resp. odkázanosť na pomoc inej fyzickej osoby v bežnom živote. Dopyt po zdravotných a sociálnych službách je ťažké uspokojiť najmä vo vidieckych oblastiach okresu Medzilaborce.

Potreba prepájania poskytovania sociálnych služieb a zdravotnej starostlivosti najmä v rozsahu ošetrovateľskej starostlivosti a fyzioterapie je v súčasnej dobe jedna z najaktuálnejších tém v poskytovaní pomoci a podpore viacerým skupinám obyvateľov, predovšetkým seniorom, osobám so zdravotným postihnutím, s chronickým ochorením a osobám odkázaným na dlhodobú pomoc inej osoby pri zvládaní každodenných aktivít. Jednou z odpovedí na potrebu koordinovaného prístupu pri poskytovaní podpory týmto osobám je systém dlhodobej sociálno-zdravotnej starostlivosti, ktorý v Slovenskej republike absentuje. Národná legislatíva neponúka rámec na integráciu zdravotnej a sociálnej starostlivosti a financovanie týchto dvoch súvisiacich služieb sa poskytuje a reguluje osobitne.

Kompetencie v oblasti dlhodobej starostlivosti sú rozdelené najmä medzi rezort sociálnych vecí a rezort zdravotníctva, ktorých spolupráca je pre potreby integrácie dlhodobo nepostačujúca.

Slovenský systém dlhodobej sociálno-zdravotnej starostlivosti nie je pripravený na rýchle starnutie populácie, ktoré na Slovensku nastane v najbližších desaťročiach. Podiel populácie staršej než 65 rokov vzrastie zo súčasných 16% na vyše 24% do roku 2040. Z hľadiska verejných politík zameraných na podporu rozvoja sociálnych služieb nie sú rozhodujúce len samotné ukazovatele nárastu počtu starších osôb v celkovej populácii, ale aj ich zdravotné ukazovatele podmieňujúce sebestačnosť a nezávislosť, resp. odkázanosť na pomoc inej fyzickej osoby v bežnom živote. Dopyt po zdravotných a sociálnych službách je ťažké uspokojiť najmä vo vidieckych oblastiach okresu Medzilaborce.

Potreba prepájania poskytovania sociálnych služieb a zdravotnej starostlivosti najmä v rozsahu ošetrovateľskej starostlivosti a fyzioterapie je v súčasnej dobe jedna z najaktuálnejších tém v poskytovaní pomoci a podpore viacerým skupinám obyvateľov, predovšetkým seniorom, osobám so zdravotným postihnutím, s chronickým ochorením a osobám odkázaným na dlhodobú pomoc inej osoby pri zvládaní každodenných aktivít. Jednou z odpovedí na potrebu koordinovaného prístupu

pri poskytovaní podpory týmto osobám je systém dlhodobej sociálno-zdravotnej starostlivosti, ktorý v Slovenskej republike absentuje. Národná legislatíva neponúka rámec na integráciu zdravotnej a sociálnej starostlivosti a financovanie týchto dvoch súvisiacich služieb sa poskytuje a reguluje osobitne.

Kompetencie v oblasti dlhodobej starostlivosti sú rozdelené najmä medzi rezort sociálnych vecí a rezort zdravotníctva, ktorých spolupráca je pre potreby integrácie dlhodobo nepostačujúca.

- Chýba spoločná vízia, stratégia a plánovanie kapacít, ktoré zohľadňujú súčasnú infraštruktúru, potreby obyvateľstva, budúci demografický vývoj a dodržiavanie ľudských práv.
- Prechod osoby s potrebou dlhodobej starostlivosti medzi zdravotnými a sociálnymi službami nie je koordinovaný. Prispieva to k zhoršeniu zdravotného stavu pacienta a najmä u seniorov aj k zbytočným rehospitalizáciám.
- Zdravotná starostlivosť v zariadeniach sociálnych služieb nie je adekvátne zabezpečená po legislatívnej, personálnej, ani finančnej stránke. Rovnako nie je dostatočne poskytovaná ani sociálna starostlivosť v zdravotníckych zariadeniach ústavnej starostlivosti.
- Veľká časť klientov v zariadeniach sociálnych služieb vyžaduje dlhodobú psychiatrickú starostlivosť, ktorá však nie je zabezpečená. V porovnaní so zariadeniami ústavnej zdravotnej starostlivosti týmto klientom často chýba adekvátne odborná psychiatrická starostlivosť, ošetrovateľská starostlivosť a materiálno-technické vybavenie.
- Integrácii oboch systémov zabraňuje aj vertikálna roztrieštenosť kompetencií. Tie sú rozdelené medzi ministerstvami, obcami, vyššími územnými celkami (VÚC), Úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny a inými orgánmi verejnej správy.

Neefektívny spôsob financovania

- Systém financovania dlhodobej sociálnej starostlivosti je nejednotný a neprehľadný. Pozostáva z rôznych typov príspevkov, ktorých podmienky čerpania sa odlišujú v závislosti od typu služby, jej zriaďovateľa, resp. príjmu odkázanej osoby.
- Väčšina príspevkov nie je poskytovaná priamo osobe s potrebou dlhodobej starostlivosti, ale poskytovateľovi služby, resp. opatrovateľovi. Tento spôsob financovania môže znižovať reálnu možnosť realizovať právo na nezávislý spôsob života v zmysle dohovoru.
- Súčasný systém financovania podporuje inštitucionalizáciu starostlivosti. Dôvodom je nesystematická finančná podpora terénnych a ambulantných sociálnych služieb a nízke úhrady poisťovní za terénne ošetrovateľské a paliatívne služby.
- Úhrady zdravotných poisťovní za starostlivosť v hospicioch a domoch ošetrovateľskej starostlivosti nepostačujú na pokrytie nákladov na starostlivosť. Nedostatok zdrojov zariadenia kompenzujú navýšením úhrad od klientov, resp. darmi. Znižuje sa tak dostupnosť služieb pre nízkopríjmové skupiny obyvateľstva.
- Nízke úhrady za ošetrovateľskú starostlivosť v zariadeniach sociálnych služieb znižujú možnosť získať a adekvátne ohodnotiť kvalifikovaný personál. Zariadenia sú často odkázané na využívanie služieb Agentúr domácej ošetrovateľskej starostlivosti, ktorých je však na Slovensku nedostatok.
- Nízke platové ohodnotenie spôsobuje neatraktivitu zamestnania, najmä v terénnych službách. Priemerná mesačná mzda opatrovateľa v teréne dosahovala začiatkom roku 2020

približne 55% z priemernej mzdy v hospodárstve, zatiaľ čo priemerná mzda opatrovateliek v zariadeniach sociálnych služieb dosahovala 78% priemernej mzdy v hospodárstve.

Momentálne na úrovni štátu prebieha komplexná reforma dlhodobej a paliatívnej starostlivosti. K tejto reforme sa vláda SR zaviazala v Programovom vyhlásení vlády na roky 2020-2024. Navrhované reformy a investície zároveň odpovedajú na viaceré odporúčania Európskej komisie pre Slovensko na roky 2019 a 2020.

Pre naplnenie tohto cieľa sú nevyhnutné nasledujúce reformy a investície:

Reformy:

1. Reforma integrácie a financovania dlhodobej sociálnej a zdravotnej starostlivosti
2. Reforma posudkovej činnosti
3. Reforma dohľadu nad sociálnou starostlivosťou a zabezpečenie infraštruktúry pre jej implementáciu

Z Plánu obnovy budú podporené Investície:

1. Rozšírenie kapacít komunitnej sociálnej starostlivosti
2. Rozšírenie a obnova kapacít následnej a ošetrovateľskej starostlivosti
3. Rozšírenie a obnova kapacít paliatívnej starostlivosti

Mesto má vypracovaný **Komunitný plán sociálnych služieb mesta Medzilaborce na roky 2023 - 2030**, ktorý podrobne definuje sociálnu starostlivosť v meste. Sociálne služby sú jednou z foriem sociálnej pomoci. Štát prostredníctvom nich podporuje sociálne začlenenie občanov a uspokojovanie sociálnych potrieb ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii. Sociálna služba môže byť poskytovaná ambulantnou formou, terénnou formou, pobytovou formou alebo inou formou podľa nepriaznivej sociálnej situácie a prostredia, v ktorom sa fyzická osoba zdržiava. Ambulantná forma sociálnej služby sa poskytuje fyzickej osobe, ktorá dochádza, je sprevádzaná alebo je dopravovaná do miesta poskytovania sociálnej služby. Miestom poskytovania ambulantnej sociálnej služby môže byť aj zariadenie. Terénna forma sociálnej služby sa poskytuje fyzickej osobe v jej prirodzenom sociálnom prostredí. Pobytová forma sociálnej služby v zariadení sa poskytuje, ak súčasťou sociálnej služby je ubytovanie. Pobytová sociálna služba sa poskytuje ako celoročná sociálna služba alebo týždenná sociálna služba. V zmysle zákona o sociálnych službách má poskytovanie sociálnych služieb v prirodzenom prostredí klienta prednosť pred pobytovou formou. Z uvedeného dôvodu sa kládie a aj v budúcnosti bude klásť dôraz na rozvoj ambulantných a terénnych sociálnych služieb, čo je aj v súlade s **Národnými prioritami rozvoja sociálnych služieb na obdobie rokov 2021 – 2030**. Za posledné roky územie zaznamenáva rapídny nárast požiadaviek ako na terénne sociálne služby poskytované formou opatrovateľskej služby, tak aj na umiestnenie do rôznych zariadení sociálnych služieb (najmä do zariadenia pre seniorov, zariadenia opatrovateľskej služby a do špecializovaného zariadenia). Z toho vyplýva potreba budovania ďalších kapacít, ktoré by riešili požiadavky narastajúceho počtu prijímateľov sociálnych služieb.

Mesto poskytuje pre svojich občanov:

- terénnu opatrovateľskú službu
- príspevok na stravovanie sa poskytne občanovi, ktorý je poberateľom starobného dôchodku,
- posúdenie odkázanosti na sociálnu službu,
- jednorazovú dávku v hmotnej núdzi,

- mimoriadnu dávku na pomoc občanovi,
- príspevok za ubytovanie odídencov.

Poskytovatelia dlhodobej starostlivosti sú:

- neformálni poskytovatelia, ktorí svoju činnosť vykonávajú na základe písomnej zmluvy medzi poskytovateľom a klientom, ktorá upravuje vzájomné práva a povinnosti,
- formálni poskytovatelia sú fyzické a právnické osoby, napríklad mesta, neziskové organizácie, ošetrovateľské a opatrovateľské agentúry, tlmočnicke služby nepočujúcim a nedoslýchavým, denné stacionáre, integračné centrá, rezidenčné zariadenia, zmiešané a kombinované zariadenia.

V meste sociálne služby poskytujú tieto subjekty:

Kamjana, n. o. Medzilaborce, Komenského 151/18 je nezisková organizácia, ktorú svojim uznesením č. 2 zo dňa 03.08.2012 založilo Mesto Medzilaborce podľa zákona č. 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby za účelom poskytovania sociálnych služieb pre seniorov a zdravotne postihnutých občanov. Do registra neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospešné služby bola rozhodnutím Obvodného úradu v Prešove č. 2012/07003/02/KI zapísaná dňa 17.8.2012. Svoju činnosť začala Kamjana, n.o. od 1.10.2012. Kamjana, nezisková organizácia, Medzilaborce je verejným poskytovateľom sociálnych služieb. Služby poskytuje v budove bývalej nemocnice. Hlavným účelom zariadenia je poskytovanie sociálnych služieb na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku, ako odbornej činnosti, obslužnej činnosti, alebo ďalšej činnosti, alebo súboru týchto činností podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o soc. službách“, alebo „zákon číslo 448/2008 Z. z.“).

Zariadenie pre seniorov

V zariadení pre seniorov sa poskytuje sociálna služba

- a) fyzickej osobe, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby podľa prílohy č. 3, alebo
- b) fyzickej osobe, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a poskytovanie sociálnej služby v tomto zariadení potrebuje z iných vážnych dôvodov.

V zariadení pre seniorov sa poskytuje:

- pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby,
- sociálne poradenstvo,
- sociálna rehabilitácia,
- ošetrovateľská starostlivosť,
- ubytovanie,
- stravovanie,
- upratovanie, pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva,
- osobné vybavenie,
- utvárajú podmienky na úschovu cenných vecí,
- zabezpečuje záujmovú činnosť

Zariadenie opatrovateľskej služby

V zariadení opatrovateľskej služby sa poskytuje sociálna služba na určitý čas plnoletej fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby podľa prílohy č. 3, ak jej nemožno poskytnúť opatrovateľskú službu.

V zariadení opatrovateľskej služby sa poskytuje:

- pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby,
- sociálne poradenstvo,
- sociálna rehabilitácia,
- ošetrovateľská starostlivosť,
- ubytovanie,
- stravovanie,
- upratovanie, pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva,

Zariadenie sociálnych služieb DOTYK, Ševčenkova 681/1, Medzilaborce – verejný poskytovateľ

Druh: špecializované zariadenie

Forma: celoročná pobytová sociálna služba

Kapacita: 30

Cieľová skupina: Fyzická osoba, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby, jej stupeň odkázanosti je najmenej V podľa prílohy č. 3 a má zdravotné postihnutie, ktorým je najmä Parkinsonová choroba, Alzheimerova choroba, pervazívna vývinová porucha, skleróza multiplex, schizofrénia, demencia rôzneho typu etiológie, hluchoslepota, AIDS alebo organický psychosyndróm ťažkého stupňa.

Rozsah sociálnej služby: Neurčitý čas

Druh: domov sociálnych služieb

Forma: celoročná pobytová sociálna služba

Kapacita: 10

Cieľová skupina V domove sociálnych služieb sa poskytuje sociálna služba týždennou pobytovou sociálnou službou alebo ambulantnou sociálnou službou fyzickej osobe do dovŕšenia dôchodkového veku, ak je táto fyzická osoba – odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a jej stupeň odkázanosti je najmenej V podľa prílohy č. 3, alebo – nevidiaca alebo prakticky nevidiaca a jej stupeň odkázanosti je najmenej III podľa prílohy č. 3

Rozsah sociálnej služby: Neurčitý čas

Zariadenie sociálnych služieb Dotyk v Medzilaborciach poskytuje sociálne služby pobytovou celoročnou formou podľa zákona č. 488/2008 o sociálnych službách o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov a v súlade s VZN PSK č. 101/2023 o určení sumy úhrady za sociálnu službu, o spôsobe jej určenia a platenia v zariadeniach sociálnych služieb v zriaďovateľskej pôsobnosti Prešovského samosprávneho kraja. Zariadenie je samostatnou rozpočtovou organizáciou. Zriaďovateľom je Prešovský samosprávny kraj. Ide o zariadenie s celoročným pobytom pre seniorov a dospelých občanov so zdravotným znevýhodnením, ktorí sú odkázaní na pomoc inej fyzickej osoby v oblasti sebaobslužných úkonov, pri základných sociálnych aktivitách a potrebujú nepretržitý dohľad po celých 24 hodín. Hlavným cieľom ZSS DOTYK je zabezpečiť kvalitnú starostlivosť s humánnym a etickým prístupom k prijímateľom. Poskytnúť im pocit domova, súkromia a to v súlade s ochranou a rešpektovaním ľudskej dôstojnosti, ľudských práv a základných slobôd tak, aby sociálne služby, ktoré

prijímateľom poskytujú sa čo najviac približovali k európskemu štandardu. Chod zariadenia je prispôsobený rytmu prijímateľov, poskytuje im pohodlie, súkromie, bohatý spoločenský program, útulné prostredie, rehabilitačný program, domácu stravu a nepretržitú starostlivosť. V zariadení pracujú dva odborné tímy pozostávajúce zo sociálnych pracovníčok, sestier, inštruktorky sociálnej rehabilitácie, fyzioterapeuta a opatrovateľov. V zariadení sa poskytuje: sociálne poradenstvo, sociálna rehabilitácia, ošetrovateľská starostlivosť, ubytovanie, stravovanie, upratovanie, druhy terapie ako pracovná terapia, muzikoterapia, arteterapia, biblioterapia, ďalej záujmová činnosť a úschova cenných vecí. Takisto sa zabezpečujú spirituálne potreby. V zariadení sa nachádza kaplnka, ktorá slúži veriacim prijímateľom sociálnych služieb rôzneho vierovyznania. Sväté omše sa vykonávajú podľa rozpisu podľa toho, akého vierovyznania sú prijímatelia sociálnej služby. Počas celého roka sa v zariadení organizujú spoločenské programy zamerané na kultúrne záujmové, športové aktivity, ktoré súvisia so spoločenskými udalosťami, aktuálnymi sviatkami, ktoré počas roka prebiehajú. /Zdroj: ZSS Dotyk, Medzilaborce/

EUROTREND, n. o., Duchnovičova 533/16, 068 01 Medzilaborce

Eurotrend, n. o. je nezisková organizácia, ktorú založil Ing. Dušan Papiak, Krásny Brod 213, 068 01 Medzilaborce podľa zákona č. 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby pre seniorov a zdravotne postihnutých občanov. Do registra neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospešné služby bola rozhodnutím Obvodného úradu v Prešove č. OVVS-283/2009-NO zapísaná dňa 04.12.2009. Svoju činnosť začal Eurotrend, n. o. od 17.09.2012 a od 1.1.2016 začal Eurotrend, n. o. poskytovať sociálnu službu v zariadení pre seniorov s miestom poskytovania sociálnej služby: Václavského 350 a 351, Medzilaborce.

Druh: zariadenie pre seniorov

Forma: celoročná pobytová sociálna služba

Kapacita: 75 prijímateľov soc. služby v zariadení pre seniorov s miestom poskytovania sociálnej služby: Duchnovičova 533/16, 068 01 Medzilaborce 6 prijímateľov soc. služby v zariadení pre seniorov s miestom poskytovania sociálnej služby: Václavského 350, 068 01 Medzilaborce, 6 prijímateľov soc. služby v zariadení pre seniorov s miestom poskytovania sociálnej služby: Václavského 351, 068 01 Medzilaborce,

Cieľová skupina: fyzické osoby, ktoré dovŕšili dôchodkový vek a sú odkázané na pomoc inej fyzickej osoby a ich stupeň odkázanosti je najmenej IV. podľa prílohy č. 3, alebo fyzické osoby, ktoré dovŕšili dôchodkový vek a poskytovanie sociálnej služby potrebuje z iných vážnych dôvodov v zmysle § 35 zákon č. 448/2008.

Personálne zabezpečenie prevádzky k 1.1.2023 zabezpečuje odbornú prevádzku Eurotrend, n. o.: 1 riaditeľ, 2 sociálni pracovníci, 2 finančný referenti, 2 inštruktori sociálnej rehabilitácie, 1 masér, 3 sestry v zariadení a 1 zodpovedná sestra v zariadení, 2 ekonómky, 1 administratívna pracovníčka, 2 upratovačky, 2 pracovník v práčovni, 2 údržbári a 18 opatrovateľiek. /Zdroj: Eurotrend, n.o. Medzilaborce/

VITALIS, n.o., Mierová 336/24, Medzilaborce – neverejný poskytovateľ

Druh sociálnej služby : špecializované zariadenie

Forma sociálnej služby: celoročná pobytová sociálna služba

Kapacita: 32

Cieľová skupina: Fyzická osoba, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby, jej stupeň odkázanosti je najmenej V podľa prílohy č. 3 a má zdravotné postihnutie, ktorým je najmä

Parkinsonová choroba, Alzheimerova choroba, pervazívna vývinová porucha, skleróza multiplex, schizofrénia, demencia rôzneho typu etiológie, hluchoslepota, AIDS alebo organický psychosyndróm ťažkého stupňa.

Nezisková organizácia VITALIS, n.o. od 01.01.2019 poskytuje sociálnu službu podľa § 39 ods. 1 zákona NR SR č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách v špecializovanom zariadení kde sa poskytuje sociálna služba fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a jej stupeň odkázanosti je najmenej V. podľa prílohy č.3, a má zdravotné postihnutie, ktorým je najmä Parkinsonova choroba, Alzheimerova choroba a demencia rôzneho typu etiológie celoročnou pobytovou formou s kapacitou 32 klientov. V zmysle zákona o sociálnych službách sa prijímateľom sociálnej služby poskytujú odborné, obslužné a ďalšie činnosti. V praxi to znamená všetku starostlivosť od sociálneho poradenstva a pomoci pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby cez ubytovanie, stravovanie, upratovanie až po záujmovú činnosť. VITALIS, n.o. rešpektuje a podporuje rozvoj schopností, zručností a vedomostí prijímateľa sociálnej služby cez všetky odborné procesy, najmä prostredníctvom procesu aktivizácie, sociálnej rehabilitácie a záujmovej činnosti a procesu opatrovania. Rešpektuje a aktívne podporuje zachovanie vlastnej identity prijímateľov sociálnej služby, osobnej integrity, osobnej nezávislosti, individuálnej rozmanitosti a to najmä tým, že sa zaujíma o ich životný príbeh, zaužívané zvyky a tradície, ktoré sa v čo najvyššej možnej miere snaží zachovať aj pri poskytovaní sociálnej služby. Pomáha prijímateľovi vyrovnávať sa so životnými zmenami, ich prijímaniu a akceptácii. Vedie prijímateľa sociálnej služby procesom uvedomenia si vlastných zdrojov a motivuje ho k ich efektívnemu využívaniu k ďalšiemu zmysluplnému naplnenému životu napriek svojim obmedzeniam a deficitom. Prijímateľom sociálnej služby ponúka aktivity dôstojné ich veku, zdravotnému a sociálnemu statusu. Vytvára a verejnosti predkladá pozitívny obraz o prijímateľoch sociálnej služby, poukazuje na ich schopnosti, zručnosti. Tieto opatrenia sú realizované prostredníctvom technik verbálnej a neverbálnej komunikácie, vo všetkých odborných procesoch starostlivosti. /Zdroj: VITALIS, n.o. Medzilaborce/

Domov na pol ceste, Dobrianskeho 53, Medzilaborce

V zariadení Domov na pol ceste sa poskytujú služby na určitý čas fyzickej osobe, ktorá nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb a ktorá nemá zabezpečené ubytovanie po skončení poskytovania sociálnej služby v zariadení alebo po skončení pobytu v zariadení podľa osobitného predpisu alebo po skončení starostlivosti v zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately alebo po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody alebo z väzby. V Domove na pol ceste v Medzilaborciach je kapacita 13 miest a je to zariadenie s celoročnou nepretržitou prevádzkou. Momentálne sa tu poskytuje služba 9 prijímateľom sociálnej služby. Časť klientov je po ústavnej výchove, ostatní sa zas ocitli bez prístrešia a v hmotnej núdzi. O uvedených klientov sa stará 3 - členný personál a to dvaja sociálni pracovníci a jeden ergoterapeut. Poskytuje sa tu ubytovanie na určitý čas, sociálne poradenstvo, pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov, pracovná terapia a taktiež sa tu vytvárajú podmienky na prípravu stravy, výdaj stravy alebo výdaj potravín, vykonávanie základnej osobnej hygieny, pranie, žehlenie a údržbu bielizne a šatstva, záujmová činnosť. /Zdroj: Domov na pol ceste/

DSS Medzilaborce, n.o., Cintorínska 870, Medzilaborce – neverejný poskytovateľ

Druh: domov sociálnych služieb

Forma: celoročná pobytová sociálna služba

Kapacita: 33

Cieľová skupina: fyzické osoby odkázané na pomoc inej fyzickej osoby a ich stupeň odkázanosti v zmysle §38 zákon č. 448/2008 Z. z. je najmenej V podľa prílohy č.3, Zákona č. 448/2008 Z.z. v znení neskorších predpisov.

DSS Medzilaborce n.o je nezisková organizácia, ktorá poskytuje všeobecne prospešné služby v oblasti sociálnych služieb. Zariadenia sociálnych služieb sú zapísané v registri subjektov Prešovského samosprávneho kraja, ktoré poskytujú sociálne služby. Domov sociálnych služieb DSS Medzilaborce n.o., Cintorínska 870 Medzilaborce začal svoju činnosť od 1.1.2009 s kapacitou 33 prijímateľov sociálnych služieb. V zariadení v zmysle zákona o sociálnych službách poskytujeme odborné činnosti, obslužné a ďalšie činnosti. Zariadenie poskytuje: pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby, sociálne poradenstvo, sociálna rehabilitácia, ubytovanie, stravovanie, upratovanie, pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva - osobné vybavenie Zariadenie zabezpečuje: rozvoj pracovných zručností, pomoc pri pracovnom uplatnení, záujmovú činnosť. Zariadenie utvára podmienky na: vzdelávanie - úschovu cenných vecí Pre prijímateľov ponúka: kvalitné poskytovanie sociálnych služieb odborne pripravenými zamestnancami, pobyt v moderne zariadených priestoroch s bezbariérovým prístupom, príjemné a tiché prostredie rodinného typu, pomoc pri vybavovaní osobných záležitostí, sledovanie zdravotného stavu, podľa záujmu záujmovú činnosť a rozvoj pracovných zručností - prijateľnú nízku úhradu za sociálnu službu /Zdroj: DSS Medzilaborce, n.o., Medzilaborce/

Bella Vita, n. o., Denný stacionár, Zámočnicka 165/3, Medzilaborce – neverejný poskytovateľ

Druh: denný stacionár

Forma: ambulatná sociálna služba

Kapacita: 25

Cieľová skupina: v dennom stacionári sa poskytuje sociálna služba fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby ak jej stupeň odkázanosti je najmenej III podľa prílohy č. 3 a je odkázaná na sociálnu službu v zariadení len na určitý čas počas dňa.

Denný stacionár sa nachádza v jednoúčelovom objekte na ul. Zámočnickej oproti Rímskokatolíckemu kostolu. Svoju činnosť začal 03. januára 2022. Klientom sú neustále k dispozícii 4 opatrovatelky a 1 sociálna pracovníčka. V priestoroch sa nachádzajú dve spoločenské miestnosti, oddychová miestnosť, kuchyňa, sociálne zariadenie, šatňa. Klienti môžu pobývať v stacionári od 07.30 do 16.00 hodiny. Maximálny počet klientov je 25 osôb. Denný program prebieha podľa mesačného harmonogramu činností s rozvrhnutím na každý deň a individuálnych plánov rozvoja prijímateľov sociálnej služby. Ich cieľom je komplexný rozvoj a rehabilitácia vrátane podporných činností ako sú ergoterapia, muzikoterapia, biblioterapia, arteterapia, relaxácia a iné. Činnosť denného stacionára sa orientuje na výchovnovzdelávacie a aktivačné činnosti, poskytovanie všestrannej pomoci v oblasti starostlivosti o vlastnú osobu. Obľúbenou aktivitou denného programu je široká škála činností v podobe rôznych ručných prác, spoločenských hier, lúštenie krížoviek, sudoku, čítanie novín, časopisov, sledovanie televíznych programov. Klienti majú možnosť svojimi návrhmi ovplyvňovať zameranie akcií a každodenný program. V programoch sú zahrnuté vychádzky do prírody, relaxačné pobyty vo wellness, fitnesscentrách, besedy so zaujímavými osobnosťami kultúrneho i spoločenského života, resp. z oblasti verejnej správy, návšteva kultúrnych a spoločenských podujatí. Zaujímavou a už tradičnou akciou sa stali oslavy jubilentov, harmonika, spev

a posedenie pri zákusku, káve či čaji. Vždy potešia každého z nich! Jednou z aktivít denného stacionára je i poskytovanie stravy, ktorá je do stacionáru dodávaná dodávateľským spôsobom. V súlade s hygienickými predpismi sa v kuchynke stacionára pripravuje a podáva klientom v určených priestoroch. Stolovanie zabezpečujú zamestnanci stacionára. Sociálni a ostatní pracovníci, ktorí pracujú s prijímateľmi sociálnej služby sú pripravení pomáhať im v poradenskej činnosti, asistencii a pomoci pri jednaniach na úradoch, so zdravotnými poisťovňami a ďalšími inštitúciami. /Zdroj: Bella Vita, n.o., Medzilaborce/

Zariadenie ÚSVIT, n. o., Komenského 134/4, Medzilaborce – neverejný poskytovateľ

Druh sociálnej služby: zariadenie pre seniorov

Forma: celoročná pobytová sociálna služba

Kapacita: 34 prijímateľov

Cieľová skupina: fyzické osoby, ktoré dovŕšili dôchodkový vek a sú odkázané na pomoc inej fyzickej osoby a ich stupeň odkázanosti je najmenej IV. podľa prílohy č. 3, alebo fyzické osoby, ktoré dovŕšili dôchodkový vek a poskytovanie sociálnej služby potrebuje z iných vážnych dôvodov v zmysle § 35 zákon č. 448/2008.

Nezisková organizácia ÚSVIT – ML, bola založená za účelom poskytovania služieb v oblasti ochrany a podpory zdravia, sociálnej pomoci pre znevýhodnené skupiny, výstavby domova seniorov s jeho následným prevádzkovaním. Sociálne služby začala poskytovať od 1.4.2017. Hlavným cieľom neziskovej organizácie je pomáhať ľuďom pripravovať pre nich projekty, ktoré im uľahčia život a spríjemnia voľné chvíle. V zariadení ponúkame kompletnú sociálnu starostlivosť, zahrňujúcu doplnkové kultúrne, edukačné, ergoterapeutické a záujmové aktivity. Cieľom týchto aktivít je, aby sa človek aj v seniorskom veku o seba staral a ďalej rozvíjal svoje duševné a fyzické schopnosti. Personálne je prevádzka zabezpečená 2 zdravotnými sestrami, 4 ošetrovateľkami a 1 sociálnym pracovníkom. Na celkovom zabezpečení sociálnych služieb v zariadení sa nemalou mierou podieľa 1 manažér, 1 upratovačka, 2 kuchárky, 1 údržbár. /Zdroj: Zariadenie ÚSVIT n.o., Medzilaborce/

Centrum včasnej intervencie DETIČKY LASTOVIČKY, Sídlo: Kpt. Nálepku 397/61, 068 01 Medzilaborce, neverejný poskytovateľ

Prevádzka: Komenského 135/6, 068 01 Medzilaborce (budova školy)

Druh: sociálna služba na podporu rodín s deťmi – služba včasnej intervencie Forma: ambulatná a terénna služba

Kapacita: neurčená

Cieľová skupina: dieťa so zdravotným znevýhodnením a jeho rodina, predčasne narodené deti, deti s vrodenými vývojovými chybami, deti, ktorým boli diagnostikované rôzne ochorenia (genetické, metabolické, imunologické, kardiovaskulárne), deti, ktoré zaostávajú v psychomotorickom vývoji, deti výrazne narušajúce výchovno-vzdelávací proces v materskej alebo základnej škole – je tam podozrenie na hyperaktivitu, ADHD, deti s PORUCHOU AUTISTICKÉHO SPEKTRA, deti s narušenou komunikačnou schopnosťou, deti s iným chronickým ochorením. Rozsah služby: do 31.12.2027

Včasná intervencia je sociálna služba ustanovená zákonom o sociálnych službách, bezplatná pomoc poskytovaná deťom so zdravotným znevýhodnením od narodenia do 7 rokov. Zdravotným znevýhodnením sa počítajú ťažkosti popísané vyššie ale aj mnoho ďalších diagnóz, ktoré určí

neuroológ, psychológ alebo iný odborník v zdravotníctve. Služba včasnej intervencie predstavuje špecializované intervencie odborníkov po identifikácii rizika a problému, s cieľom maximálneho možného rozvoja vývinového potenciálu dieťaťa a jeho prípravy na začlenenia sa do škôlky, školy alebo inej inštitúcie. Včasná intervencia sa poskytuje aj ako podpora rodiny. Ide o služby včasnej intervencie poskytované naprieč rezortom zdravotníctva, školstva, práce a sociálnych vecí a rodiny. Cieľom podpory rodín detí s vývinovými ťažkosťami je včasné identifikovanie a pomenovanie problémov a maximálne pozitívne ovplyvňovať podporné vplyvy rodinného prostredia, ktoré sú významnými faktormi na podporu a vyrovnávania prítomných rizikových faktorov. Odborné posúdenie zdravotného stavu dieťaťa vykonávané príslušnými zdravotníckymi pracovníkmi je základným a kľúčovým determinantom na správne určenie choroby so zabezpečením účinnej liečby a poskytnutia súvisiacej podpory a pomoci. Dôležitú úlohu zohráva proces posilňovania zdrojov, súčinnosti a kompetencií členov rodiny, mapovanie potrieb dieťaťa a jeho rodiny, plánovanie, dlhodobá stimulácia dieťaťa a súvisiace formalizované sprevádzanie celej rodiny, stanovovanie a prehodnocovanie cieľov. Tento proces včasnej intervencie vedúci k cielenej zmene, podpore a pomoci v konečnom dôsledku pomôže dieťaťu pripraviť sa a zvládnuť náročné prechádzanie z prirodzeného prostredia aj do nového prostredia, napr. škôlky a školy, dosiahnuť maximálny možný potenciál dieťaťa a začleniť dieťa do spoločnosti. Poskytujeme služby - sociálne poradenstvo zamerané na riešenie nepriaznivej situácie v rodine s dieťaťom, ktoré je zdravotne znevýhodnené v našich priestoroch Detičky lastovičky o.z. na ul. Komenského 135/6 v Medzilaborciach. Odborne vykonávame činnosti stimulácie komplexného vývinu dieťaťa ako i zabezpečujeme komplexnú starostlivosť o zdravotne znevýhodnené deti v Prešovskom kraji v okresoch Medzilaborce, Stropkov, Svidník, Humenné, Vranov nad Topľou a Snina. Zabezpečujeme: rozvoj dieťaťa v oblasti sociálnej rehabilitácie, rozvoj jemnej a hrubej motoriky. Hlavným poslaním a cieľom Detičky lastovičky je poskytovanie kvalitnej sociálnej služby a inklúzia. Jednou z dôležitých cieľov je aj snaha umožniť zdravotne znevýhodneným deťom, aby sa mohli stať rovnocennými členmi spoločnosti. Umožniť im, aby mohli prežiť svoje detstvo v spoločnosti so zdravými kamarátmi. /Zdroj: Centrum včasnej intervencie DETIČKY LASTOVIČKY/

Opatrovateľská služba

Opatrovateľská služba je v meste Medzilaborce zabezpečovaná od 1.1.2004. Prešla na Mesto Medzilaborce delimitáciou z Krajského úradu v Prešove a bola poskytovaná v súlade so zákonom č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov (t.č. zrušený, platil iba do 31.12.2008). Opatrovateľská služba podľa § 41 zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov, je poskytovaná na základe žiadosti občana, ktorý je v nepriaznivej sociálnej situácii podľa miestnej príslušnosti. Ide o terénnu formu sociálnej služby, poskytuje sa fyzickej osobe v jej prirodzenom sociálnom prostredí (prednostne v byte občana). Opatrovateľskú službu zabezpečujú opatrovatelky v zamestnaneckom pomere s MsÚ Medzilaborce, ktoré spĺňajú kvalifikačné predpoklady v zmysle zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov. Za poskytovanie opatrovateľskej služby platí klient úhradu podľa § 72 zákona o sociálnych službách. Podmienky poskytovania opatrovateľskej služby a výška úhrady za poskytovanú opatrovateľskú službu sa určuje na základe Všeobecne záväzného nariadenia mesta Medzilaborce o sociálnych službách, o spôsobe a výške úhrad za poskytované sociálne služby, ktoré bolo schválené MsZ v Medzilaborciach dňa 28.9.2021 s účinnosťou od 1.10.2021. Výšku úhrady za poskytovanú

sociálnu službu môže poskytovateľ upravovať s prihliadnutím na skutočne poskytnutý rozsah poskytovanej služby, ak sa zmenili skutočnosti rozhodujúce na určenie úhrady za sociálnu službu.

Komunitné centrum mesta Medzilaborce, Ul. Zámočnicka č. 86/32, 068 01 Medzilaborce

Druh sociálnej služby: Komunitné centrum / §24d zákona o sociálnych službách/

Cieľová skupina: FO v nepriaznivej sociálnej situácii podľa § 2ods. 2 písm. h/

Forma SS: Ambulantná Veková kategória: Klienti od 3 rokov do 60 rokov

Počet klientov: 460 (ročný priemer)

Komunitné centrum v slovenskej praxi je chápané ako samostatná sociálna služba a zároveň ako systém odborných činností a ďalších činností, ktorý v sebe integruje prvky sociálnej práce. Jedným zo základných znakov komunity je účasť na vzťahoch, lojalita a vzájomná solidarita medzi jej členmi.

Svoju činnosť v týchto priestoroch začalo vykonávať koncom roka 2017. Rekonštrukcia existujúcej dvojpodlažnej budovy bola podporená v roku 2015 z dotačnej schémy Splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity vo výške 20 tis EUR. Z príspevku sa zrekonštruovalo prvé podlažie a z Národného projektu Komunitné centra v mestách a obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunit (Európsky sociálny fond v rámci Operačného programu Ľudské zdroje. Činnosť do 06/2023 bola financovaná prostredníctvom Národného projektu Komunitné služby v mestách a obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunit – II. Fáza, prostredníctvom Operačného programu Ľudské zdroje.

Činnosť KC je zabezpečovaná pracovníkmi, profesijne v tomto zložení: odborný garant KC, odborný pracovník KC, asistent odborného pracovníka KC. Zriaďovateľom Komunitného centra je mesto Medzilaborce. Komunitné centrum je inštitúciou, ktorej cieľom je preventívne pôsobiť na problematiku sociálne znevýhodnených skupín obyvateľstva, ako aj na obyvateľov ohrozených rizikom sociálneho vylúčenia a tým predchádzať vzniku aktuálnych krízových situácií. Počas celého roka, práca s klientmi KC, spočíva v dobrovoľnej a družnej spolupráci a činnosti s klientmi. Najčastejšími aktivitami, ktoré centrum vykonáva, sú voľnočasové aktivity, výchovno-vzdelávacie aktivity a komunitné aktivity, na ktorých sa zúčastňujú všetky cieľové skupiny. Klienti prejavujú veľký záujem o šport, tanec, spev, pobyt v prírode, maľovanie a o tvorbu a výrobu rôznych výrobkov. S klientmi počas školského roka sa najviac venujú príprave na školské vyučovanie, nakoľko podmienky návštevnosti škôl sú teraz, v čase pandémie, značne obmedzené. Pracovníci sa venujú preventívnym aktivitám, diskusie na rôzne témy: príklad o vzájomnej úcte, tolerancii, rozoberáme ochorenie pandémie, jeho prevenciu, uplatňovanie preventívnych opatrení na zamedzenie šírenia nákazy, dodržanie čistoty, hygieny a nariadení, rozoberáme dopady a následky na ľudí, v prípade nedodržania opatrení. Klienti svoj voľný čas v KC veľmi radi venujú voľnočasovým aktivitám, ktoré sú vyplňované napr.: hrou na gitare, spievaním krásnych rómskych piesní, tancovaním na modernú hudbu, kresleniu a kreatívnej tvorbe v podobe rôznych výrobkov s rôznymi motívmi. Klienti veľmi radi využívajú maľovanie omaľovánok s rôznymi motívmi, hrajú stolný tenis, stolný futbal, atď.

MRK komunita

Mesto sa nachádza v aktuálne platnom Atlase rómskych komunit 2019 a taktiež je zaradené do zoznamu najmenej rozvinutých okresov. V zmysle aktuálneho platného Atlasu rómskych komunit je v meste Medzilaborce evidovaných 11 – 20 % zastúpenia Rómov čo predstavuje 1001 – 1100 obyvateľov MRK. V meste sa nachádzajú dve osídlenia s najväčším zastúpením obyvateľov MRK: Dukelských hrdinov a Zámočnicka ulica. Pre cieľovú skupinu 1003 obyvateľov MRK sú okrem

nevyhovujúcich podmienok v oblasti bývania a v oblasti infraštruktúry obce charakteristické, najmä nepriaznivý zdravotný stav, nízka miera dosiahnutého vzdelania, dlhodobá nezamestnanosť a tým aj strata pracovných návykov. Obyvatelia marginalizovaných rómskych komunít sú dlhodobo vystavení sociálnemu vylúčeniu, čím dochádza k marginalizácii vo všetkých oblastiach ich života.

Stravovanie pre dôchodcov

V zmysle všeobecne záväzného nariadenia Mesta Medzilaborce o podmienkach poskytovania príspevku na stravovanie pre dôchodcov je dôchodcom poskytovaný príspevok dôchodcom a invalidným občanom vo výške schválenej v rozpočte mesta na príslušný kalendárny rok. Podmienky poskytnutia finančného príspevku sú upravené vo VZN mesta Medzilaborce č. 4/2015 o podmienkach poskytovania príspevku na stravovanie pre dôchodcov, Smernici primátora Mesta Medzilaborce č. 2/2015 upravujúcej postup pri poskytovaní príspevku na stravovanie pre dôchodcov podľa Všeobecne záväzného nariadenia Mesta Medzilaborce č. 4/2015 a Dodatku k nej zo dňa 4.1.2016. Finančný príspevok za účelom zníženia nákladov spojených so zabezpečením teplého jedla – obeda sa poskytuje obyvateľovi s trvalým bydliskom na území mesta a spĺňa tieto podmienky: dosiahol vek 80 rokov, je osamelý a dosiahol vek 70 rokov, je osamelý invalidný dôchodca, starobný alebo invalidný dôchodok je jeho jediným príjmom, nie je dlžníkom mesta. Finančný príspevok sa poskytuje na základe písomnej žiadosti a realizuje sa v zariadeniach s ktorými má Mesto Medzilaborce uzatvorenú zmluvu. Stravník má možnosť sa priamo v stravovacom zariadení alebo vziať si jedlo do obedára, ktorý si na tento účel zabezpečí alebo požiadať o dovoz stravy na adrese trvalého bydliska. Poskytnutie príspevku sa nevzťahuje na občanov, ktorí sú prijímateľmi sociálnych služieb v zariadeniach sociálnych služieb. Výška príspevku je 0,50 EUR na jeden obed. Bližšie informácia o forme a spôsobe poskytovania stravovania v jednotlivých stravovacích zariadeniach získa záujemca o túto službu na Mestskom úrade v Medzilaborciach.

3.6.4 Zdravotné služby

Zdravotný stav slovenského obyvateľstva sa zlepšuje, ale v tejto oblasti pretrvávajú určité výzvy. Náklady na zdravotnú starostlivosť v Slovenskej republike zaostávajú za zvyškom EÚ. Slovenské zdravotníctvo charakterizuje aj povinné verejné zdravotné poistenie pre všetkých obyvateľov. Model financovania je len jedným z dôvodov, prečo je poskytovanie zdravotných služieb vo vzdialenejších regiónoch komplikované. Celý sektor v súčasnosti zažíva nedostatok kvalifikovaných odborníkov, a to z viacerých dôvodov, ako napríklad vysoký vek lekárov, či zlé pracovné podmienky (ako nízke mzdy, vysoké pracovné zaťaženie vedúce k vyhoreniu a pod.).

Niektoré služby z periférnych a menej atraktívnych regiónov úplne miznú, čo môže byť odrazom spôsobu financovania služieb. Všeobecní lekári (VL) sú platení podľa počtu pacientov, ktorých majú zazmluvnených, a do menšej miery aj na základe platieb za výkon. Ambulantným poskytovateľom špecializovaných služieb sa preplácajú procedúry za poskytnuté výkony v rámci mesačného limitu..

Okres Medzilaborce nemá dobre rozvinutú sieť zdravotníckych zariadení, v okrese nemocnica bola zrušená. V nemocničnej budove poskytuje sociálne služby Kamjana n.o. a v administratívnej budove polikliniky bolo vytvorené Centrum integrovanej zdravotnej starostlivosti.

Projektom **Centrum integrovanej zdravotnej starostlivosti Medzilaborce** sa zmodernizoval objekt bývalej administratívnej budovy polikliniky na Komenského ulici za účelom integrácie primárnej zdravotnej starostlivosti, vytvorili sa nové priestorové a materiálno–technické podmienky pre zvýšenie úrovne zdravotníckej infraštruktúry. Išlo o celkovú rekonštrukciu budovy vrátane

strechy, výmeny okien, zateplenie obvodového pláštá, rekonštrukcie interiérových priestorov za účelom zriadenia 7 ambulancií s čakárňami a ich interiérovým vybavením vrátane lekárskeho prístrojov (1 lekár pre dospelých na plný pracovný úväzok, 1 lekár pre dospelých minimálne na polovičný pracovný úväzok, 1 lekár pre deti a dorast minimálne na polovičný pracovný úväzok a 1 lekár v odbore gynekológia v rozsahu min 20% pracovného úväzku, 1 pľúcny lekár, 1 gastroenterológ a 1 zubný lekár). Celkové oprávnené výdavky na realizáciu aktivít projektu predstavovali sumu 823 529,41 EUR a bol podporený z Integrovaného regionálneho operačného programu.

Obyvatelia obcí dochádzajú za primárnou (všeobecnou preventívnou, diagnosticko – liečebnou), sekundárnou (špecializovanou diagnosticko – liečebnou) a terciárnou (následná starostlivosť o chorých s ukončeným liečebným plánom) zdravotnou starostlivosťou do okresného mesta Medzilaborce a mesta Humenné, kde je aj nemocnica.

3.6.5 Kultúra

Kultúrna infraštruktúra je jedným z faktorov rozvoja miestnej kultúry a zachovania kultúrnych hodnôt. Kultúrne priestory a zariadenia chápeme ako prevádzky na prípravu, realizáciu a prezentáciu kultúrnych aktivít. Primárnou funkciou domov kultúry je animácia kultúry, organizácia kultúrnych podujatí, realizácia spotreby kultúrnych statkov a šírenie osvetu. Návštevnosť a jej spoplatnenie závisí od druhu podujatia a dotácie zo strany mesta. Prenájom a z neho plynúce zisky pre mesto súvisia najmä s príležitostnými akciami podnikateľských subjektov.

Dôležitou súčasťou kultúrnej infraštruktúry sú budovy:

- Kultúrno-spoločenská sála, kinosála, v budove Múzea moderného umenia AW
- Kultúrno-spoločenská sála v MČ Borov,
- Kultúrno-spoločenská sála v MČ Vydraň,
- Amfiteáter
- Knižnica, v budove mestského úradu,

Kultúrno-spoločenská sála, kinosála sa nachádza v budove, ktorá bola postavená v 90. tých rokoch v centre mesta na ulici Andyho Warholu. Od roku 1995 polovica budovy patrí mestu Medzilaborce a slúži ako Kultúrny dom. V druhej polovici je sídlo Múzea moderného umenia Andyho Warhola a majiteľom je PSK. Prechod do Múzea moderného umenia je zamurovaný, čiže v jednej budove sídlia dva samostatné subjekty. Svoje sídlo tu má aj **Expozícia z prvej svetovej vojny**, ktorú mesto zriadilo v roku 2021 v rámci cezhraničného projektu. Na prízemí, vchádza sa hlavným vstupom, vestibulom, po ľavej strane sa nachádzajú šatne, kancelárie, sklady, priestor pre upratovačku, po ľavej strane sa nachádzajú sociálne zariadenia, bočný zadný vchod vytvorený ako bezbariérový vstup, expozícia z 1. Svetovej vojny, chodba, výťah, strojovňa, kotolňa a schodište na 1. poschodie. Na prvom poschodí sa nachádza chodba, estrádna sála, foyer, nachádza sa tu aj šatňa, sklad, jedáleň, miestnosť na uskladnenie nápojov, sociálne zariadenia, sprchy, javisko, hľadisko a schodištom na 2. poschodie. Na druhom poschodí sa nachádza galéria, klubovňa, výtvarný ateliér, momentálne nevyužitá tmavá komora, priestory na krúžky, sociálne zariadenia a sprchy, premietareň. Dokopy má priestor budovy Domu kultúry v Medzilaborciach 1 788 m².

Projektový zámer:

Rekonštrukcia interiéru (výmena sedadiel, podláh, elektroinštalácie a zdravotníckych)

Knižnica sa nachádza v budove Mestského úradu. Mesto ma vybudovaný **amfiteáter**, ktorý slúži na prezentáciu folklóru hlavne v letných mesiacoch.

V rámci tejto skupiny aktivít ide najmä o rôzne kultúrne a športové podujatia, jarmoky, dni kultúry, tradičnej kuchyne a podobne:

- Stála expozícia originálnych serigrafii Andyho Warhola,
- Výstava výtvarnej tvorby slovenských a zahraničných umelcov v Medzilaborciach,
- Pochoď vďaka (beh na lyžiach) s trasou Čertižné – Dukla,
- Laborecký jarný jarmok v Medzilaborciach,
- Festival kultúry a športu v Medzilaborciach,
- Laborecké vianočné trhy,
- Laborecká „24“ (Vianočný futbalový turnaj),
- Dni rusínskej kuchyne,
- Halali – prezentácia gastronomických špecialít pripravovaných z diviny,
- Festival drámy a umeleckého slova A. Duchnoviča (celoslovenská prehliadka najúspešnejších recitátorov a divadelných súborov),
- Rôzne výstavy a akcie organizované v priebehu celého roka Mestským kultúrnym strediskom v Medzilaborciach.

Významné miesto v rusínskej kultúre má rusínske nárečie, ktoré sa v porovnaní s inými východoslovenskými nárečiami vyznačuje vysokým počtom prevzatých slov zo susedného poľského, slovenského, maďarského jazyka a v oficiálne menšej miere rumunského jazyka. V roku 1995 bolo toto nárečie na Slovensku kodifikované a oficiálne uznané ako minoritný jazyk. Kodifikácia bola základným predpokladom zavedenia tohto jazyka do rôznych funkčných sfér života Rusínov (v mediálnej, literárnej, scénicko-divadelnej či cirkevnej sfére a v úradnom styku).

3.6.6 Šport

Športovú infraštruktúru definuje Zákon č. 440/2015 Z. z. o športe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v § 3, písm. o) športovou infraštruktúrou štadión, športová hala, športové ihrisko, telocvičňa a iné kryté alebo otvorené športové zariadenie určené na vykonávanie športu

- Športový areál - futbalový štadión, tenisové kurty, multifunkčné ihrisko,
- Ľadová plocha v priestoroch Mestského športového klubu Spartak Medzilaborce, Mierová
- Kolkáreň,
- Športový areál pri Základnej škole Duchnovičova,
- Telocvične pri základných školách,
- Multifunkčné ihriská (ZŠ Duchnoviča a ZŠ Komenského)
- Detské ihriská pri bytových domoch ul. Komenského a ul. Tolstého
- Posilňovňa, obchodný dom Jednota,
- Fitnescentrum a solárium, obchodný dom Kamjana,
- Klub dôchodcov a. i.
- Lyžiarske centrum Danová.
- MČ Vydraň – futbalové ihrisko, multifunkčné ihrisko (33x18m)
- MČ Borov – futbalové ihrisko, multifunkčné ihrisko (33x18m)

Územný plán definuje rozvoj plôch športu v lokalite:

- D1 - MČ Medzilaborce - existujúci športový areál futbalového štadióna a voľné plochy v jeho okolí - - športové ihriská pre futbal, tenis, volejbal, basketbal atď.,

- D2 - MČ Borov - existujúci športový areál futbalového ihriska a voľné plochy v jeho okolí - športové ihriská pre tenis, volejbal, basketbal, atď.,

Športové kluby:

- MŠK Spartak Medzilaborce

Športové súťaže:

- Mestská liga vo volejbale pre mládež a dospelých
- Futbalová liga

3.6.7 Cestovný ruch

Cestovný ruch ako odvetvie v sebe integruje zabezpečenie zamestnanosti a ekonomickej aktivity obyvateľov v regióne, zlepšenie infraštruktúry aj zvýšenie atraktivity regiónu ako miesta pre život jeho obyvateľov aj návštevníkov. Všetky uvedené podmienky sú základom rozvoja udržateľného cestovného ruchu, ktorý efektívne zhodnocuje jeho komplexný vnútorný rozvojový potenciál s dôrazom na ekonomickú, sociálnu a environmentálnu udržateľnosť.

Okres aj napriek Múzeu moderného umenia Andyho Warhola je jeden z najmenej navštevovanejších, aj napriek vhodnému prírodnému, kultúrno-historickému potenciálu a turistickým atraktivitám. Je to spôsobené nedostatočným dopravným spojením a nerozvinutou základnou infraštruktúrou cestovného ruchu, nedostatočné možnosti kde a ako minúť peniaze turistov – a ak existujú – je navyše ťažko ich nájsť, miestne atrakcie a služby nedokážu konkurovať svojou kvalitou, nepostačujúce marketingové a propagačné aktivity, nedostatočná segmentácia trhu a slabé medzinárodné zviditeľnenie okresu a jedinečných cestovateľských zážitkov, ktoré ponúkajú. Z úrovne štátu je zle nastavená legislatíva cestovného ruchu bez finančného mechanizmu, podmienky pre založenie DMO, nedostatočnou finančnou podporou zo strany štátu pre malé subjekty a minimálnou podporou eurofondov z minulého programovacieho obdobia.

Vzhľadom na sociálno-ekonomickú situáciu v okrese aj stav infraštruktúry a ľudských zdrojov je však nevyhnutný komplexný rozvoj a riešenie nielen potrieb pri tvorbe ponuky pre návštevníkov, ale aj infraštruktúrnych potrieb a podmienok pre rozvoj nadväzujúcich odvetví.

Prínosom nemá byť len zvýšenie priamej zamestnanosti v odvetví cestovného ruchu, ale aj vytvorenie podmienok pre tvorbu nových pracovných miest v oblastiach, ktoré ponúkajú zážitkové produkty/programy pre návštevníkov za účelom udržania a využitia prírodného a kultúrno-historického potenciálu regiónu.

Návštevníci vyžadujú istú úroveň turistickej infraštruktúry. K základnej ponuke patria ubytovacie služby, prístup k vode a hygienickej infraštruktúre, stravovacie služby, informačné služby, dopravné služby a zaistenie bezpečnosti. Návrh infraštruktúry musí byť pripravený citlivo, a tak, aby bol zabezpečený čo najmenší dopad na životné prostredie, vizuálna integrita a harmonizácia s prírodným prostredím. Bez ohľadu na veľkosť stavieb by tieto mali odzrkadľovať miestne hodnoty a byť v súlade s potrebami lokality, v ktorej sú umiestnené.

Podľa Štatistického úradu SR je počet návštevníkov aj počet prenocovaní v okrese dlhodobo nízky, domáci návštevníci tvoria cca 77 % celkových návštevníkov oblasti. Faktom pritom je, že región sa dlhodobo vyludňuje, mladí a aktívni ľudia odchádzajú, a tak je na území nedostatok pracovných síl a potenciálnych podnikateľov pre chýbajúce ubytovacie kapacity. V rámci celého okresu Medzilaborce sa nachádza len 8 zariadení s možnosťou ubytovania s kapacitou spolu okolo 380 miest. V okrese sa nachádzajú aj ďalšie možnosti ubytovania, no ich propagácia (najmä čo sa týka internetu) je veľmi slabá a potenciálny návštevník sa len ťažko dostáva k informáciám. Problémom

je aj rozmiestnenie ubytovacích kapacít v rámci okresu, keďže väčšina z nich sa nachádza buď priamo v meste Medzilaborce, alebo v jeho blízkom okolí.

Pre podnikateľov a investorov je limitom okresu nízka kúpna sila obyvateľstva, značná odľahlosť a dopravná vzdialenosť, nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily, demotivujúce podnikateľské prostredie a celkovo absencia dlhodobej vízie rozvoja regiónu. V meste nezostal na podnikanie dostatočný ľudský potenciál. Šikovní ľudia v produktívnom veku buď už v regióne podnikajú, alebo z regiónu odišli a ich návrat späť je neistý. Nedostatočná je aj verejná technická infraštruktúra (ako napr. vodovod, kanalizácia či internetové pokrytie), čo znižuje kvalitu života miestnych ľudí a bráni tiež rozvoju trvalo udržateľného cestovného ruchu.

Rekreačné zázemie mesta Medzilaborce je oblastného významu a patrí v rámci rajonizácie CR do Laboreckej oblasti. Je zamerané resp. krátkodobý cestovný ruch s celoročným využitím s hlavnými druhmi rekreačných činností: turistika, zimné športy, rybolov, poľovníctvo. Pre pokrytie nárokov každodennej rekreácie sú v meste a jeho okolí vymedzené funkcie a plochy: športovo-rekreačný areál, plaváreň (mimo prevádzky), ľadová plocha, kolkáreň, amfiteáter, miniskanzen – expozícia ľudovej architektúry, záhradkárske lokality, lesopark, zeleň. Informácie o dianí v meste poskytuje **Turisticko-informačné centrum**.

Významnými atrakciami z hľadiska cestovného ruchu sú určite Miniskanzen v Medzilaborciach, Múzeum moderného umenia Andy Warhola, či Monastier zručanina kláštora a kostola baziliánskej rehole (nachádzajúci sa v tesnej blízkosti Medzilaboriec, v obci Krásny Brod).

Miniskanzen rusínskej dediny sa nachádza v lesoparku. Ide o makety domov a hospodárskych budov charakteristických pre tunajší región. V miniskanzene sa organizujú mnohé podujatia ako veľká noc, zvykoslovia, stávanie mája, deň detí, kultúrne leto, kreatívne pracovné dielne (výtvarné, divadelné, hudobné, audiovizuálne a pod.), videoprojekcie a ďalšie.

Múzeum moderného umenia Andy Warhola bolo otvorené 30. júna 1991 vďaka iniciatíve Johna Warhola, viceprezidenta nadácie Andyho Warhola v New Yorku a ďalších nadšených propagátorov zakladateľov popartu. Stála expozícia múzea bola koncipovaná tak, aby vizuálne i obsahovo pojala súvislosť všetkých faktov okolo zriaďovaní múzea i samotného Andy Warhola. Múzeum moderného umenia Andyho Warhola v Medzilaborciach je jedinou inštitúciou v Európe, ktorá sa venuje dielu a pôvodu jedného z najvýznamnejších umelcov druhej polovice 20. storočia – Andymu Warholovi.

Múzeum má tri stále expozície pozostávajúce z diela Andyho Warhola, jeho staršieho brata - amatérskeho výtvarníka Paula a napokon synovca Jamesa, ktorý je profesionálnym umelcom. Okrem toho má samostatnú expozíciu Ultra Violet. Múzeum sa venuje aj uchovávaniu a prezentovaniu dokumentov, artefaktov a iných materiálov o pôvode Andyho Warhola. Kolekcia múzea je orientovaná tak, aby jednotlivé diela reprezentovali najdôležitejšie etapy a obdobia Warholovej tvorby.

Klimatické podmienky (najmä v zimnom období) a atraktívne prírodné prostredie však vytvárajú vhodné podmienky i pre náročnejších návštevníkov. Vybrané možnosti pre aktívnu turistiku v meste:

- Lesopark Kamjana v Medzilaborciach (sieť chodníkov vhodných na pešiu turistiku,
- cykloturistiku a bežecké lyžovanie doplnených o odpočívadla s prepojením na čertov kameň),
- Medzinárodná Karpatská cyklotrasa (cestná spájajúca 11 štátov),
- Medzinárodná náučná cyklotrasa (vedúca prihraničným regiónom, spájajúce miesta s významným kultúrnym dedičstvom),

- Trasa bývalej jednokoľajky okolo Kamjanej (slúžila k doprave drevnej hmoty),
- Listnato – ihličnaté lesy bohaté na zverinu a lesné plody,
- Rybník v prímestskej rekreačnej oblasti Danová,
- Skalolezenie v blízkosti Medzilaboriec (Husárske) s niekoľkými stupňami obťažnosti,
- Zimná turistika s prihraničnými traťami,
- Navrhovaný rybník v južnej časti katastrálneho územia mesta na ľavom brehu rieky Laborec (v súčasnosti vo výstavbe),
- Viaceré pešie a cyklistické turistické chodníky v blízkom okolí mesta (Habura, Čertižné, Kalinov, Palota a i.),
- Lyžiarske centrá Danová (dva lyžiarske vleky, prvý s dĺžkou 730 m, prevýšením 170 m a kapacitou 840 osôb/hod., vhodný pre náročnejších lyžiarov s umelým snehom, druhý s dĺžkou 280 m, prevýšením 75 m a kapacitou 600 osôb/hod.) a Borov (dva vleky s dĺžkou 200, resp. 90 m),
- Niekoľko telocviční, posilňovňa,
- Možnosť využitia kolkárne,
- Tenisové kurty a vonkajšie ihriská pre kolektívne hry.

Kultúrne pamiatky:

- Chrám sv. Bazila Veľkého (Medzilaborce) – gréckokatolícky chrám postavený koncom 18. storočia s pôvodným vnútorným zariadením.
- Chrám sv. Ducha (Medzilaborce) – pravoslávny chrám, postavený v roku 1949 v staroruskom renesančnom slohu. Nachádza sa tu 350 ikon, ktoré boli obnovované grécky ikonopiscami žijúcimi v USA Dimitriosom Leussisom, neskôr rodákom z Medzilaboriec, Dušanom Kandričákom.
- Chrám sv. Michala archanjela (Medzilaborce - Borov) – gréckokatolícky chrám postavený v roku 1775 zo staršej stavby s vnútorným zariadením s ikonostasom z roku 1873.
- Pamätník Českej družiny z prvej svetovej vojny v Medzilaborciach
- Vojenské cintoríny z prvej a druhej svetovej vojny
- Židovský cintorín vo Vydrani (na ploche 50 x 180 m je uložených cca 350 náhrobníkov)
- Pomník obetiam holokaustu – občanom Medzilaboriec židovského pôvodu deportovaných v roku 1942. Hanobenie, prenasledovanie a deportácie sa dotkli viac ako 1 200 občanov Medzilaboriec židovského pôvodu. Pamätník je umiestnený v centre mesta. Bol odhalený v roku 2008.

3.7 Technická infraštruktúra

Technická Infraštruktúra je infraštruktúrou, ktorá zahŕňa dopravné, energetické, vodohospodárske či telekomunikačné plochy a zaisťuje tým tak plynulý chod územia, respektíve mesta. Technická infraštruktúra je faktorom podmieňujúcim alokáciu podnikateľských subjektov a ich prosperitu. Rovnako dôležitý význam má aj z pohľadu obyvateľov, nakoľko determinuje vo významnej miere kvalitu ich života.

Dopravné siete, ich orientácia, technická úroveň a hustota sú podmienky, ktoré sprostredkujú vzájomné vzťahy mesta so susednými obcami, ale tým i s celým regiónom. Sú tak aj predpokladom optimálneho teritoriálneho rozdelenia ekonomickej aktivity. Železničná a cestná doprava prepravuje podstatnú časť osôb, nákladov, pretože ostatné druhy dopravy zatiaľ nemajú väčší význam. Dopravná infraštruktúra a služby poskytované v doprave sú neoddeliteľnou súčasťou každodenného života obyvateľov. Zároveň podmieňujú dosahovanie ekonomického rastu,

zvyšovanie konkurencieschopnosti a prosperity spoločnosti. Prispievajú taktiež k zvyšovaniu zamestnanosti a sú kľúčovým faktorom pre prílev investícií, rozvoj cestovného ruchu a napomáhajú znižovať disparity medzi regiónmi, mestami či obcami. Kvalitná a funkčná dopravná infraštruktúra je jedným zo základných predpokladov rýchleho rozvoja slovenských regiónov, miest i samotných obcí. Doprava je teda významným faktorom hospodárstva. Zabezpečuje prepravu surovín z miesta ťažby do miesta spracovania, distribúciu výrobkov do spotrebiteľskej siete a v neposlednom rade dochádzku osôb za prácou a rekreáciou. Vzájomná prepojenosť obcí v rámci mikroregiónu je jedným z dôležitých predpokladov jeho úspešného fungovania.

Riešenia týchto problémov naznačené v príslušných opatreniach sú finančne veľmi náročné (rádovo v mil. EUR), mesta sú malé a majú problémy so spolufinancovaním projektov, preto ich realizácia je a bude pomerne zdĺhavá. Súčasne možno očakávať, že bude závislá od eurofondov, rozvojových programov štátu resp. krajov a že zo strany miestnej samosprávy bude vyžadovaná najmä aktívna spolupráca a iniciatíva.

3.8 Dopravné siete

3.8.1 Dopravná infraštruktúra

Dopravná infraštruktúra sa vo všeobecnosti označuje ako jeden z kľúčových faktorov dynamiky úrovne sociálno-ekonomického rozvoja územia. Z hľadiska dopravnej infraštruktúry má mesto periférne postavenie.

Vzdialenosti okresu Medzilaborce od najbližších prvkov veľkej dopravnej infraštruktúry znázorňuje nasledujúci prehľad:

- vzdialenosť od diaľnice, resp. rýchlostnej cesty – 83 km (D1 medzi Prešovom a Košicami),
- dostupnosť magistralných železničných tratí – 138 km (Košice),
- dostupnosť letiska – 125 km (letisko Košice),
- dostupnosť riečneho prístavu – 447 km (Štúrovo) ,
- dostupnosť terminálov kombinovanej dopravy – 125 km (Košice)

Podľa § 1 ods. 2 zákona č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách (cestný zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „cestný zákon“) pozemné komunikácie sa rozdeľujú podľa dopravného významu, určenia a technického vybavenia na :

1. diaľnice,
2. cesty,
3. miestne komunikácie,
4. účelové komunikácie

V okrese Medzilaborce sa nenachádzajú diaľnice ani cesty I. triedy, ide o cesty, ktoré majú význam najmä pre medzinárodnú a celoštátnu dopravu.

Hlavnú dopravnú kostru mesta Medzilaborce tvorí cesta II. triedy č. 559 Humenné - Medzilaborce – Čertižné – hranica s Poľskom. Na ňu sa napája cesta II. triedy č. 575 Stropkov – Havaj – Krásny Brod – Medzilaborce – Palota, na ktorú sa v MČ Vydraň napája cesta III. triedy č. 55924 Medzilaborce - Kalinov. Cesta III. triedy č. 5516 v úseku Medzilaborce – Nižná Jablonka – Hostovice – Pčoliné – Snina sa napája na cestu II/559 v katastri obce Krásny Brod (mimo územia mesta Medzilaborce) v miestnej časti Podňagovčik. Centrum mesta je lokalizované v ťažiskovej polohe súboru v mieste kríženia ciest II. triedy, na zalomenej urbanistickej osi v koridore medzi riekou Vydranka (jej pravým brehom) a železničnou traťou križujúcu túto komunikáciu.

3.8.2 Železničná a autobusová doprava

Železničná a autobusová doprava je v meste veľmi dôležitá, pretože veľká časť obyvateľov cestuje každý deň za prácou. Mesto Medzilaborce, vrátane južnej, centrálnej a severovýchodnej časti rovnomenného okresu, je napojené na systém celoštátnej železničnej dopravy. Dotknutým územím zámeru prechádza trasa jednokoľajnej železničnej trate nadregionálneho významu č. 191 Michaľany – Medzilaborce – Štátna hranica (PKP) s motorovou trakciou. Predmetná železničná trať už má v súčasnosti i **medzinárodný význam s čiastočnou prevádzkou len nákladnej dopravy**. Železničná stanica Medzilaborce je situovaná na hranici centrálnej a južnej časti, železničná stanica Medzilaborce – mesto v severnej časti mesta. V rokoch 2021-2022 prebehla rekonštrukcia malej nefunkčnej železničnej stanice v severnej časti mesta na Mierovej ulici, kde sa kumuluje na jednom mieste železničná a autobusová doprava. Priestor malej stanice vedľa železničnej trate Michaľany – Medzilaborce – Lupkow, má kapacitu 30 osôb.

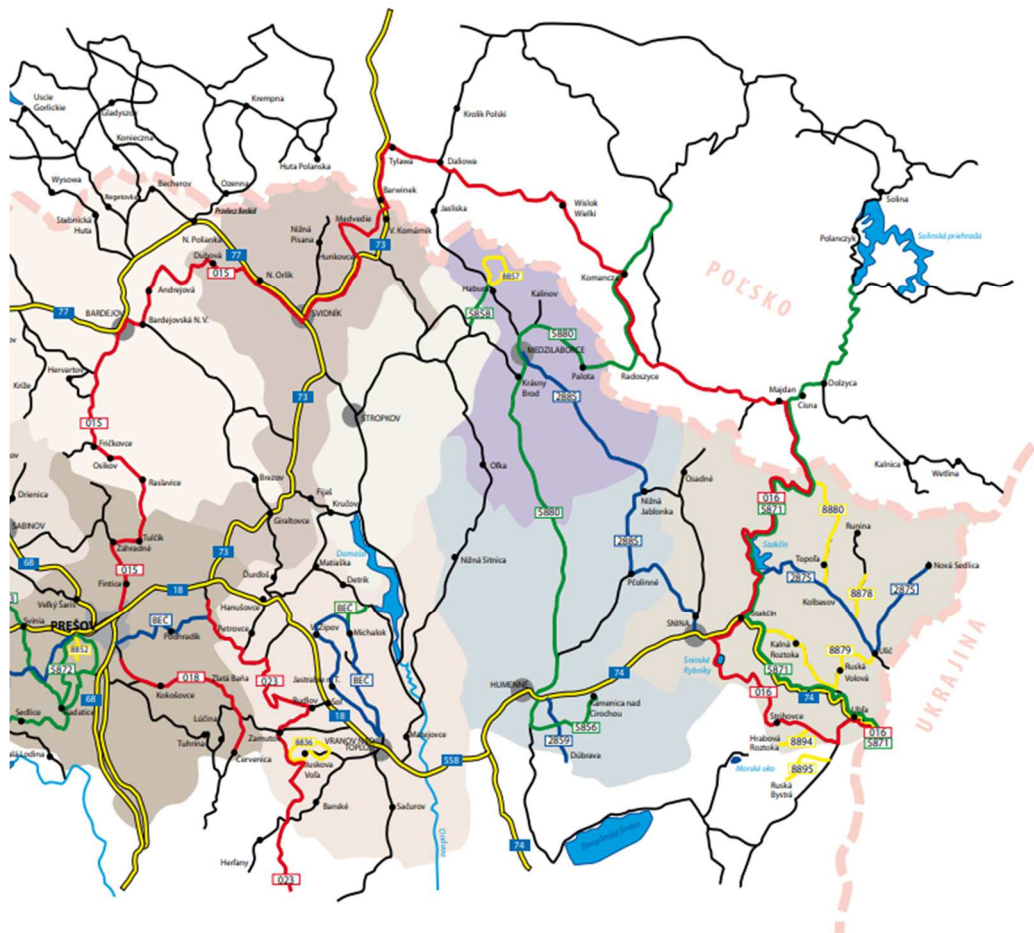
V priestoroch stanice sa nachádza kiosk, sociálne zariadenie pre cestujúcich a informačná tabuľa s odchodmi a príchodmi vlakov. Okolie tvorí autobusové nástupište, parkovisko pre odstavňé plochy pre autobusy, parkovisko pre osobné automobily, lavičky, stojan na koše a bicykle. Prístrešok tvorí pripomína krídla holubice. Stanica bola zrealizovaná prostredníctvom regionálneho príspevku z Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky pre najmenej rozvinuté okresy vo výške 200 000,00 €.

3.8.3 Cyklotrasy

Medzinárodná karpatská cyklistická cesta CM 015 je okruhom, ktorý spája päť krajín karpatského euroregiónu Slovensko, Poľsko, Ukrajinu, Rumunsko a Maďarsko.

Medzinárodná náučná cyklotrasa (vedúca prihraničným regiónom, spájajúce miesta s významným kultúrnym dedičstvom),

Obrázok 11 Cyklotrasy

Projektový zámer

Mesto má záujem vybudovať ďalšiu cyklotrasu, ktorá by viedla od malej vlakovej stanice (pri amfiteátri) popri Laborci, po bývalej úzkokoľajke až po tunel Lupkow. Tento pozemok patrí momentálne Železniciam Slovenskej republiky.

3.8.4 Elektromobilita

Cieľom zvýšeného zastúpenia elektrických vozidiel v systéme dopravy je prechod na nízkoemisné a bezemisné formy dopravy, čo predstavuje trend strategicky definovaný aj na úrovni Európskej komisie a je súčasťou nízkouhlíkového hospodárstva. Doprava je v súčasnosti

HUMENNÉ

číslo 2859 – Humenné – Porúbka – 12 km

číslo 2765 – plánovaná trasa – Po stopách vojaka Švejka – (Sanok PL) – **Medzilaborce** – Humenné – 22,4 km

číslo 5856 – Humenné – Jastrabie – Ptičie – Kamenica nad Cirochou – 16 km

číslo 5857 – Humenné – Hažín nad Cirochou – 5,5 km

MEDZILABORCE

číslo 2885 – plánovaná trasa – Cesta umenia WARHOL – Miró – 18 km

číslo 5858 – Habura – Miková – 5 km

číslo 5880 – plánovaná trasa – Po stopách vojaka Švejka – (Sanok PL) – Palota – Brestov nad Laborcom – 33 km

číslo 8857 – Habura – okruh – 10 km

zodpovedná za štvrtinu emisií skleníkových plynov a je dominantným znečisťovateľom najmä v mestských aglomeráciách. Samotná cestná doprava, v ktorej sa elektromobilita má presadiť najviac, je zodpovedná za 70 % emisií skleníkových plynov v sektore dopravy. Rozšírením elektromobility je kľúčový rozvoj nabíjacej infraštruktúry, predovšetkým budovanie nabíjacích staníc mimo hlavných diaľnic a rýchlostných ciest. Mesto Medzilaborce vybralo lokality v nadväznosti k existujúcim trafostaniciam a zároveň ich poloha pokrýva možnosť využitia obyvateľmi žijúcimi v dostupnej vzdialenosti príľahlých bytových domoch. Všetky parcely, na ktorých je navrhované umiestnenie nabíjacích staníc, sú vo výlučnom vlastníctve mesta Medzilaborce. Navrhované lokality môžu byť doplnené na základe spoločenskej požiadavky mesta, časom ich počet ešte narastie. Zriadenie nabíjacích staníc v predmetných lokalitách môže Mesto Medzilaborce vybudovať na vlastné náklady alebo lokality prenajme na základe zmluvného vzťahu iným subjektom za účelom ich výstavby a prevádzky. Výška prenájmu pozemkov za účelom zriadenia nabíjacích staníc budúcim záujemcom sa navrhuje v zmysle VZN č.47/2009 o zásadách hospodárenia s majetkom mesta v znení neskorších predpisov. Nabíjacie stanice s veľkosťou 11 kW vzniknú na parkovacích miestach pri Múzeu moderného umenia Andyho Warhola.

Vybudovanie verejných nabíjacích staníc v meste môže priniesť viacero nepriamych benefitov. Podporí sa rozvoj udržateľnej dopravy, znižovanie uhlíkovej stopy a ochranu životného prostredia, a taktiež dokáže prilákať nových návštevníkov, ktorí počas výletu či zastávky na nabíjacej stanici môžu podporiť lokálne služby a obchody.

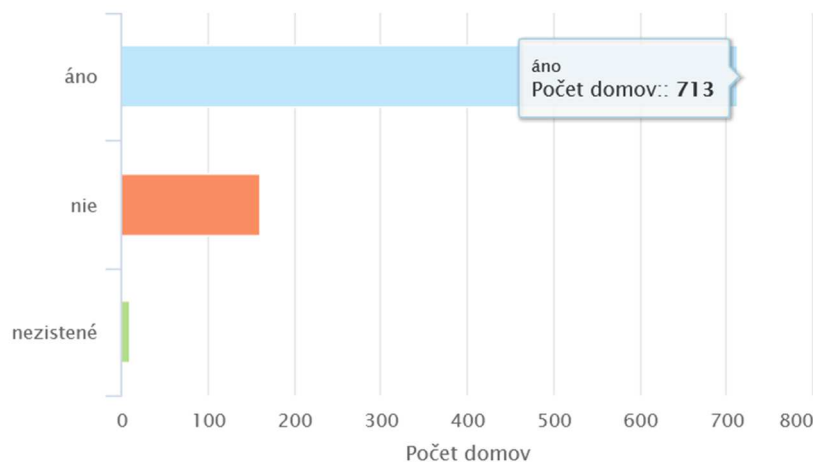
3.9 Plynofikácia

Zdrojom plynu pre mesto Medzilaborce je vysokotlakový plynovod DN 200 PN 4,0 Mpa, na ktorý je napojená regulačná stanica plynu VTL/STL 10 000 m³ /h. Mesto Medzilaborce je plne plynofikované, pričom jeho obyvatelia sú zásobovaní zemným plynom naftovým z rozvodnej STL alebo NTL siete. Z celkového počtu domov 884 je na plyn napojených 713 domov.

Tabuľka 14 Plynofikácia

Počet bytov v roku 2021:	2302
Počet domov v roku 2021:	884

plynofikácia	počet	podiel (%)
1.) áno	713	80.66
2.) nie	161	18.21
3.) nezistené	10	1.13
Domy spolu	884	

Zdroj: http://www.sodbtn.sk/obce/obec_domy_plyn_2021.php?kod_obce=520471

Zásobovanie teplom v meste Medzilaborce centrálnne zabezpečuje firma Bytenerg, s. r. o. Medzilaborce. V rámci schválených projektov podporené v rámci Schémy na podporu úspor energie a využitia alternatívnych zdrojov energie v roku 2003 bola realizovaná modernizácia vykurovacieho systému v tepelnom okruhu plynovej kotolne KJ. V prípade nízkopodlažných rodinných domov a objektov občianskej vybavenosti v miestnych častiach Vydraň a Borov sa uplatňuje individuálne vykurovanie z lokálnych domových kotolní.

3.10 Vodovod

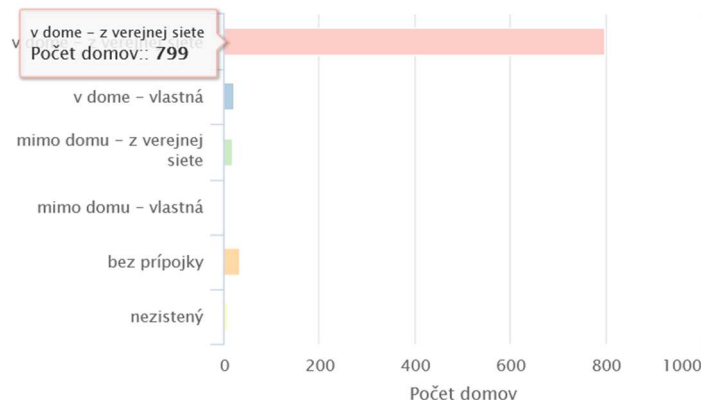
Zásobovanie pitnou vodou na území mesta zabezpečuje Východoslovenská vodárenská spoločnosť, a. s. Priame zásobovanie mesta Medzilaborce pitnou vodou je zabezpečené zo skupinového vodovodu Medzilaborce – Krásny Brod. Na verejnú sieť je napojených 799 z 884 domov. Vodovodná sieť je zastaraná. Je potrebná rekonštrukcia.

V budúcnosti sa uvažuje s pripojením mesta Medzilaborce na Východoslovenskú vodárenskú sústavu dolinou Laborca v trase Koškovce – Zbudské Dlhé – Hrabovec nad Laborcom – Brestov nad Laborcom – Radvaň nad Laborcom – Volica – Čabiny – Krásny Brod (možnosť alternatívneho riešenia Stropkov – Medzilaborce).

Počet bytov v roku 2021:	2302
Počet domov v roku 2021:	884

Tabuľka 15 Vodovod

typ vodovodu	počet	podiel (%)
1.) v dome - z verejnej siete	799	90.38
2.) v dome - vlastná	22	2.49
3.) mimo domu - z verejnej siete	18	2.04
4.) mimo domu - vlastná	1	0
5.) bez prípojky	34	3.85
6.) nezistený	10	1.13
Domy spolu	884	

Zdroj: http://www.sodbtn.sk/obce/obec_domy_vodovod_2021.php?kod_obce=520471

3.11 Verejná kanalizácia

Základnou funkciou kanalizačnej infraštruktúry je ochrana obyvateľstva a životného prostredia pred nepriaznivými vplyvmi vyprodukovaného znečistenia v komunálnych odpadových vodách. Proces odvádzania a čistenia odpadových vôd musí rešpektovať zásady udržateľného rozvoja, ochrany životného prostredia a uplatnenie zákonných a koncepčných požiadaviek hospodárenia s vodami. Tento proces musí rešpektovať integrované prístupy k ochrane a využívaniu

vodných zdrojov a komplexného riešenia ekologických a vodohospodárskych záujmov pri dodržaní rovnováhy, spravodlivosti a ekonomickej efektívnosti.

Premietnutie integrovaného prístupu k ochrane a využívaniu vodných zdrojov do oblasti odvádzania a čistenia odpadových vôd znamená zníženie rozdielu medzi množstvom a kvalitou vody spotrebovanej a množstvom a kvalitou vody privádzanej kanalizačným systémom do vodného prostredia. Funkciou kanalizačného systému je bezproblémové a bezpečné odvádzanie a čistenie odpadových vôd za každých prevádzkových stavov (mimo neobvyklých situácií) bez negatívneho vplyvu na povrchové a podzemné vody v mieste ich vzniku, vypúšťania a tiež bez vplyvu na nižšie položené vodné toky. Plnenie tejto požiadavky je možné splniť dôsledným uplatnením postupov zakotvených v legislatívnych a koncepčných materiáloch týkajúcich sa odpadových vôd.

Pre členské štáty EÚ zodpovedajúce podmienky odvádzania a čistenia komunálnych odpadových vôd stanovuje smernica Rady 91/271/EHS o čistení komunálnych odpadových vôd. Tieto podmienky sú sklbené so záväzkami, ktoré sa SR zaviazala plniť v rámci predstupových rokovaní s EÚ a ktoré sú transponované do predmetnej vodohospodárskej legislatívy SR a koncepčných a strategických materiálov. Stanovené podmienky a záväzky SR vo významnej miere usmerňujú aj proces prípravy a realizácie kanalizačných stavieb v SR.

Cieľom naplňania plánov rozvoja verejných kanalizácií je na jednej strane rozvoj obecnej infraštruktúry, zvýšenie úrovne sanitácie, komfortu bývania a životnej úrovne obyvateľstva a na druhej strane zvýšená ochrana a zlepšenie stavu prírodných zdrojov a vôd, vodných ekosystémov ako aj zdravia obyvateľstva vyúsťujúceho do návrhu výsledných kanalizačných systémov tak, aby sa naplnil cieľ smernice Európskeho parlamentu a Rady 2000/60/ES, ktorá vytvára právny rámec vodnej politiky (RSV) – dosiahnutia dobrého stavu vôd.

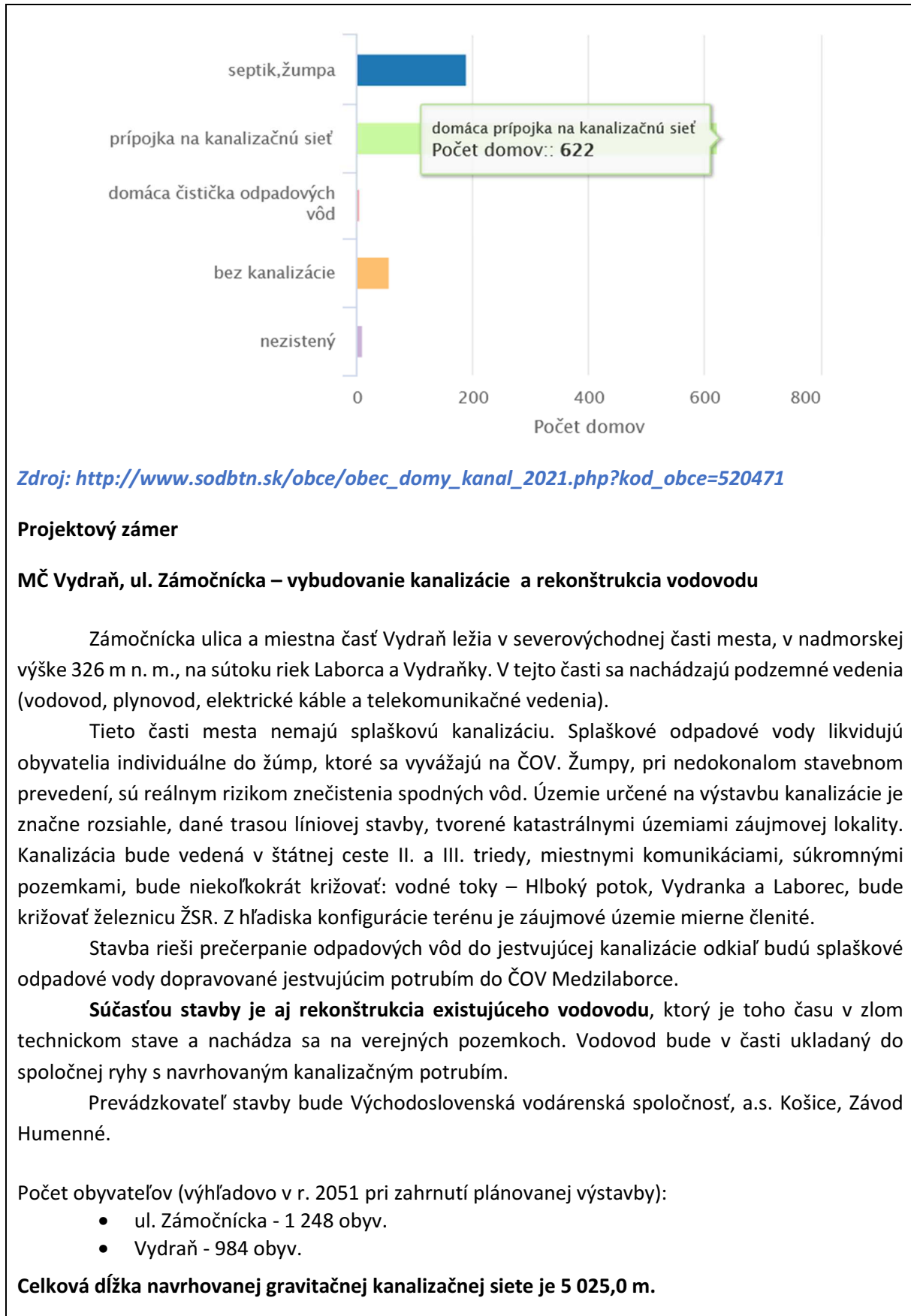
Súčasný stav v odvádzaní čistení odpadových vôd v Medzilaborciach zodpovedá historickému vývoju. Vzhľadom na vek, fyzické a morálne opotrebovanie kanalizačnej infraštruktúry a zohľadnenia nových požiadaviek (hydraulická kapacita, rozširovanie kanalizačných systémov, nakladania s vodami z povrchového odtoku...) na odvádzanie a čistenie odpadových vôd je naliehavé zabezpečiť ich primeranú obnovu.

Mesto Medzilaborce má vybudovanú verejnú kanalizáciu aj ČOV pre 11 800 EO s kapacitou čistenia 2 800 m³/deň. Z celkového počtu domov je na verejnú kanalizáciu napojených 622 domov. Mesto má vypracovanú projektovú dokumentáciu na pripojenie ul. Zámočnícka a časti Vydraň.

Tabuľka 16 Domový fond kanalizácia

Počet bytov v roku 2021:	2302
Počet domov v roku 2021:	884

typ kanalizácie	počet	podiel (%)
1.) septik, žumpa	189	21.38
2.) prípojka na kanalizačnú sieť	622	70.36
3.) domáca čistička odpadových vôd	5	0.57
4.) bez kanalizácie	57	6.45
5.) nezistený	11	1.24
Domy spolu	884	

3.12 Energetické hospodárstvo

Situácia na trhu s energiami súvisiaca s vysokým nárastom cien komodít negatívne zastihla všetkých účastníkov trhu, či už odberateľov, dodávateľov, prevádzkovateľov sústav a sietí, či iných. Pandémia a neskôr vojna na Ukrajine veľmi výrazne ovplyvnili najmä ceny elektriny a plynu, pričom tieto sa už čiastočne premietli aj do cien tepla pre rok 2022 pre odberateľov zo sústav centralizovaného zásobovania tepla (CZT). Na základe uvedených skutočností, mestá a mesta čelia enormnému nárastu nákladov na energie a nemajú veľa možností ako riešiť situáciu zo svojej strany, prvým krokom by malo byť zefektívnenie svojej spotreby energií, prípadne hľadanie iných riešení na zníženie svojej energetickej náročnosti napríklad aj prostredníctvom alternatívnych zdrojov zabezpečenia tepla do budúcnosti. EÚ bojuje proti klimatickým zmenám aj prostredníctvom novej politiky čistej energie, ktorú Parlament prijal v roku 2018. Zameriava sa na zvýšenie podielu spotrebovanej energie z obnoviteľných zdrojov na 32 % do roku 2030 a na vytvorenie možnosti pre ľudí vyrábať si vlastnú zelenú energiu. Okrem toho chce EÚ do roku 2030 zvýšiť energetickú účinnosť o 32,5 % a prijala právne predpisy týkajúce sa budov a domácich spotrebičov. Ciele týkajúce sa podielu energie z obnoviteľných zdrojov aj energetickej účinnosti sa budú revidovať v súvislosti so zelenou dohodou.

V roku 2022 boli novelizované zákony o energetike a zákon o regulácii. Novela zákona č. 251/2012 Z. z. o energetike umožní vznik a fungovanie nových účastníkov trhu s elektrinou a trhu s plynom, ako sú aktívny odberateľ, energetické spoločenstvo, prevádzkovateľ zariadenia na uskladňovanie elektriny a agregátor. Úprava zákona súčasne definuje práva a povinnosti týchto nových účastníkov trhu, vrátane podmienok pre ich vstup na trh s elektrinou. Dôležitou zmenou je i ďalšie posilnenie postavenia odberateľa v tomto prípade mesta a mesta na energetickom trhu a podpora rozvoja samovýroby a samospotreby energie. Novela prináša i úpravu v oblasti uskladňovania elektriny, úpravu právneho rámca pre dátové toky spojené s činnosťami nových účastníkov trhu a podporu digitalizácie energetiky. V rámci schváleného energetického balíčka sa ďalej podarilo upraviť doterajšie podmienky pre nasadzovanie inteligentných meracích systémov, upraviť oblasť obstarávania podporných služieb alebo služieb flexibility a zaviesť nové práva a povinnosti prevádzkovateľov distribučných sústav a prevádzkovateľa prenosovej sústavy. Nová legislatíva taktiež zabezpečí zvýšenie transparentnosti na energetickom trhu zavedením verejných konzultácií technických podmienok, prevádzkových poriadkov a plánov rozvoja prevádzkovateľov sústav, ako kľúčových dokumentov pre užívateľov sústav z hľadiska plánovania investícií, podmienok prístupu a pripájania odberateľov a výrobcov elektriny. V rámci zmien dochádza i k rozšíreniu doterajších právomoci Úradu pre reguláciu sieťových odvetví (ÚRSO) a posilňuje sa spolupráca úradu s regulačnými orgánmi ostatných členských štátov.

Mesto Medzilaborce je zásobované elektrickou energiou z elektrickej stanice 110/22 kV Humenné s inštalovaným výkonom 2 x 25 MVA a z elektrickej stanice 110/22 kV Stročín s inštalovaným výkonom 2 x 40 MVA. Prevádzku energetických zariadení na území mesta zabezpečuje Východoslovenská energetika, a.s., Košice. Rozvod 22 kV je väčšinou káblový ukončený murovanými alebo stožiarovými transformačnými stanicami. Elektrifikácia v meste Medzilaborce je na požadovanej úrovni, na druhej strane však nie sú vytvorené potrebné rezervy pre výstavbu novej IBV, HBV, mini priemyselných parkov, rodinných fariem a pre potreby stredísk cestovného ruchu.

3.13 Odpadové hospodárstvo

Výrazným problémom v oblasti ochrany životného prostredia je zber a nakladanie s komunálnym odpadom. Jeho triedenie a nakladanie s ním je jednou z hlavných priorít územia okresu. Nedostatky pri nakladaní s odpadmi, ktoré sa výrazne prejavujú vytváraním nelegálnych skládok, predstavujú reálnu hrozbu pre životné prostredie a ďalší rozvoj obcí. V oblasti nakladania a likvidácie odpadu sú žiaduce opatrenia na úrovni obcí, ktoré by kládli väčší dôraz na zvýšenie podielu triedenia komunálneho odpadu, využívanie miestnych kapacít pre triedenie a ekologickejšie spracovanie odpadu, ako je jeho skládkovanie. Občania sú slabo motivovaní k triedeniu odpadu, z čoho badať aj ich nezáujem o triedenie. Častým fenoménom je vytváranie „čiernych“ skládok odpadu, ktoré majú nielen estetický, ale aj ekologicky negatívny vplyv. Tieto negatíva pravdepodobne môžu znížiť projekt adresného váženia komunálnych odpadov s využitím smart technológií.

V odpadovom hospodárstve so záväznosťou poradia priorít sa uplatňuje táto hierarchia odpadového hospodárstva:

- a) predchádzanie vzniku odpadu,
- b) príprava na opätovné použitie odpadu,
- c) recyklácia odpadu,
- d) iné zhodnocovanie odpadu, napríklad energetické zhodnocovanie,
- e) zneškodňovanie odpadu.

Mesto nakladanie s komunálnym odpadom realizuje:

- v súlade so zákonom č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, v zmysle ktorého je vypracované Všeobecne záväzné nariadenie mesta č. 160/2020 o nakladaní s komunálnymi odpadmi a drobnými stavebnými odpadmi (ďalej „VZN“), v ktorom je určený systém zberu a nakladania s komunálnym odpadom,
- v súlade so všeobecne záväznými nariadeniami o nakladaní s komunálnymi odpadmi a drobnými stavebnými odpadmi.

Nakladanie s odpadom je zber, preprava, zhodnocovanie vrátane triedenia a zneškodňovanie odpadu vrátane dohľadu nad týmito činnosťami a nasledujúcej starostlivosti o miesta zneškodňovania. Zber a preprava komunálneho odpadu je zabezpečovaná technikou jeden až dvakrát týždenne, pričom v prípade objemného komunálneho odpadu mesto zabezpečuje zber a prepravu štyrikrát ročne. Náklady na zbernú nádobu na zmesový odpad znáša pôvodný pôvodca odpadu prostredníctvom poplatku, ktorý je zahrnutý do miestneho poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady alebo mesto ustanoví iný spôsob ich úhrady. Náklady na zabezpečenie zberných nádob na triedený zber zložiek komunálnych odpadov, pri ktorých sa uplatňuje rozšírená zodpovednosť výrobcov, znáša výrobca vyhradeného výrobku, príslušná organizácia zodpovednosti výrobkov alebo tretia osoba. Náklady na zabezpečenie zberných nádob na triedený zber zložiek komunálnych odpadov, pri ktorých sa neuplatňuje rozšírená zodpovednosť výrobcov, znáša mesto a sú zahrnuté do miestneho poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady.

Na zber zmesového odpadu sú určené plastové zberné nádoby čiernej farby o objeme 120 litrov, resp. kovové zberné nádoby sivej farby o objeme 110 litrov, umiestnené najmä v individuálnej bytovej výstavbe (IBV) alebo plastové kontajnery čiernej farby o objeme 1 100 litrov, resp. kovové, umiestnené najmä v komplexnej bytovej výstavbe (KBV). Podnikateľským subjektom je určený typ

zbernej nádoby na zmesový odpad podľa objemu v litroch pri ohlásení poplatkovej povinnosti mestu. Počet zberných nádob v IBV je určený na počet osôb v domácnosti, pričom 1 – 6 osôb v domácnosti má nárok na jednu 110 l, resp. 120 l zbernú nádobu. Domácnosť, ktorá má viac ako 6 osôb, môže požiadať o ďalšiu nádobu. Počet nádob sa na požiadanie môže zvýšiť v odôvodnených prípadoch. Náklady na zbernú nádobu na zmesový odpad znáša občan prostredníctvom miestneho poplatku za nakladanie s komunálnymi odpadmi a drobnými stavebnými odpadmi. Zberné nádoby na zmesový odpad zabezpečuje mesto. Zber zmesového odpadu zo 110 l, resp. 120 l zberných nádob sa vykonáva 2-krát mesačne v nepárny týždeň, zber zmesového odpadu z 1 100 l kontajnerov sa vykonáva 4-krát mesačne. Harmonogram vývozu odpadu vydáva a aktualizuje zberová spoločnosť. Zber zmesového odpadu uskutočňuje podľa harmonogramu vývozu zberová spoločnosť, ktorá má uzatvorenú zmluvu na vykonávanie tejto činnosti s mestom. K skvalitneniu triedenia komunálnych odpadov a ich zberu a zvozu prispievajú na území mesta aj uzamykateľné kontajnerové stanovišťa a ich vybavenie novými zbernými nádobami na triedený odpad umiestnené v bytovej zástavbe. Taktiež obnova a doplnenie príslušného strojového vybavenia. Pre účinnejšie triedenie odpadu by prispelo aj vybudovanie dotriedňovacieho zariadenia.

Priemerný občan EÚ vyprodukuje ročne 1,7 ton odpadov, občan SR patrí k podpriemeru EÚ s ročnou produkciou 1,5 ton. Strategickým cieľom Programu odpadového hospodárstva Slovenskej republiky na roky 2021 – 2025 je znižovanie množstva komunálnych odpadov zneškodňované ukladaním na skládky. Recyklácia komunálnych odpadov patrí medzi indikátory obehového hospodárstva. Z hľadiska náročnosti plnenia cieľov stanovených rámcovou smernicou o odpade sú recyklačné ciele najväčšou výzvou pre mesto Medzilaborce. Pod recyklovaný odpad sa počíta odpad, ktorý bol odoslaný na iné zhodnocovanie ako energetické zhodnocovanie alebo spätné zasypanie (tzv. „backfilling“).

Sledovanie vzniku a nakladania s odpadmi sa vykonáva pomocou RISO, ktorý je v prevádzke od roku 1995. Údaje do systému RISO sú zbierané prostredníctvom pracovísk okresných úradov, odborov starostlivosti o životné prostredie, ktoré sú základnými vstupnými miestami údajov pre systém RISO. Rozdelenie odpadov na jednotlivé druhy určuje Vyhláška MŽP SR č. 365/2015 Z. z., ktorou sa ustanovuje Katalóg odpadov, ktorý vychádza z európskeho katalógu odpadov (ďalej len „Katalóg odpadov“). Údaje o vzniku a nakladaní s komunálnymi odpadmi (odpady skupiny 20 podľa Katalógu odpadov) sú od roku 2005 v zmysle medzirezortnej dohody MŽP SR a Štatistického úradu SR bezodplatne preberané zo zisťovaní Štatistického úradu SR. Tento zber údajov je založený na spracovaní ohlásení subjektov činných v oblasti vzniku a nakladania s odpadmi podľa zákona o odpadoch.

Mesto Medzilaborce, v zmysle § 4 ods. 6 zákona č. 329/2018 Z.z. o poplatkoch za uloženie odpadov a o zmene a doplnení zákona č. 587/2004 Z.z. o Environmentálnom fonde a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov dosiahlo:

- úroveň v roku 2022 vytriedenia komunálnych odpadov **37,04 %**.

ÚV (úroveň vytriedenia kom. odpadov) = hmotnosť vytriedených zložiek komunálneho odpadu/celková hmotnosť komunálnych odpadov:

$$\text{ÚV} = 716\,632 \text{ kg} / 1\,934\,552 \text{ kg} \times 100 (\%) = 0,37043822 \times 100 = 37,04 \%$$

- úroveň v roku 2021 vytriedenia komunálnych odpadov 26,21 %.

$$\text{ÚV} = 614\,298 \text{ kg} / 2\,344\,058 \text{ kg} \times 100 (\%) = 0,2620660 \times 100 = \mathbf{26,21 \%}$$

Mesto má spracovaný **Program odpadového hospodárstva Mesta Medzilaborce na roky 2021 – 2027**, ktorý obsahuje podrobnú analýzu odpadového hospodárstva a určuje smerovanie odpadového hospodárstva mesta na vytýčené obdobie.

Napriek tomu, že komunálny odpad predstavuje z celkovej tvorby odpadu len určitú časť, je mu venovaná najväčšia pozornosť. Medzi hlavné dôvody tejto osobitnej pozornosti patrí to, že za zber a nakladanie s komunálnym odpadom nesie vo všeobecnosti zodpovednosť verejný sektor. Vzhľadom na novelu rámcovej smernice o odpade sa zákonom č. 460/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon o odpadoch s účinnosťou od 1.7.2020 zmenila aj definícia komunálneho odpadu.

Podľa § 80 odsek 1 zákona o odpadoch je komunálny odpad

- zmesový odpad a oddelene vyzbieraný odpad z domácností vrátane papiera a lepenky, skla, kovov, plastov, biologicky rozložiteľného komunálneho odpadu, dreva, textílií, obalov, odpadu z elektrických zariadení a elektronických zariadení, použitých batérií a akumulátorov a objemného odpadu vrátane matracov a nábytku,
- zmesový odpad a oddelene vyzbieraný odpad z iných zdrojov, ak je tento odpad svojím charakterom a zložením podobný odpadu z domácností.“

Komunálny odpad nezahŕňa odpad z výroby, odpad z poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a rybárstva, odpad zo septikov, kanalizačnej siete a čistiarní vrátane čistiarenského kalu, staré vozidlá, drobný stavebný odpad, stavebný odpad ani odpad z demolácií.

V SR je povinnosťou obcí zaviesť triedený zber komunálnych odpadov minimálne pre papier, plasty, kovy, sklo a kompozitné obaly, ako aj pre biologicky rozložiteľné komunálne odpady okrem tých, ktorých pôvodcom je prevádzkovateľ kuchyne. Obec je tiež povinná zabezpečiť aj triedený zber objemného odpadu, drobných stavebných odpadov a odpadov s obsahom škodlivín.

Triedený zber komunálnych odpadov v meste Medzilaborce je dostatočný. V meste je zavedený jednotný systém nakladania s odpadmi, ktorého pravidlá sa riadia podľa schváleného všeobecne záväzného predpisu **VZN č. 1/2016** o nakladaní s komunálnymi odpadmi. Do celomestského systému nakladania s odpadmi je v meste zapojených 100 % domácností. Miestny poplatok za „komunálne odpady a drobné stavebné odpady“ sa platí za komunálne odpady, ktoré vznikajú na území mesta. Mesto Medzilaborce tento poplatok stanovilo **vo všeobecne záväznom nariadení č. 6/2022** a miestnom poplatku za odpady a drobné stavebné odpady.

Komunálny odpad zhromažďujú občania mesta a rôzne prevádzky **v zberných odpadových nádobách 110 l, 120 l a 240 l**. Nákup zberných nádob, pre občanov a jednotlivé podnikateľské subjekty sa zabezpečuje individuálne, každý jednotlivец či právnická osoba samostatne. Prostredníctvom projektu Čisté Medzilaborce mesto vybudovalo 6 stojísk na umiestnenie veľkokapacitných kontajnerov na ulici Zámočnícka (cca MRK - 400 osôb).

Mesto zberá komunálny odpad v meste, miestnych častiach Vydraň a Borov a z týchto okolitých obcí: Kalinov, Palota, Krásny Brod, Oľšínkov, Habura a Hrabovec nad Laborcom. **Zvoz a skládkovanie** zabezpečuje mesto vlastnými prostriedkami a zamestnancami. Zberné auto na veľkokapacitné kontajnery mesto zakúpilo v roku 2011 prostredníctvom nižšie uvedeného projektu. Mesto sa úspešne zapojilo do projektu podporeného z OP ŽP v programovom období 2007 - 2013 s názvom "Rozšírenie a zvýšenie kvality separácie komunálneho odpadu v meste Medzilaborce" a to rekonštrukciou malej haly na umiestnenie dotriedňovacej linky, zakúpením dotriedňovacej linky na triedenie recyklovaných zložiek komunálneho odpadu (plasty, sklo, papier, VKM a kovové obaly), nákupom dvoch zberných automobilov, 200 ks farebných 1 100 l kontajnerov a štiepkovača a

zároveň vybudovaním spevnených plôch separovaného dvora. Poskytovateľom bolo MŽP SR a celková hodnota získanej pomoci predstavovala sumu 1 287 205,80 €. Tento projekt bol ukončený v roku 2011.

V mesiaci máj 2022 bola podpísaná Zmluva o poskytnutí finančného príspevku v rámci grantového programu Municipality 2022 pri Nadácii SPP vo výške 8 000 Eur na projekt "Zvýšenie počtu kontajnerov na separovaný zber odpadu v meste Medzilaborce", za účelom ochrany a tvorby životného prostredia. Zvýšením počtu kontajnerov o objeme 1 100 l na zber papiera, skla a plastov dôjde k zvýšeniu úrovne vytriedenia komunálnych odpadov a tým k zníženiu výdavkov v meste. Zároveň sa zlepšila dostupnosť separovaného zberu pre obyvateľov mesta.

Mesto vybuďovalo z Kohézneho fondu Európskej únie v rámci Operačného programu Životné prostredie **zberný dvor**, ktorého prevádzka začala 12.08.2016. Zberný dvor na nachádza na ulici Zámočnícka 90. Mesto má zariadenie na zhodnocovanie, zneškodňovanie a recykláciu odpadov. Základné separovanie odpadu je aktuálne zabezpečené prostredníctvom prevádzky nášho vlastného zberného dvora, ktorého vybavenie tvoria: triediaca linka, dvojkomorový balíkovací lis, manipulačná technika – vysokozdvížny vozík, drvič odpadu, dve zberové autá (zberové vozidlo na zväžanie veľkoobjemných kontajnerov s kapacitou do 10 m³ a zberové vozidlo na zväžanie komunálnych odpadov kontajnerov s kapacitou 1100 l a 6 ks veľkoobjemných kontajnerov. Mesto v súčasnosti implementuje projekt „Zvýšenie kapacít separácie komunálneho odpadu v meste Medzilaborce“.

Dôležitým ukazovateľom stavu odpadového hospodárstva a uplatňovania hierarchie odpadového hospodárstva je úroveň skládkovania odpadov. Oproti recyklácii poskytuje iný obraz o úrovni nakladania s odpadom z pohľadu európskej politiky udržateľného rozvoja, aj keď celkové údaje o skládkovaní odpadov sú do určitej miery skreslené. Skládkovanie odpadov je okrem komunálnej sféry do veľkej miery ovplyvnené štruktúrou hospodárstva jednotlivých krajín.

Mesto Medzilaborce do 6.7.2007, prostredníctvom svojich prevádzok a mestom zriadených organizácií prevádzkovalo skládku v opustenom hlinisku Vsl. Tehelní š.p. Košice, prevádzkovateľom bola firma EKOSERVIS ML, s.r.o. Medzilaborce, ktorá je už zrušená. Na skládku sa ukladal komunálny odpad zo spádových obcí okresu Medzilaborce, v budovách tehelne boli prevádzka drevovýroby DREVING, ECOP, PAUL. Kapacita uloženého odpadu (r. 2001) bola cca 25 000 m³.

Momentálne sa nevyseparovaný zmesový komunálny odpad sa ukladá **na skládku lokalizovanú v obci Krásny Brod**. Názov lokality skládka Monastýr - starý odpad. Na skládku boli stanovené osobitné podmienky prevádzky rozhodnutím č.OH-50/1993 do 30.6.1995, predĺžené do 31.7.2000. Rozhodnutím č. 02/00841 z 17.5.2002 bol daný súhlas na uzavretie časti skládky Monastýr (starý odpad). V priebehu decembra 2014 až apríla 2015 bol na lokalite realizovaný podrobný prieskum životného prostredia a následne bola spracovaná aktualizovaná analýza rizika. V zeminách, resp. antropogénnych sedimentoch sa ako hlavný kontaminant preukázalo ropné znečistenie, ako aj znečistenie kovmi Pb, Zn a to najmä v okolí vrtov MKB-2 až MKB-5 a HKB-2. Kvalita podzemných vôd bola kritická pre ukazovateľ TOC a PCE - celoplošne v záujmovom území a ukazovateľ Al v priestore starej skládky. Analýzou rizika bolo preukázané šírenie PCE podzemnou vodou. Sanačné práce boli realizované v období máj až september 2015. Počas sanačných prác sa uskutočnil monitoring podzemných a povrchových vôd, na základe ktorého je možné konštatovať, že v lokalite došlo k významnému zlepšeniu kvality podzemnej vody a najmä zásadnému poklesu koncentrácií PCE v celom území hlboko pod stanovenú cieľovú hodnotu sanácie. Na základe priaznivých výsledkov posanačného monitoringu bude daná lokalita vyradená z REZ-časti B a bude

evidovaná už iba v REZ-časti C. Prvá a tretia kazeta je už naplnená, momentálne sa naplňa kazeta číslo dva.

Biologicky rozložiteľné komunálne odpady (BRKO) sú všetky druhy biologicky rozložiteľných odpadov, ktoré je možné zaradiť do skupiny 20 Komunálne odpady podľa Katalógu odpadov. Medzi triedené zložky biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov zaraďujeme podľa Katalógu odpadov a Stratégie obmedzovania ukladania biologicky rozložiteľných odpadov na skládky odpadov nasledovné druhy komunálnych odpadov: Papier a lepenka (vrátane obalov z papiera a lepenky) (20 01 01), Biologicky rozložiteľný kuchynský a reštauračný odpad (20 01 08), Jedlé oleje a tuky (20 01 25), Drevo (vrátane obalov z dreva) (20 01 38), Biologicky rozložiteľný komunálny odpad zo zelene (20 02 01), Odpady z trhovísk (20 03 02). Recyklácia biologicky rozložiteľných odpadov Tento ukazovateľ je dôležitý pre signalizáciu významu kompostovania alebo anaeróbnej digescie ako príspevku k cieľom obehového hospodárstva pre komunálne odpady. Cieľom je, aby sa biotické zdroje vrátili do hospodárstva alebo do prírodného prostredia priaznivým spôsobom. Biologicky rozložiteľný odpad z domácností je obzvlášť dôležitý, pretože sa často mieša s iným odpadom a ukladá na skládky, čo výrazne prispieva k zhoršovaniu zmeny klímy. Základným predpokladom je, že vo všeobecnosti je jediným primeraným spracovaním biologicky rozložiteľného odpadu kompostovanie alebo anaeróbna digescia na základe vysokej kvality vstupného materiálu pochádzajúceho z triedenia pri zdroji.

V roku 2020 bolo na území mesta vyprodukovaného 170 ton biologicky rozložiteľného odpadu a 1 656 ton zmesového komunálneho odpadu. BRKO mesto Medzilaborce zbiera 2x za mesiac, t.j. 16 x za rok, nakoľko zber BRKO neprebíha v zimných mesiacoch. Občania uložia BRKO do kontajnerov, ktoré sú rozmiestnené po území mesta a následne je tento odpad vyvezený na existujúcu kompostáreň.

Mesto má v súčasnosti schválené finančné prostriedky na podporu odpadového hospodárstva v meste na základe schválených žiadosti o nenávratné finančné prostriedky z Operačného programu Kvality životného prostredia pre projekty s názvom: „Mechanicko-biologická úprava zmesového komunálneho odpadu v meste Medzilaborce“.

Mesto Medzilaborce vďaka projektu súčasnosti disponuje veľkokapacitnými kontajnerami na zber BRKO – 5ks, domácimi komposterami na zber BRKO a kuchynského odpadu – 500 ks, zbernými nádobami na kuchynský odpad (50 ks – 240 l, 30 ks – 120 l), košíkmi na zber kuchynského odpadu pre bytové domy – 1200 ks v objeme 10 l, váhou na váženie odpadov, drvičom drevnej hmoty, štiepkovačom BIO odpadu, nákladným automobilom MAN – na zber BRKO, nákladným automobilom MAN Rotopress – zber kuchynského odpadu, nákladným automobilom IVECO sklápač – zber kuchynského odpadu a automobilom JCB 3CX – zber kuchynského odpadu. Efektívnym zhodnocovaním BRKO v meste Medzilaborce sa v budúcom období zníži množstvo komunálneho odpadu zneškodňovaného skládkovaním, zvýši sa miera zhodnocovania odpadov na území mesta a v neposlednom rade dôjde nielen k zvýšeniu kvality životného prostredia, ale aj kvality života obyvateľov mesta Medzilaborce. Biologický rozložiteľný odpad si občania mesta kompostujú aj na vlastných kompostoviskách (rodinné domy, záhradkárske osady), mesto v roku 2022 zaviedlo zber kuchynského biologického odpadu, ktorý v súčasnosti vyváža do Svidníka.

Projekty:

- Mechanicko-biologická úprava zmesového komunálneho odpadu v meste Medzilaborce (2022) - predmetom je obstaranie, inštalácia a následná prevádzka modernej mobilnej linky na mechanicko-biologickú úpravu zmesového komunálneho odpadu.

COV: 926 072,00 EUR
projekt sa realizuje

- Zhodnocovanie BRKO v Medzilaborciach (2021)
COV: 424 459,66 EUR
projekt sa realizuje
- Čisté Medzilaborce
COV: 16 826,64 EUR
projekt ukončený
- Zvýšenie kapacít separácie KO v Medzilaborciach (2016,2021,2022)
COV: 342 660,39 EUR
ŽoNFP zamietnutá
- Kompostovisko pre Medzilaborce (2016)
COV: 361 696,68 EUR
ŽoNFP zamietnutá

3.14 Zmena klímy

Klimatické zmeny už ovplyvňujú Európu v rôznych formách v závislosti od regiónu. Môžu viesť k strate biodiverzity, lesným požiarom, poklesu výnosov plodín a vyšším teplotám. Môžu tiež ovplyvniť zdravie ľudí. V roku 2021 EÚ stanovila klimatickú neutralitu, teda cieľ nulových čistých emisií do roku 2050, ako právne záväzný v EÚ. Stanovila predbežný cieľ znížiť emisie o 55 % do roku 2030. Tento cieľ nulových čistých emisií je zakotvený v zákone o klíme. Európska zelená dohoda je plánom pre EÚ na dosiahnutie klimatickej neutrality do roku 2050.

Táto Nová vodná politika v oblasti vodného hospodárstva v bode č. 14 naliehavo vyzýva, aby bolo zlepšené vykonávanie rámcovej smernice o vode a iných relevantných právnych predpisov EÚ a podľa potreby bol znížený hydromorfologický tlak v povodiach zabezpečením alebo obnovením priechodnosti riek, čo najrozšírenejším využitím zelenej infraštruktúry – napríklad opatrenia na prírodné zadržiavanie vody a obnovu ekosystémov, a najlepšie dostupné techniky a opatrenia pre zmierňovanie následkov. Takýmito opatreniami sa zníži zraniteľnosť EÚ voči potopám a suchám, podporí biodiverzita a úrodnosť pôdy, ako aj lepší stav vôd.

V bode č. 15. Rada EÚ pre životné prostredie naliehavo vyzýva členské štáty, aby vypracovali plány manažmentu povodňového rizika, ďalej FRMP (Flood risk management plan), ako vyžadujú smernice EÚ o povodniach; zdôrazňuje, že je dôležité, aby sa tieto zámery (FRMP) zohľadňovali pri vypracovávaní plánov riadenia rizík týkajúcich sa viacerých odvetví a hrozieb, a pripomína členským štátom potrebu koordinovaného a integrovaného prístupu k plánom manažmentu povodia, ďalej RBMP (River Basin Management Plan) a FRMP v súlade s článkom 9 smernice EÚ o povodniach. Týmto spracovaným akčným plánom a z neho vychádzajúcich návrhov investičných zámerov a riešení mesta v plnom rozsahu odporúčania EÚ rozvinie.

EÚ prostredníctvom Európskej zelenej dohody predstavuje plán Európskej komisie na ekologickú transformáciu hospodárstva Európskej únie v záujme udržateľnej budúcnosti. Celý svet vrátane Európy, štátov, krajov a obcí sa bude musieť vysporiadať s čoraz častejšími a náročnejšími výzvami v oblasti životného prostredia a zmeny klímy. Práve Európska zelená dohoda by mala predstavovať nástroj, ako čeliť daným výzvam a premeniť ich na príležitosti, a to je aj výzvou pre mesto, aby vo svojej komunite naštartovalo rozvíjanie zelenej politiky.

Navrhovaný projektový zámer:

Viacúčelová vodná nádrž Medzilaborce

Nádrž bude mať charakter vodného biotopu stojacej až mierne prúdiacej vody. Stavba je situovaná v extraviláne obce Krásny Brod medzi ľavobrežnou hrádzou rieky Laborec a železničným násypom. V súčasnosti nie je tento priestor využívaný. Na navrhovanej ploche sa nenachádza žiadna stromová vegetácia, iba hrubli neupravený aluviálny terén s trávnatou a krovinatou vegetáciou. Projekt uvažuje s vytvorením vodnej plochy s rozlohou cca 5 ha. Navrhovaná prevádzková hladina nádrže sa uvažuje v rozpätí od 295,50 po 297,00 m n. m. Projekt ďalej uvažuje s vybudovaním odberného objektu na Ňagovskom potoku, z ktorého sa bude nádrž napúšťať. V súčasnosti je v spodnej časti hrádze vybudovaný odberný objekt, ktorý slúži na odvádzanie vnútorných vôd z územia. Ten sa uvažuje ponechať a opraviť. Stavba má spĺňať krajinotvorný, rekreačno-športový, rybolovný a estetický účel. Pri vodnej nádrži sa vybuduje prístupová cesta a chodníky, osadia sa lavičky a upraví sa pláž. Vodná nádrž bude slúžiť aj ako požiarna nádrž.

Revitalizácia parku pri Kultúrnom dome

4. Zhodnotenie implementácie doterajších stratégií

Technická infraštruktúra a občianska vybavenosť

Stav: čiastočne splnené

- Zámer riešil rekonštrukciu mestského úradu. Bližší popis nižšie v bode Rekonštrukcia a zateplenie mestského úradu

Výstavba sociálnych bytov nižšieho štandardu

Stav: čiastočne splnené

- Mesto Medzilaborce je zaradené do aktuálne platného Atlasu rómskych komunít. Títo obyvatelia žijú v dvoch veľkých lokalitách a to cca 700 osôb priamo v centre Medzilaboriec na sídlisku Dukelských hrdinov a druhá komunita v počte 400 osôb žije za Zámočnickej ulici. Obyvatelia žijú v starých bytových domoch, ktoré sú v dezolátnom stave. Problémom výstavby boli nevysporiadené pozemky. Pôvodne bola naplánovaná výstavba 150 sociálnych bytov nižšieho štandardu, z projektu boli postavené 2 bytové domy - 24 bytov na Zámočnickej ulici.
- Naplánované bolo postaviť 150 sociálnych bytov nižšieho štandardu, boli postavené 2 bytové domy – 24 bytov.
- Výstavba bola v roku 2019 podporená prostredníctvom Štátneho fondu rozvoja bývania - v celkovej výške 550 000,00.
- Plánuje sa ešte výstavba 36 bytov (Zámočnická ulica), projektová dokumentácie v stave prípravy.

Vybudovanie a vybavenie komunitného centra

Stav: splnené

- Komunitné centrum v Medzilaborciach t. č. sídli na Ul. Zámočnickej. Bola zrekonštruovaná poschodová budova bývalého Strojárskeho učilišťa. Rekonštrukcia bola financovaná prostredníctvom projektu Ľudské zdroje - Národný projekt Komunitné centra v mestách a obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít, v celkovej výške 257 500,00 EUR. Bola zrekonštruovaná aj vodovodná prípojka a komunikácia. Bezbariérový prístup na 2. NP bol riešený schodolezom.
- Centrum začalo činnosť začalo vykonávať koncom roka 2017.

- V komunitnom centre sa poskytujú sociálne služby, vykonávajú sa aktivity a zabezpečujú sa činnosti v zmysle § 24d zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a to služby sociálneho poradenstva, terénnej zdravotnej asistencie, nízkoprahové programy pre deti a mládež, výchovu a vzdelávanie, podporu zamestnanosti, komunitnú prácu a rehabilitáciu, odborné a špeciálne poradenstvo i strediská osobnej hygieny.
- Činnosť komunitného centra zabezpečujú 3 pracovníci, ktorí sú financovaní v rámci národného projektu Spolu pre komunity, predtým išlo o projekt Komunitné služby v mestách a obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunit – II. Fáza.

Pracovať sa oplatí. Zvýšenie povedomia o atraktivnosti práce a významu jej hľadania a udržania si

Stav: nesplnené

- Pôvodne bolo naplánované aby motivačné aktivity na zvýšenie povedomia o atraktivnosti práce a významu jej hľadania a udržania si, motivačné tréningy, psychologické poradenstvo, tréningy nadobúdania zručností pre uchádzanie sa o zamestnanie, rekvalifikačné kurzy vo vybudovanom komunitnom centre.
- Komunitné centrum má presne zadefinované čo môže a nemôže vykonávať. Najčastejšími aktivitami, ktoré centrum vykonáva, sú voľnočasové aktivity, výchovno-vzdelávacie aktivity a komunitné aktivity, na ktorých sa zúčastňujú všetky cieľové skupiny. Klienti prejavujú veľký záujem o šport, tanec, spev, pobyt v prírode, maľovanie a o tvorbu a výrobu rôznych výrobkov. S klientmi počas školského roka sa najviac venuje príprave na školské vyučovanie.

Rekonštrukcia KD v miestnych častiach Borov a Vydraň (splnené)

Stav: splnené

- V rokoch 2018-2019 došlo k rekonštrukcii kultúrnych domov. Rekonštrukcie boli financované prostredníctvom OP ŽP (SIEA), Ministerstva financií SR a vlastných zdrojov mesta.
- Oba objekty sú zateplené, vymenili sa okná, dvere a strechy.

Výmena verejného osvetlenia v Medzilaborciach: (splnené)

Stav: splnené

- V roku 2015 prebehla v meste celková rekonštrukcia osvetlenia. Bolo vymenených 700 ks svietidiel na LET. Rekonštrukcia bola financovaná prostredníctvom Ministerstva hospodárstva v celkovej výške cca 700 000 tis. EUR

Zaviest' a účinne realizovať separovaný zber zeleného a biologicky rozložiteľného komunálneho odpadu, so zabezpečením dostatočného množstva a efektívneho umiestnenia zberných nádob.

BRKO kolaudácia (splnené)

Stav: splnené

- V roku 2020 bolo na území mesta vyprodukovaného 170 ton biologicky rozložiteľného odpadu a 1 656 ton zmesového komunálneho odpadu. BRKO mesto Medzilaborce zbiera 2x za mesiac, t.j. 16 x za rok, nakoľko zber BRKO neprebíha v zimných mesiacoch. Občania uložia BRKO do kontajnerov, ktoré sú rozmiestnené po území mesta a následne je tento odpad vyvezený na existujúcu kompostáreň.
- Realizáciou projektu vznikla na území mesta nová kompostáreň (400t/r) s potrebným technologickým vybavením na zhodnocovanie biologicky rozložiteľných odpadov a biologicky rozložiteľný kuchynských odpadov z domácností. Projekt rieši tieto stavebné objekty: SO 01 – Kompostovisko, SO 02 – Oplotenie, SO 03 – Bunka, SO 04 – Účelová

komunikácia UK1, SO 05 – Účelová komunikácia UK2, Vonkajšie NN rozvody (elektroinštalácia), NN prípojka (elektroinštalácia), Vodovodná a kanalizačná prípojka. Technologické vybavenie, ktoré bolo z projektu zakúpené: traktor, čelný nakladač, traktorový náves, štiepkovač BIO odpadu, prekopávač kompostu, hygienizačný kontajner, geotextília a preosievač kompostu.

- Podané žiadosti o NFP:
 - Zhodnocovanie BRKO v Medzilaborciach (2021)
COV: 424 459,66 EUR
projekt sa realizuje
 - Mechanicko-biologická úprava zmesového komunálneho odpadu v meste Medzilaborce (2022)
COV: 926 072,00 EUR
projekt sa realizuje
 - Čisté Medzilaborce
COV: 16 826,64 EUR
projekt ukončený
 - Zvýšenie kapacít separácie KO v Medzilaborciach (2016,2021,2022)
COV: 342 660,39 EUR
ŽoNFP zamietnutá
 - Kompostovisko pre Medzilaborce (2016)
COV: 361 696,68 EUR
ŽoNFP zamietnutá"

Výstavba, resp. kúpa nájomných bytov

Stav: splnené

- Cieľom zámeru bola výstavba 50 nájomných bytov na Cintorínskej ulici pre mladé rodiny
- Bolo vystavaných 48 nájomných bytov. K dispozícii sú jedno a dvojizbové byty.
- Byty boli postavené prostredníctvom zdrojov zo Štátneho fondu rozvoja bývania.

Rekonštrukcia a zateplenie mestského úradu

Stav: čiastočne splnené

- Budova mestského úradu bola postavená v roku 1975 a nielen že nevyhovuje súčasným štandardom poskytovania služieb ale sú s ňou spojené aj vysoké prevádzkové náklady. Mesto v roku 2022 podalo projekt na Zníženie energetickej náročnosti budovy Mestského úradu Medzilaborce, ktorý bol schválený. Nakoľko došlo k navýšeniu rozpočtu stavebných prác, muselo mesto odstúpiť od tejto zmluvy. Projekt v celkovej výške 554 655,02 EUR bol mimoriadne ukončený.
- Mesto sa snaží objekt čiastočne rekonštruovať z vlastných a externých zdrojov:
 - výmena strechy - z Interreg PL-SK - Rozprávkové čitateľské stretnutia v Medzilaborciach (2013)
 - výmena okien na 80% - z vlastných zdrojov, MF SR a MV SR,
 - zateplenie - nebolo zrealizované, je hotová projektová dokumentácia,
 - zastarané rozvody elektrickej energie - neboli vymenené
 - modernizácia veľkej zasadačky MsÚ (ozvučenie – nie je, hlasovacie zariadenie pre poslancov MsZ - nie je, technologické vybavenie - dataprojektor, interaktívna tabuľa a internet - nie) - nové okná, parapaty, žalúzie, strop, lustre - z vlastných zdrojov
 - celková modernizácia malej zasadačky MsÚ - z vlastných zdrojov

- celková modernizácia sobášna miestnosť - (2019)
COV: 1 473,01 EUR (vlastné zdroje)
COV: 6 000,00 EUR (EUSTREAM)
- Rekonštrukcia MsÚ (priestory bývalej SLSP, a.s.) - (2019)
COV: 5 000,00 EUR (vlastné zdroje)
- výťah - z vlastných zdrojov, COV: 56 574,00 EUR (vlastné zdroje)
- bezbariérový vstup
COV: 13 000,00 EUR, Ministerstvo financií, Dotácia poskytnutých obciam v roku 2014 podľa § 2 Výnosu MFSR č.26825/2005-441
- IKT technika používaná zamestnancami mestského úradu - z vlastných zdrojov a MV SR.

Výstavba chodníkov, miestnych komunikácií, parkovacích plôch a ich rekonštrukcia

Stav: čiastočne splnené

- boli vybudované nové parkovacie plochy - 300 miest pri bytových domoch, sídlisko Vrch (ulice Komenského, Májová, Gen. Svobodu a Cintorínska) a Kpt. Nálepku, Gorkého a Tolstého a čiastočne chodníky, miestne komunikácie (Zámočnícka ulica, Kpt. Nálepku – čiastočne a Tolstého ulica),
- výstavba a rekonštrukcia bola financovaná z vlastných zdrojov mesta, MF SR a MIRRI SR.
- Podané žiadosti o NFP:
 - Rekonštrukcia a vybudovanie cestných komunikácií v Medzilaborciach
COV: 280 294,92 EUR
ŽoNFP v zásobníku projektov
 - Chodník Borov (2019)
COV: 431,36 EUR (vlastné zdroje)
 - Rekonštrukcia chodníkov a ciest (2019) - Kpt. Nálepku
COV: 60 000,00 EUR (výjazdové rokovania vlády - MF SR)
 - Rekonštrukcia chodníka a autobusovej zastávky - TESCO (2019)
COV: 4 454,79 EUR (vlastné zdroje)
 - Parkoviská (2019)
COV: 1 208,04 EUR (vlastné zdroje)

Výstavba plavárne

Stav: nesplnené

- Vzhľadom na energetickú krízu, ani v budúcnosti nepôjde o prioritu mesta.
- PD nie je hotová.

Digitálne kino

Stav: nesplnené

- Už asi 5 rokov sa v miestnom kine, ktoré sa nachádza v Kultúrnom dome, nepremietajú žiadne filmy, nakoľko technika je zastaraná a filmy sú už len v digitálnom zázname. Preto je nutné morálne zastaranú analógovú techniku vymeniť za digitálnu.
- Bola podaná žiadosť na Interreg PL-SK Dom kultúry. Žiadosť v celkovej výške 1 800 000,00 EUR ešte nie je vyhodnotená.
- Na rekonštrukciu domu kultúry, ktoré neriešili digitálne kino boli podané tieto projekty:

- Modernizácia Domu kultúry v Medzilaborciach
COV: 209 839,84 EUR
- KD Medzilaborce (2019)
COV: 50 000,00 EUR (MF SR)

Výstavba inžinierskych sietí

Stav: čiastočne splnené

- Na vybudovanie 150 bytov nižšieho štandardu na Cintorínskej ulici bolo dôležité priviesť do lokality všetky siete, aby sa mohli postaviť 24 bytov.
- Veľmi dôležitou časťou realizácie bolo majetkovoprávne vysporiadanie a projektová príprava pre 24 bytov.

Výstavba materskej školy a prípravky na vstup do 1. ročníka ZŠ (splnené)

Stav: splnené

- V rómskej lokalite na Zámočnickej ulici žije cca 80 detí predškolského veku, v tejto lokalite bola v roku 2020 postavená 3. materská škola,
- Projekt vo výške 650 000,00 EUR Výstavba MŠ na Zámočnickej ulici v Medzilaborciach, bol riadne ukončený.

Výstavba krytej ľadovej plochy s tribúnou (čiastočne splnené)

- V roku 2021 bola postavená ľadová plocha a zakúpená rolba,
- Výstavba ľadovej plochy (2019), COV: 310 770,50 EUR, (100 000,00 – PSK, 210 775,50 EUR - vlastné zdroje
- Rolba na úpravu ľadovej plochy (2019), COV: 62 300,00 EUR (MF SR - výjazdové rokovanie vlády SR)

Rekonštrukcia nemocnice

- V meste bola v roku 2012 zrušená nemocnica s poliklinikou. V budove bývalej nemocnice vykonáva svoju sociálnu činnosť Kamjana n.o, a v administratívnej budove bolo zriadené Centrum integrovanej zdravotnej starostlivosti Medzilaborce. Boli zriadené tieto ambulancie: 2 ambulancie pre dospelých, deti a dorast, gynekológie, gastroenterológie, pľúcnej a zubnej. Projekt riešil modernizáciu a rekonštrukcia existujúcej budovy, zabezpečenie materiálno-technického vybavenia (interiérové vybavenie), dodávku zdravotníckej techniky, zariadenia a vybavenia (prístrojové vybavenie), nákup výpočtovej techniky vrátane jej príslušenstva a opatrenia na zvýšenie energetickej hospodárnosti budov. Projekt Centrum integrovanej zdravotnej starostlivosti Medzilaborce v celkovej výške 794 638,20 EUR bol riadne ukončený.
- Budova Kamjana n.o, nie je zateplená, čiastočne boli vymenené okná a prebehla čiastočná rekonštrukcia zo zdrojov MAS Laborec a rozpočtu mesta.

Vybudovanie detských ihrísk (splnené)

Stav: splnené

- Osadené detské ihriská pri bytových domoch Kpt. Nálepku a Tolstého.
- Detské ihrisko ul. Kpt. Nálepku (2019), COV: 15 486,06 EUR (Úrad splnomocnenca)

- Multifunkčné ihrisko v m.č. Vydraň (2019), COV: 44 446,67 EUR (Úrad splnomocnenca)
- Preliezky na detské ihriská (2019), COV: 8 997,00 EUR (vlastné zdroje)

Výstavba hnedého priemyselného parku (nesplnené)

Stav: nesplnené

- Investícia bola plánovaná v priemyselnej časti bývalého Vihorlatu, na severe Medzilaboriec.
- Pozemky sú majetkom mesta, plánuje sa vypracovanie štúdie, na ktorú mesto hľadá zdroje.
- Terénne úpravy priemyselného parku COV: 10 000,00 EUR (MF SR)

Rekonštrukcia Centier voľného času (nesplnené)

Stav: nesplnené

- CVČ vykonáva svoju činnosť na Mierovej ulici. Mesto má záujem rozšíriť kapacity prostredníctvom rekonštrukcie budovy bývalého pionierskeho domu.
- CVČ na ul. Gen. Svobodu bolo presťahované do budovy na Mierovej ulici, nakoľko v budove CVČ (bývalé jasličky) sa rozšírili kapacity MŠ.

Vybudovanie kompostoviska

Stav: splnené

- Vybudovanie kompostoviska je nutné zo zákona č.223/2001 Z.z. o odpadoch a požiadaviek zo strany obyvateľov, nakoľko v súčasnosti sa zelený odpad vyváža nekontrolovateľne kamkoľvek.
- Kompostovisko je už opísané vyššie.

Skládka komunálneho odpadu – 2. etapa

Stav: splnené

- Mesto je majiteľom skládky v k.ú. Krásny Brod. Skládka bola rozšírená aj o druhú kazetu, nakoľko prvá a tretia kazetu už bola plná.

Vybudovanie viacúčelovej vodnej nádrže v k.ú. Krásny Brod

Stav: nesplnené

- Projekt je zameraný na vybudovanie viacúčelovej vodnej nádrže v k.ú. Krásny Brod, ktorá je v súčasnosti financovaná z rozpočtu mesta. Vlastníkom pozemkov je mesto Medzilaborce. Vodná nádrž bude slúžiť nielen rybárom, ale aj obyvateľom na rekreačné účely s možnosťou kúpania sa na vlastné riziko.
- Bola podaná ŽoNFP Protipovodňové opatrenia na Zámočnickej ulici v Medzilaborciach (2021). COV: 355 672,68 EUR, ktorá bola zamietnutá. Nová ŽoNFP bude podaná na základe Výzvy INTERREG PL-SK.

Rekonštrukcia mestských budov, ktoré sú prenajímané podnikateľom za účelom poskytovania služieb obyvateľom

Stav: nesplnené

- Mesto je majiteľom dvoch budov (ul. Komenského, ul. Mierová). Priestory sú prenajímané fyzickým aj právnickým osobám. Budovy sú v dezolátnom stave. Rekonštrukcia obchodných centier je nevyhnutná z dôvodu veľkých tepelných strát. Nakoľko neexistujú doplnkové

eurofondové zdroje na rekonštrukciu, ktoré sú využívané na hospodársku činnosť, mesto nemá finančné zdroje na opravu týchto budov.

- Rekonštrukcia – Obchodný dom Vrch (2019), COV: 31 500,32 EUR (vlastné zdroje).

Rekonštrukcia mestského rozhlasu

Stav: splnené

- Mestský rozhlas bol zmodernizovaný sídlisku Vrch, na ulici Kpt. Nálepku a MČ Vydraň.
- Financovanie: EUSTREAM (8 000,00 EUR), Nadácia SPP a vlastné zdroje.

Výstavba splaškovej kanalizačnej siete v miestnej časti Vydraň a na Zámočnickej ulici

Stav: nesplnené

- Ide o prioritu mesta. V súčasnosti v miestnej časti Vydraň navrhnuť optimálnu gravitačnú kanalizačnú sieť, vybudovať ju a napojiť na kanalizáciu ulice Kpt. Nálepku. Vybudovať kanalizáciu aj na Zámočnickej ulici až po ČOV v k.ú. Krásny Brod.
- PD je hotová.

Prepojenie vodojemov Medzilaborce a Borov (splnené)

Stav: splnené

- V minulosti, v miestnej časti Borov bol nedostatok pitnej vody hlavne v letných mesiacoch, nakoľko vodovod z obce Habura, resp. jej prívod vody bol nedostatočný. Prepojil sa vodojem v Medzilaborciach s vodojemom v Borove.
- Financovanie: VVaK

Výstavba cykloturistickej trasy

Stav: nesplnené

- V meste Medzilaborce nie je žiadna cykloturistická trasa na trávenie voľnočasových aktivít detí, mládeže a dospelých. Pôvodne bol návrh na vybudovanie trasy popri rieke Laborec na ochrannom vale od amfiteátra až po viacúčelovú vodnú nádrž. V súčasnosti je viac preferovaný návrh cyklotrasy od malej vlakovej stanice, k amfiteátru až po tunel Lupkov.
- V súčasnosti sú problémom majetkové vzťahy.

Výstavba kotolne z obnoviteľných zdrojov energie

Stav: splnené

- Zámerom bola výstavba kotolne na drevoštiepku v lokalite sídliska Vrch. Nakoľko kríza na Ukrajine pretrváva, je nutné v prípade zlyhania dodávok zemného plynu z Ruska cez územie Ukrajiny sa poistiť kotolňou spaľujúcou drevoštiepku a biomasu. Takisto aj náklady na výrobu tepla z obnoviteľných zdrojov energie sú nižšie ako náklady na výrobu tepla zo zemného plynu.
- Výstavbu kotolne na drevoštiepku a rekonštrukciu teplovodných kanálov realizovala firma Bytenerg s.r.o. .

5. Identifikácia vnútorných potenciálov, výziev, limitov a problémov

Medzi kľúčové trendy, ktoré výrazne ovplyvňujú súčasný rozvoja mesta patrí:

- rastúca miera nezamestnanosti,
- zlý stav verejných budov,
- neefektívna verejná správa,
- nedostatočné vybavenie územia technickou infraštruktúrou,
- nedostatok ľudských zdrojov v zariadeniach sociálnych služieb,
- zhoršenie stavu životného prostredia,
- chýbajúce nájomné byty,
- zhoršenie bezpečnosti.

Výzvy a potenciály	Socioekonomické	<ul style="list-style-type: none"> • <i>podpora zavádzania inteligentných riešení pre verejnú správu a samosprávu,</i> • <i>rozvoj sociálnej ekonomiky a eliminácia chudoby,</i> • <i>rozvoj sociálnych služieb a podpora aktívneho starnutia,</i> • <i>podpora ďalšieho prepájania vzdelávania a potrieb regionálneho trhu práce,</i> • <i>budovanie a rozširovanie verejných wifi sietí, modernizácia a budovanie optických sietí</i> • <i>budovanie a rozširovanie kamerových systémov, prvkov pasívnej ochrany majetku a osôb za účelom vyššej bezpečnosti;</i>
	Územno-technické	<ul style="list-style-type: none"> • <i>rozvoj integrovaného dopravného systému a obchvat mesta,</i> • <i>rozšírenie parkovacích miest,</i> • <i>realizácia parkovacej politiky a súvisiacej infraštruktúry,</i> • <i>uprednostňovať prostriedky verejnej hromadnej, pešiu a cyklistickú dopravu pred osobnou autodopravou</i> • <i>rozšírenie koľajovej dopravy ako nosného dopravného systému,</i> • <i>zabezpečenie plynulosti a odstránenie kolíznych bodov v cestnej doprave</i>

		<ul style="list-style-type: none"> • zvyšovanie energetickej efektívnosti verejných budov formou komplexnej obnovy s dôrazom na využitie obnoviteľných zdrojov energie vrátane zelených opatrení (najmä administratívna budova miestneho úradu)
	Prírodno-environmentálne	<ul style="list-style-type: none"> • zvýšenie energetickej efektívnosti budov, • adaptačné a mitigačné opatrenia zamerané na zmenu klímy (revitalizácia verejných parkov, koncepcčná výsadba zelene, vodozadržné opatrenia); • zachovanie a obnova biodiverzity a ekosystémov a ich služieb vrátane aj mimo chránených území, • použitie prvkov zelenej infraštruktúry, • zvýšenie povedomia v oblasti ochrany prírody, • zlepšenie adaptácie na zmeny klímy, • rozvoj cirkulárnej ekonomiky,
	Kultúrne	<ul style="list-style-type: none"> • rozvoj funkcií kultúry a ponuky kultúrnych služieb, a atraktívne mesto pre rozvoj cestovného ruchu, • obnova národných kultúrnych pamiatok vrátane ich zatraktívnenia a komplexného využitia pre rôzne cieľové skupiny • zlepšovanie podmienok pre rozvoj kultúrneho a kreatívneho priemyslu, budovanie nových a podpora existujúcich kreatívnych centier • lepšie využitie potenciálu vodných plôch – Laborce (z hľadiska vodného turizmu i z pohľadu využitia nábrežia pre domácich i zahraničných návštevníkov), modernizácia infraštruktúry jazier a kúpaliska; • rozvoj tematických a náučných ciest/chodníkov (budovanie infraštruktúry a zážitkových

		<p>atrakcií).</p> <ul style="list-style-type: none"> • budovanie nekomerčnej infraštruktúry v cestovnom ruchu,
	Inštitucionálno-organizačné	<ul style="list-style-type: none"> • pokračovať v projektoch MOPS, Terénna sociálna služba, Opatrovateľská služba, • získavanie verejnej podpory formou informovanosti občanov a vyzývať ich k aktívnej spolupráci
Problémy a limity	Socioekonomické	<ul style="list-style-type: none"> • okres zaradený do najmenej rozvinutých okresov • nepriaznivý demografický vývoj – starnutie obyvateľstva, rastúci počet ľudí v dôchodkovom veku; • nedostatok ambulancií lekárov pre deti a dorast/dospelých a vysoký vek všeobecných lekárov a pediatrov; - nedostatok zdravotníckeho personálu (a s ňou spojená aktuálna prepracovanosť personálu), nedostatok lekárov prvého kontaktu a odborných lekárov; • dlhé čakacie lehoty na vyšetrenia v ambulanciách, • nedostatočná osвета o zdravom životnom štýle a obezita u detí a mládeže.
	Územno-technické	<ul style="list-style-type: none"> • nadmerné zaťaženie cesty – smerujúci cez centrum mesta do Poľska, • nedostatok parkovacích miest, • vysoký počet kolíznych bodov medzi automobilovou dopravou, cyklistami a chodcami • nedostatočná infraštruktúra pre rozvoj elektromobility a iných foriem ekologických typov dopravy na báze bezuhlíkových palív a problematické rozširovanie infraštruktúry
	Prírodno-environmentálne	<ul style="list-style-type: none"> • znečistenie ovzdušia z dopravy • Ohrozenie územia environmentálnymi záťažami z dôvodu ochrany povrchových a

		<p>podzemných vôd (bývalý priemyselný areál)</p> <ul style="list-style-type: none"> • zastaraný stav a nedostatočná kapacita verejnej kanalizačnej siete a modernizačný dlh verejnej vodovodnej siete • vysoká produkcia komunálneho odpadu na obyvateľa, • nízka miera triedenia a druhotného zhodnotenia TKO, • vysoká energetická náročnosť budov (najmä vo vlastníctve samosprávy)
	Kultúrne	<ul style="list-style-type: none"> • prevaha jednodenného a krátkodobého turizmu, • nedostatočná ponuka a relatívne nízka kvalita poskytovateľov turistických atrakcií, zastarané alebo chýbajúce prvky turistickej infraštruktúry, , • modernizačný dlh kultúrnych inštitúcií, nízka atraktivita ďalších kultúrnych objektov, slabá úroveň digitalizácie • zlý stavebno-technický stav viacerých kultúrnych pamiatok, ich nedostatočné využitie pre potreby domácich obyvateľov i návštevníkov mesta/mestskej časti; - chýbajúca infraštruktúra pre rozvoj kreatívneho priemyslu.
	Inštitucionálno-organizačné	<ul style="list-style-type: none"> • nízka miera záujmu obyvateľov na participatívnych procesoch pri správe vecí verejných,

6. Výstupy SWOT analýzy pre voľbu typu stratégie

Silné stránky

- výborný stav ovzdušia,
- dostatočné kapacity v materských a základných školách,
- dostatočná kapacita sociálnych služieb,
- blízkosť CHKO Východné Karpaty,
- implementácia projektov na recykláciu odpadov a BRKO,
- mesto má vypracovaný Plán odpadového hospodárstva,
- mesto má vypracovaný Komunitný plán sociálnych služieb mesta Medzilaborce na roky 2023-2030,

Slabé stránky

- veľký podiel mestských budov s vysokou energetickou náročnosťou,
- okres zaradený do najmenej rozvinutých okresov,
- málo pracovných miest, slabá príležitosť zamestnať sa,
- vyššia miera nezamestnanosti v porovnaní s priemerom SR,
- vysoká miera čiernych skládok,
- nedostatočná úroveň cirkulárnej ekonomiky;
- absencia cyklistickej infraštruktúry pre znižovanie podielu osobnej automobilovej dopravy,
- slabo rozvinutý cestovný ruch,
- absencia tematických turistických balíčkov,
- nízka ponuka ubytovacích a stravovacích služieb,
- obmedzené zdroje na rozvoj cestovného ruchu,
- starnutie obyvateľstva v meste,
- absentujúce komunitné služby pre seniorov,
- potreba efektívne reagovať na zvyšujúce sa požiadavky na kvalitu sociálnych služieb,
- absentujúce služby krízovej intervencie,
- nedostatočné kapacity sociálnych služieb na komunitnej úrovni a ich lepšia dostupnosť,
- nevhodné správanie a životný štýl marginalizovaných skupín obyvateľstva,
- nedostatočná integrácia Rómov do života v meste,
- nedostatočný prístup k sociálnej infraštruktúre a zvýšenie hygienických štandardov bývania príslušníkov MRK,
- vysoký počet nelegálnych obydlií charakterizovaných extrémne nízkymi hygienickými normami,
- nízka motivácia obyvateľov pre znižovanie a triedenie odpadov,
- slabá ochrana pred povodňami,
- malá motivácia obyvateľov pre znižovanie a triedenie odpadov,
- nedostatočné možnosti pre komunitné vyžitie, športové a kultúrne vyžitie,
- nadmerná produkcia odpadov a ich nízke zhodnocovanie nedostatočná úroveň cirkulárnej ekonomiky.

Príležitosti

- modernizácia mestského úradu,
- obnova mestského mobiliáru a mobiliáru pri detských ihriskách,
- regenerácia medziblokových priestorov sídlisk s prvkami detských ihrísk a športovísk
- zvýšiť atraktivitu a dostupnosť nemotorovej dopravy a nízkoemisnej verejnej dopravy,
- rozšíriť ponuku a zvýšiť kvalitu sociálnych služieb,
- modernizácia poskytovania sociálnych služieb,
- pripraviť projektové zámery a projektovú dokumentáciu výstavby sociálnych bytov a rekonštrukcie existujúcich bytových domov,
- výstavba nových sociálnych a nájomných bytov,
- vytvoriť finančný mechanizmus na podporu bývania zraniteľných jednotlivcov a rodín s cieľom
- prevencie straty bývania
- modernizácia kultúrneho domu v centre mesta,
- preventívne opatrenia na ochranu pred povodňami viazané na vodný tok,
- vytvoriť oddychové zóny pri Laborci,

- zvýšiť podiel zelene a znížiť znečistenie ovzdušia,
- možnosti atraktívne tráviť voľný čas, športy,
- predpoklady pre pešiu turistiku a cykloturistiku,
- zlepšiť dostupnosť regionálnych turisticky zaujímavých destinácií,
- stúpajúci záujem o ekologické vykurovacie systémy a ekologické stavby budov,
- zvyšovanie podielu OZE,
- realizácia projektov medzigeneračného spolužitia,
- realizácia eventov na jednotlivých sídliskách,
- realizácia komunitných podujatí v obciach MFO,
- aktivizácia a podpora dobrovoľníctva.

Ohrozenia

- kybernetické hrozby, útoky na osobné údaje,
- negatívny vplyv pandémie COVID-19 na príjmy rozpočtu mesta,
- nedostatočné investície zo strany štátu,
- chýbajúce vyhlásené výzvy na predpokladané projekty,
- výkyvy klímy a ohrozenie živelnými pohromami.

Návrh strategického prístupu vyplývajúci zo SWOT analýzy

Pre voľbu stratégie možného jedného zo štyroch prístupov: ofenzívnej stratégie, defenzívnej stratégie, stratégie spojenectva a stratégie úniku. Mesto bude realizovať stratégiu výstupov vyplývajúcich zo SWOT analýzy voľbou spojenectva. Rozvojové aktivity by sa mali orientovať na eliminovanie negatívnych dopadov vonkajšieho prostredia s využitím silných stránok mesta, príležitostí a rozširovaním ponuky a služieb.

7. Identifikácia disparít a faktorov rozvoja

Disparity a faktory rozvoja sú podrobne rozobrané v analytickej časti. Rozvojový potenciál mesta je ovplyvnený regresívnym demografickým vývojom. Ten vzhľadom na nízku príležitosť zamestnať sa a obmedzenú bytovú výstavbu nenahradí odliv mladých do hlavného mesta prípadne do zahraničia.

V rámci horizontálnej perspektívy rozlišujeme:

1. Sociálne disparity

- obyvateľstvo (vybavenosť domácností, úroveň vzdelania, zdravotný stav, migrácia a i.),
- sociálna vybavenosť (zdravotníctvo, školstvo, kultúra, bývanie a i.),
- sociálna patológia (kriminalita, nehodovosť, sociálna exklúzia a i.).

2. Ekonomické disparity

- ekonomický potenciál (produktivita, výkon, vonkajšie vzťahy a i.),
- ekonomická štruktúra (odvetvová štruktúra, štruktúra podľa subjektov a i.),
- rozvojový potenciál (výskum a vývoj, zahraničný kapitál a investície a i.),
- ľudský potenciál (ekonomicky aktívne obyvateľstvo, zamestnanosť, nezamestnanosť a i.).

3. Územný potenciál

- fyzicko-geografický potenciál (nerastné suroviny, klíma, štruktúra osídlenia a i.),
- životné a prírodné prostredie (ovzdušie, odpady, voda, pôda, biodiverzita, lesy a i.),
- dopravná infraštruktúra (cestná, vodná, železničná a letecká infraštruktúra, dopravná
- obslužnosť a i.),

- technická infraštruktúra (zásobovanie vodou, kanalizácia, čistiarne odpadových vôd, zásobovanie energiami, infraštruktúra cestovného ruchu a i.).

Faktory rozvoja regiónov

- faktor primárneho/polohového potenciálu,
- faktor územno-správneho členenia,
- faktor sídelnej hierarchie,
- faktor makropolohovej atraktivity,
- faktor charakteru osídlenia,
- faktor osobitosti demografických štruktúr,
- faktor „veľkej“ dopravnej infraštruktúry,
- faktor historickej marginality,
- faktor (nevýhodnej) ekonomickej špecializácie regiónov,
- faktor depresnosti priľahlých regiónov susedných štátov,
- faktor environmentálnej situácie,
- faktor akčnosti samosprávy.

Pre mestský rozvoj je dôležitý nielen kompetenčný a finančný, ale aj politický a trhoví rozmer decentralizácie a dekoncentrácie. Tieto podmieňujú jednak participáciu všetkých aktérov mesta vrátane občanov, nové spôsoby a nástroje participácie, ako aj nové spôsoby a nástroje zabezpečovania mestského rozvoja. Efekt reformy verejnej správy sa prejaví až vtedy, keď samosprávy začnú naplno využívať svoje kompetencie, dokážu pripraviť a realizovať plány svojho rozvoja, na čom je založená aj koncepcia mestského rozvoja.

Významným faktorom, ktorý ovplyvňuje zotrvanie obyvateľov v meste, je aj dostupnosť bývania, ako aj iných služieb (predškolské, školské, zdravotnícke zariadenia a ďalšie služby). Ukončenie podpory systému komplexnej bytovej výstavby realizovanej štátom a následné umožnenie transformácie vlastníctva bytového fondu z vlastníctva miest, obcí a bytových družstiev (ktoré významne dominovali v období socializmu) do vlastníctva užívateľov týchto bytov, cenová deregulácia služieb spojených s bývaním, ako aj samotné ceny bytov a pozemkov, sa stali významnými faktormi ovplyvňujúcimi dostupnosť bývania. Z hľadiska novej výstavby v oblasti verejného nájomného bývania je taktiež možné konštatovať, že mesto zaostáva v rozvoji tohto segmentu bývania.

Hospodársky rast je príčinou mnohých environmentálnych problémov, ale súčasne môže predstavovať aj riešenia. Z hľadiska životného prostredia je dôležitým faktorom kúpna sila a počet obyvateľov, pričom tieto faktory určujú spotrebu prírodných zdrojov a tvorbu odpadov a emisií. Európska únia, a teda aj Slovensko, rieši rozpor medzi hospodárskym rastom a spotrebou posunom k takému systému výroby a spotreby, ktorý je založený na princípe obehovej ekonomiky (Circular Economy) a zeleného hospodárstva (Green Economy). Preto bude dôležité, aby mesto podporovalo taký rast, ktorý bude dosahovaný za súčasného znižovania množstva spotrebovaných zdrojov a odpadov.

Faktory ovplyvňujúce zdravie obyvateľstva sú predovšetkým znečistenie životného prostredia, ovzdušia, vody, zlé hygienické podmienky, nevhodný životný štýl, zmenené klimatické podmienky. Zdravotná situácia obyvateľov je ovplyvnená dlhodobým neriešením situácie u MRK komunity. Zvlášť je potrebné venovať sa marginalizovaným skupinám obyvateľstva - zvýšenie hygienických štandardov bývania príslušníkov MRK, zníženie počtu nelegálnych obydľí charakterizovaných extrémne nízkymi hygienickými normami.

8. Rozvojová stratégia

Základným a kľúčovým pilierom PHRSR, ktorý definuje jasné smerovanie úsilia a kompetencií mesta Medzilaborce a sociálno-ekonomických partnerov v dlhodobom horizonte je formulácia predstavy/vízií o budúcnosti mesta, kvality života jeho obyvateľov, prírodného prostredia, ekonomiky, na ktorej sa všetky participujúce subjekty a aktéri zhodli a osvojili si ju.

Mesto Medzilaborce – mesto poskytujúce svojim obyvateľom rovnaké šance a všestranné možnosti rozvoja, rozumne využívajúci svoj vnútorný potenciál pri podpore regionálnej ekonomiky s ohľadom na udržateľné využívanie zdrojov.

Vychádzajúc zo záverov analytického zisťovania stavu jednotlivých oblastí a potrieb územia mesta je na mieste konštatácia hlavného problému, ktorý zasahuje do všetkých aspektov života obyvateľov. Je ním relatívne „Nízka atraktivita územia pre obyvateľov a pre potenciálnych investorov“, čo ovplyvňuje demografický vývoj územia, dostupnosť kvalitných ľudských zdrojov v oblasti poskytovania služieb, v podnikateľskom sektore vyžadujúcom si rýchle prispôsobovanie sa trendom, inovatívnym prístupom, digitalizácii, automatizácii či robotizácii. Atraktivita územia spočíva aj vo vybavení územia dopravnou a ostatnou technickou infraštruktúrou, pričom územie mesta v tejto oblasti vykazuje neuspokojivý stav s dopadom na kvalitu života obyvateľov a na malý záujem investorov o rozvoj svojej činnosti na území mesta. Hlavný komplexný problém, rovnako ako čiastkové, no kľúčové problémy sú impulzom pre stanovenie si jasného a zrozumiteľného hlavného cieľa, k naplneniu ktorého smeruje celá rozvojová stratégia: **Vytvoriť podmienky pre vyvážený územný rozvoj mesta a zvyšovanie kvality života jeho obyvateľov.**

Rozvojová stratégia je členená do 5 hlavných priorít, ktoré tvoria zastrešenie strategických a špecifických cieľov:

- **PRIORITA 1 INTELIGENTEJŠIE MESTO**
 - Strategický cieľ 1.1 Podporiť budovanie inteligentnejšieho mesta
- **PRIORITA 2 EKOLOGICKEJŠIE MESTO**
 - Strategický cieľ 2.1 Podporiť prechod na nízkouhlikové ekologické hospodárstvo
 - Strategický cieľ 2.2 Podporiť opatrenia na adaptáciu na zmenu klímy a na ochranu pred povodňami
 - Strategický cieľ 2.3 Podporiť aktivity v obehovom hospodárstve s dôrazom na odpadové hospodárstvo
 - Strategický cieľ 2.4 Podporiť udržateľnú multimodálnu mestskú mobilitu
- **PRIORITA 3 PREPOJENEJŠIE MESTO**
 - Strategický cieľ 3.1 Rozvíjať a posilňovať udržateľnú, inteligentnú a intermodálnu regionálnu a miestnu mobilitu odolnú proti zmene klímy vrátane zlepšeného prístupu k sieti TEN-T a cezhraničnej mobility
- **PRIORITA 4 SOCIÁLNEJŠIE A INKLUZÍVNEJŠIE MESTO**
 - Strategický cieľ 4.1 Skvalitniť inkluzívne vzdelávanie
 - Strategický cieľ 4.2 Skvalitniť sociálne a zdravotné služby
- **PRIORITA 5 ROZVOJ MESTA S VYUŽITÍM PRÍRODNÉHO A KULTÚRNEHO POTENCIÁLU**
 - Strategický cieľ 5.1 1.1 Zvýšiť návštevnosť územia prostredníctvom prírodného turizmu a kultúrneho dedičstva
 - Strategický cieľ 5.2 Zlepšiť kvalitu služieb v cestovnom ruchu a podporiť remeslá

**PRIORITA 1
INTELIGENTEJŠIE MESTO**

Strategický cieľ 1.1

Podporiť budovanie inteligentnejšieho mesta

Špecifický cieľ 1.1.1

Modernizovať poskytované služby pre občanov

Špecifický cieľ 1.1.2

Aktualizovať a rozšíriť platformy pre informovanie občanov

Špecifický cieľ 1.1.3

Vytvoriť Centrum zdieľaných služieb

Špecifický cieľ 1.1.4

Zabezpečiť kybernetickú a informačnú bezpečnosť dát

PRIORITA Č. 1		INTELIGENTEJŠIE MESTO		
Doba realizácie	Partneri pre implementáciu PHRSR		Väzba na výzvy, potenciály, limity, problémy impulzy	
2023-2030	Hlavný partner	Mesto Medzilaborce	Koncept inteligentných miest a obcí má potenciál priniesť efektívnejšie rozhodovanie, zlepšenie zapojenia občanov do chodu krajiny, zníženie ekologickej stopy a podporu inovácií. Zmyslom zavádzania tohto konceptu je nielen úspora vo verejných zdrojoch, ale najmä poskytovanie kvalitnejších, rýchlejších a pohodlnejších verejných služieb a celkové zlepšovanie kvality života obyvateľov. Inteligentné regióny zároveň ponúkajú priestor pre vývoj, testovanie a škálovanie technologických a netechnologických inovatívnych riešení s vysokou ekonomickou a spoločenskou pridanou hodnotou Digitálne služby verejnej správy na centrálnom mieste založené na životných situáciách minimalizujú potrebu administratívnych úkonov občana a podnikateľa, znížia časové a finančné náklady spojené s komunikáciou so štátom a zabezpečia plynulý a konzistentný používateľský zážitok bez potreby poznania kompetencií úradov. Nové procesy a princípy kybernetickej bezpečnosti pritom zabezpečia zvýšenú dôveru v interakcie občanov, podnikov a verejnej správy prostredníctvom elektronických služieb.	
	Spolupracujúci partneri			
Väzba na ciele politiky súdržnosti EÚ, na nadradené a sektorálne stratégie				
Programy EÚ	Strategické dokumenty	Cieľ politiky súdržnosti EÚ Komponent Priorita/Oblasť	Názov cieľa Názov investície	Dopad na cieľovú skupinu

<p>Operačný program Slovensko 2021-2027</p>		<p>PO1 Inteligentnejšia Európa</p>	<p>PRIORITA 1P1 VEDA, VÝSKUM A INOVÁCIE ŠPECIFICKÝ CIEĽ RSO1.2 VYUŽÍVANIE PRÍNOSOV DIGITALIZÁCIE PRE OBČANOV, PODNIKY, VÝSKUMNÉ ORGANIZÁCIE A ORGÁNY VEREJNEJ SPRÁVY</p> <p>Opatrenia: 1.2.1. Podpora v oblasti informatizácie a digitálnej transformácie 1.2.2. Podpora budovania inteligentných miest a regiónov</p> <p>Priorita: 5P1. Moderné regióny Špecifický cieľ: RSO5.1. Podpora integrovaného a inkluzívneho sociálneho, hospodárskeho a environmentálneho rozvoja, kultúry, prírodného dedičstva, udržateľného cestovného ruchu a bezpečnosti v mestských oblastiach (EFRR) Opatrenie 5.1.1 Investície do rozvoja administratívnych a analyticko-strategických kapacít miestnych a regionálnych samospráv a MNO pôsobiacich v komunite alebo partnerov pôsobiacich v komunite</p>	<p>Cieľové skupiny: obyvatelia návštevníci mesta</p> <p>Dostupnosť, transparentnosť a efektívnosť verejnej správy potrebujeme vnímať v rámci doterajšej aplikačnej praxe a na základe dvadsať ročných skúseností od reformy verejnej správy. Ukazuje sa, a aplikačná prax to potvrdzuje, že Slovensko potrebuje integrovaný model verejnej správy a zmysluplnú decentralizáciu. Na základe toho sa ako mimoriadne efektívne východisko, okrem zavedenia integrovaného modelu verejnej správy a nevyhnutných modernizačných procesov v rámci miestnej územnej</p>
---	--	--	--	--

			<p><i>Reforma 4 / Investícia 4: Zefektívnenie, optimalizácia a posilnenie administratívnych kapacít na rôznych úrovniach verejnej správy</i></p> <p><i>Digitalizácia Slovenska si vyžaduje realizáciu viacerých reforiem a investícií:</i></p> <p>eGovernment:</p> <p><i>Reforma č. 1: Budovanie eGovernment riešení prioritných životných situácií</i></p> <p><i>Reforma č. 2: Centrálny manažment IT zdrojov</i></p> <p><i>Investícia č. 1: Lepšie služby pre občanov a podnikateľov</i></p> <p><i>Investícia č. 2: Digitálna transformácia poskytovania služieb verejnej správy</i></p>	<p><i>samosprávy a regionálnej samosprávy, ukazuje aj potreba systematickej medziobecnej spolupráce. Práve tento koncept garantuje dostupnosť aj efektívnosť verejnej správy, pričom parametre transparentnosti je možné umocniť v optimálnom nastavení administratívneho riadenia v prostredí samospráv. Je potrebná optimalizácia fungovania verejnej správy na všetkých úrovniach riadenia vrátane národnej, regionálnej a miestnej úrovne, ako aj optimalizácia štátnej správy na miestnej a regionálnej úrovni. Základom optimalizácie fungovania na miestnej úrovni je medziobecná spolupráca, jej systematická podpora,</i></p>
<p><i>Plán obnovy a odolnosti SR</i></p>		<p><i>Oblasť 5</i></p> <p><i>Efektívna verejná správa a digitalizácia</i></p> <p><i>Komponent</i></p> <p><i>16. Boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí, bezpečnosť a ochrana obyvateľstva</i></p> <p><i>17. Digitálne Slovensko (štát v mobile, kybernetická bezpečnosť, rýchly internet pre každého, digitálna ekonomika)</i></p>	<p>Konektivita:</p> <p><i>Reforma č. 3: Reformy v oblasti konektivity (financované z Európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF))</i></p> <p><i>Investícia č. 3: Investície v oblasti konektivity (financované z EŠIF)</i></p> <p>Digitálna ekonomika:</p> <p><i>Reforma č. 4: Riadenie procesu digitálnej transformácie ekonomiky a spoločnosti</i></p> <p><i>Investícia č. 4: Zapojenie sa do cezhraničných európskych projektov („multi-country projects“) vedúcich k budovaniu digitálnej ekonomiky</i></p> <p><i>Investícia č. 5: Podpora projektov zameraných na vývoj a aplikáciu top digitálnych technológií</i></p> <p><i>Investícia č. 6: Granty so zjednodušenou administratívou („Fast grants“) – Hackathony</i></p>	<p><i>zriadenie tzv. centier zdieľaných služieb a odstupňovanie kompetencií</i></p>

			<p>Kybernetická bezpečnosť: Reforma č. 5: Skvalitnenie vzdelávania a zabezpečenie spôsobilosti v oblasti kybernetickej a informačnej bezpečnosti (KIB) (ITVS) Reforma č. 6: Štandardizácia technických a procesných riešení KIB (ITVS) Investícia č. 7: Posilnenie preventívnych opatrení, zvýšenie rýchlosti detekcie a riešenia incidentov (ITVS) Investícia č. 8: Rekonštrukcia a dobudovanie zabezpečených priestorov kritickej infraštruktúry (ITVS)</p> <p>Digitálne zručnosti: Reforma č. 7: Strategický prístup k vzdelávaniu v oblasti rozvoja digitálnych zručností v spolupráci so zástupcami kľúčových zainteresovaných strán („stakeholders“) (financovaná z EŠIF) Investícia č. 9: Zlepšovanie digitálnych zručností seniorov a distribúcia Senior tabletov</p>	<p>medzi miestnymi samosprávami;</p>
--	--	--	---	--------------------------------------

	<p>Vízia a stratégia Slovenska do roku 2030 - dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky Slovensko 2030</p>	<p>III.1. Zlepšiť dostupnosť, transparentnosť a efektívnosť verejnej správy</p>	<p>1. Podporovať otvorené vládnutie a mechanizmy participácie občanov, socioekonomických partnerov a ostatných zainteresovaných aktérov na tvorbe, implementácii a kontrole verejných politík na všetkých úrovniach verejnej správy; 2. Posilňovať kapacity inštitúcií verejnej správy a občianskej spoločnosti, brániť a upevňovať demokraciu na Slovensku a podporovať rozvoj občianskej spoločnosti a aktívneho občianstva; 9. Vytvoriť efektívny mechanizmus sprístupnenia otvorených údajov verejného sektora a digitálnych služieb, ktoré budú prístupné pre všetkých občanov a podnikateľov; 10. Efektívne využiť moderné technológie pre zabezpečenie kvality a lepšej dostupnosti verejnej správy a služieb občanom, pre zvýšenie transparentnosti rozhodovania orgánov verejnej správy a ochranu proti kybernetickým hrozbám a dezinformáciám.</p>	
--	--	---	--	--

		<p>III.3. Zabezpečiť dostupnosť a udržateľnosť kvalitnej, modernej a efektívnej infraštruktúry, služieb a bývania pre zdravý a plnohodnotný život komúnit</p>	<p>V oblasti technickej infraštruktúry Zabezpečiť fyzickú a sociálnu dostupnosť pokročilých digitálnych sietí s veľmi vysokou kapacitou; okrem toho digitálna infraštruktúra je jedným z nástrojov, ktoré môžu výrazne prispieť k rozsahu a kvalite služieb, napríklad v oblasti cestovného ruchu, ale aj samotnej práci na platforme „big data“, ktorá umožňuje optimálne nastavovanie rozhodovacích procesov, kontrol úspešnosti verejných politík a nastavovania prvkov benchmarkingu v rámci komunálneho manažmentu.</p> <p>Mimoriadne dôležitá je podpora eGovernmentu v kombinácii s kybernetickou bezpečnosťou a agendou smart, ktorú je potrebné vnímať ako kombináciu „gazdovského“ rozumu s informačno-komunikačnými technológiami.</p>	
	<p>Stratégia digitálnej transformácie Slovenska 2030</p>		<ol style="list-style-type: none"> 1. Zvyšovať transparentnosť umelej inteligencie. 2. Rozpoznať a správne adresovať sociálne riziká vyplývajúce z umelej inteligencie. 3. Prispôsobiť vzdelávanie a odbornú prípravu digitálnej dobe. 4. Regulovať a zlepšovať spracovanie dát. 5. Prispôsobiť ochranu práv a slobôd požiadavkám digitálnej doby 	
	<p>Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja PSK na roky 2021-2030</p>			

STRATEGICKÝ CIEĽ	1.1 Podporiť budovanie inteligentnejšieho mesta			
Špecifický cieľ:	1.1.1 Modernizovať poskytované služby pre občanov			
Indikátory viažuce sa k špecifickému (operatívne) cieľu				
Názov indikátora	Typ indikátora	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie a zdroje EÚ
<i>Používatelia nových a vylepšených verejných digitálnych služieb, produktov a procesov</i>	<i>počet</i>	<i>0</i>	<i>500</i>	<i>OP Slovensko 2021-2027 1.2.1. Podpora v oblasti informatizácie a digitálnej transformácie Plán obnovy a odolnosti SR KOM 17 Investícia č. 1: Lepšie služby pre občanov a podnikateľov Investícia č. 2: Digitálna transformácia poskytovania služieb verejnej správy Investícia č. 3: Konektivita</i>
Špecifický cieľ:	1.1.2 Rozvoj inteligentného riadenia/správy obcí a regiónov			
Indikátory viažuce sa k špecifickému (operatívne) cieľu				
Názov indikátora	Typ indikátora	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie a zdroje EÚ

<p>Verejné inštitúcie podporované pri vývoji digitálnych služieb, produktov a procesov</p>	<p>počet</p>	<p>0</p>	<p>1</p>	<p>OP Slovensko 2021-2027 1.2.1. Podpora v oblasti informatizácie a digitálnej transformácie Plán obnovy a odolnosti SR KOM 17 Investícia č. 1: Lepšie služby pre občanov a podnikateľov Investícia č. 2: Digitálna transformácia poskytovania služieb verejnej správy Investícia č. 3: Konektivita</p>
<p>Špecifický cieľ:</p>	<p>1.1.3 Vytvorenie centra zdieľaných služieb</p>			
<p>Indikátory viažúce sa k špecifickému (operatívne) cieľu</p>				
<p>Názov indikátora</p>	<p>Typ indikátora</p>	<p>Vstupná hodnota</p>	<p>Cieľová hodnota</p>	<p>Väzba na nadradené stratégie a zdroje EÚ</p>

Centrum zdieľaných služieb		počet	0	1	Plán obnovy a odolnosti SR Investícia 4: Zefektívnenie, optimalizácia a posilnenie administratívnych kapacít na rôznych úrovniach verejnej správy Opatrenie 5.1.1 Investície do rozvoja administratívnych a analyticko-strategických kapacít miestnych a regionálnych samospráv a MNO pôsobiacich v komunite alebo partnerov pôsobiacich v komunite
Špecifický cieľ:	1.1.4 Zabezpečiť kybernetickú a informačnú bezpečnosť dát				
Indikátory viažúce sa ku špecifickému (operatívne) cieľu					
Názov indikátora		Typ indikátora	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie a zdroje EÚ
Mestský úrad		počet	0	1	Stratégia digitálnej transformácie Slovenska 2030

**PRIORITA 2
EKOLOGICKEJŠIE MESTO**

Strategický cieľ 2.1	Strategický cieľ 2.2	Strategický cieľ 2.3	Strategický cieľ 2.4
<i>Podporiť prechod na nízkouhlíkové ekologické hospodárstvo</i>	<i>Podporiť opatrenia na adaptáciu na zmenu klímy a na ochranu pred povodňami</i>	<i>Podporiť aktivity v obehovom hospodárstve s dôrazom na odpadové hospodárstvo</i>	<i>Podporiť udržateľnú multimodálnu mestskú mobilitu</i>
Špecifický cieľ 2.1.1	Špecifický cieľ 2.2.1	Špecifický cieľ 2.3.1	Špecifický cieľ 2.4.1
<i>Znížiť energetickú náročnosť budov</i>	<i>Realizovať vodozádržné opatrenia na adaptáciu na zmenu klímy</i>	<i>Podporiť dobudovanie systémov triedeného zberu komunálnych odpadov so zameraním na biologicky rozložiteľné komunálne odpady</i>	<i>Podporiť cyklistickú dopravu a opatrenia na zvýšenie bezpečnosti cestujúcich</i>
Špecifický cieľ 2.1.2	Špecifický cieľ 2.2.2	Špecifický cieľ 2.3.2	Špecifický cieľ 2.4.2
<i>Podporiť využívanie OZE v systémoch zásobovania energiou</i>	<i>Zrealizovať protipovodňové opatrenia viazané na vodný tok</i>	<i>Podporiť prípravu odpadov na opätovné použitie, recyklácie odpadov, mechanicko-biologickej úpravy zmesového komunálneho odpadu, anaeróbného splyňovania biologicky rozložiteľných odpadov a opätovného spracovania odpadov na materiály, ktoré sa majú použiť ako palivo</i>	<i>Podporiť elektromobilitu v meste</i>
	Špecifický cieľ 2.2.3		
	<i>Podporiť budovanie zelenej a modrej infraštruktúry</i>		

PRIORITA Č. 2		EKOLOGICKEJŠIE MESTO		
Doba realizácie	Partneri pre implementáciu PHRSR		Väzba na výzvy, potenciály, limity, problémy impulzy	
2023-2030	Hlavný partner	Mesto Medzilaborce		<p>Zmena klímy je priamym faktorom, ktorý čoraz viac prehľbuje vplyv na prírodu. Zmeny klímy prispeli k rozsiahlym vplyvom v rámci biodiverzity, a to vplyv na rozmiestnenie druhov, fenológiu, zvýšenie počtu ohrozených druhov a ekosystémové funkcie. Územie sa bude musieť vysporiadať s dôsledkami zmeny klímy v podobe extrémnych výkyvov počasia, konkrétne období sucha a prudkých privalových dažďov a povodní. Pre zmiernenie týchto negatívnych dopadov bude nutné zvýšiť vodozadržnú schopnosť územia. Rozširovaním nepriepustných povrchov sa v prvom rade zhoršujú dôsledky záplav, v prípade ak kanalizácia nestíha odvádzať vodu. V druhom rade takáto výstavba negatívne vplýva na kvantitatívne stavy podzemnej vody, pretože zrážková voda nemá možnosť pomaly vsiaknuť do zeme. Na Slovensku je tretia najnižšia rovnomernosť rozloženia zelene v EÚ. Zeleň má podľa WHO pozitívny vplyv na zdravie a pomáha mestám a obciam lepšie sa prispôbiť nepriaznivým dôsledkom zmeny klímy. V slovenských mestách a obciach sa nachádzajú veľké koncentrované zelené plochy, ale aj oblasti s nízkym výskytom zelene. Podpora opatrení v tejto investičnej aktivite je plánovaná cez EŠIF pre obdobie 2021-2027.</p>
	Spolupracujúci partneri	<p>správcovia vodných tokov; nájomcovia/vypožičovatelia drobných vodných tokov alebo ich úsekov; subjekty verejnej správy a ostatné subjekty súkromného sektora; vlastníci a správcovia vodných stavieb. MŽP SR alebo ním zriadené rozpočtové alebo príspevkové organizácie; subjekty ústrednej správy; subjekty územnej samosprávy; subjekty súkromného sektora.</p>		
Väzba na ciele politiky súdržnosti EÚ, na nadradené a sektorálne stratégie				
Programy EÚ	Strategické dokumenty	Cieľ politiky súdržnosti EÚ Komponent Priorita/Oblasť	Názov cieľa Názov investície	Dopad na cieľovú skupinu

Operačný program Slovensko 2021-2027	PO2 EKOLOGICKEJŠIA EURÓPA PRIORITA 2P2 ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	<p>Špecifický cieľ RSO2.4 Podpora adaptácie na zmenu klímy a prevenciu rizika katastrof, ako aj odolnosti, a to s prihliadnutím na ekosystémové prístupy</p> <p>Špecifický cieľ RSO2.5 Podpora prístupu k vode a udržateľného vodného hospodárstva</p> <p>Špecifický cieľ RSO2.6 Podpora prechodu na obehové hospodárstvo, ktoré efektívne vyžíva zdroje</p> <p>Špecifický cieľ RSO2.7 Posilnenie ochrany a zachovania prírody, biodiverzity a zelenej infraštruktúry, a to aj v mestských oblastiach a zníženia všetkých foriem znečistenia</p>	<p>Cieľové skupiny: obyvatelia územia návštevníci</p> <p>Dopad podporených projektov v oblasti životného prostredia prispievajú k zlepšovaniu stavu alebo zachovaniu priaznivého stavu životného prostredia. Zelené opatrenie zvyšujú odolnosť ekosystémov a krajiny voči dôsledkom zmeny klímy, ako sú zvyšujúce sa teploty, privalové dažde a povodne, obdobia intenzívneho sucha a nedostatku vody, vodná a veterná erózia, či strata biodiverzity z dôvodu miznúcich ekosystémov. Opatrenie zmierni tieto negatívne vplyvy zmeny klímy a transformujú ekonomiku smerom od intenzívneho využívania prírodných zdrojov k udržateľnejším alternatívam. Rovnako dôležité sú adaptačné opatrenia v intravilánoch</p>
	PO2 Ekologickejšia Európa	<p>2 Priorita 2P2 Životné prostredie Špecifický cieľ RSO2.7 Posilnenie ochrany a zachovania prírody, biodiverzity a zelenej infraštruktúry, a to aj v mestských oblastiach, a zníženia všetkých foriem znečistenia</p> <p>2 Priorita 2P3 Udržateľná mestská mobilita Špecifický cieľ RSO2.8 Podpora udržateľnej multimodálnej mestskej mobility ako súčasti prechodu na hospodárstvo s nulovou bilanciou uhlíka</p> <p>Opatrenia: 2.8.1. Rozvoj verejnej dopravy 2.8.2. Podpora cyklo dopravy</p>	
Plán obnovy a odolnosti SR	Oblasť 1 Zelená ekonomika Komponent 3.Udržateľná doprava	<p>Investícia 1: Rozvoj infraštruktúry nízkouhlíkovej dopravy</p> <p>Investícia 2: Podpora ekologickej osobnej dopravy</p> <p>Investícia 4: Podpora budovania infraštruktúry pre alternatívne pohony</p>	

		<p><i>Komponenty:</i> 1. <i>Obnoviteľné zdroje energie a energetická infraštruktúra</i></p> <p>2. <i>Obnova budov</i></p> <p>5. <i>Adaptácia na zmenu klímy</i></p>	<p><i>Reforma právneho rámca v oblasti energetickej efektívnosti</i> <i>Reforma právneho rámca v oblasti elektroenergetiky</i> <i>Reforma právneho rámca v oblasti podpory OZE</i> <i>Investície do výstavby nových zdrojov elektriny z OZE</i> <i>Investície do modernizácie existujúcich zdrojov elektriny z OZE („repowering“)</i> <i>Investície do zvyšovania flexibility elektroenergetických sústav pre vyššiu integráciu OZE</i></p> <p><i>Reforma krajinného plánovania</i> <i>Reforma ochrany prírody a hospodárenia s vodou v krajine</i> <i>Investícia: 1 Adaptácia regiónov na klimatickú zmenu s dôrazom na zadržiavanie vody, ochranu prírody a rozvoj biodiverzity</i></p>	<p><i>obcí. Zadržiavanie dažďovej vody v sýdlach pozitívne ovplyvňuje miestnu mikroklímu, podporuje malý vodný cyklus a pomáha aj v boji proti suchu. Zvyšovaním vodozadržnej schopnosti obcí a aplikáciou prvkov zeleno-modrej infraštruktúry sa zvýši odolnosť voči extrémnym výkyvom počasia v dôsledku zmeny klímy. V zastavanom území sa bude eliminovať negatívny dopad nepriepustných povrchov, zvýši sa podiel polopriepustných a priepustných povrchov, čo zvýši adaptačnú schopnosť sídiel.</i></p>
	<p><i>Vízia a stratégia Slovenska do roku 2030 - dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky</i> Slovensko 2030</p>	<p><i>1.2 Zlepšiť dostupnosť a kvalitu výchovy a vzdelania populácie a harmonizovať ich s očakávaným dopytom trhu práce</i></p>	<p><i>5. Podporiť výchovu a vzdelávanie k ľudským právam, k trvalej udržateľnosti a dopadom zmeny klímy, environmentálnej výchove a k aktívnemu občianstvu vo formálnom, neformálnom a celoživotnom vzdelávaní. Aktívne občianstvo rozvíjať aj prostredníctvom podpory dobrovoľníctva;</i></p>	

		<p><i>I. 5 Zabezpečiť efektívny a udržateľný manažment prírodných zdrojov</i></p>	<p><i>1. Zabezpečiť ochranu, obnovu a zvelaďovanie prírodných zdrojov vrátane zabezpečenia stability a zdravia ekosystémov a ich služieb a premietnutie adaptačných a mitigačných opatrení na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy do všetkých rezortných strategických dokumentov a dokumentov rozvoja obcí a regiónov ako nadradený verejný záujem (napr. v plánovaní dopravy, v energetike, územnom plánovaní, vodnom hospodárstve, pôdohospodárstve, lesníctve, udržateľnom cestovnom ruchu, v celkovej starostlivosti o krajinu a iné);</i></p> <p><i>11. Vytvoriť a implementovať ucelený plán integrovaného riadenia povodí, vrátane posilnenia vodozádržnej schopnosti krajiny, ktorého predmetom bude aj prevencia povodní, sucha a nedostatku vody v súlade s adaptačnými opatreniami na zmiernenie negatívnych dôsledkov zmeny klímy;</i></p> <p><i>16. Uprednostňovať a podporovať prírode blízke adaptačné opatrenia, zásady hospodárenia v lesoch a pod., ktoré reflektujú regionálne špecifiká a v dostatočnej miere reagujú na zmenu klímy a problematiku ochrany biodiverzity s dôrazom na prísnu ochranu klimaxových lesov a palesov;</i></p>	
--	--	---	---	--

		<p><i>Integrovaný rozvojový program II. Udržateľné využívanie zdrojov</i> <i>Cieľ: Premena hospodárstva SR na udržateľné, ktorého konkurenčná schopnosť sa zakladá na inovatívnom a efektívnom zhodnocovaní zdrojov a ktoré generuje dobré mzdy a prosperitu.</i></p>	<p><i>II.2 Dobudovať infraštruktúru inovačne založenej zelenej ekonomiky.</i></p>
		<p><i>Integrovaný rozvojový program III. – Rozvoj komunit</i> <i>Cieľ: Rozvoj komunit a zvýšenie kvality života pre všetky sociálne skupiny prostredníctvom priblíženia správy vecí verejných občanom a sociálnej inklúzie a dostupných, kvalitných a efektívnych služieb.</i></p>	<p><i>III.3. Zabezpečiť dostupnosť a udržateľnosť kvalitnej, modernej a efektívnej infraštruktúry, služieb a bývania pre zdravý a plnohodnotný život komunit.</i></p>
		<p><i>2. Mestské regióny a aglomerácie využívajúce svoj rastový potenciál</i></p>	<p><i>Špecifická priorita 1: Zabezpečenie udržateľnosti rozvoja územia a harmonizácia dynamiky rozvoja jednotlivých funkčných systémov miest ako motora rozvoja regiónov a zabezpečenie ich udržateľnosti, a to najmä s dôrazom na: Efektívne riešenie problematiky životného prostredia spojenej s koncentráciou veľkého množstva obyvateľov a adaptácia aglomerácie na zmenu klímy;</i></p>

	<p><i>Zelenšie Slovensko – Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030 (Envirostratégia 2030)</i></p>	<p><i>Strategické ciele: SC1 Zastaviť stratu biodiverzity. SC2 Zreformovať štátne inštitúcie ochrany prírody. SC3 Vytvoriť a uplatňovať integrovateľný koncept ochrany krajiny. SC4 Predchádzať a zmiernovať dopady zmeny klímy pomocou ochrany ekosystémov a ich služieb. SC5 Zvýšiť využitie zelených opatrení v ochrane pred následkami povodní. SC6 Zadržať vodu v krajine.</i></p>	<p><i>Oblasť Zelené hospodárstvo 13.3 Zlepšiť environmentálne povedomie prostredníctvom kultúrneho a prírodného dedičstva a cestovného ruchu"</i></p>	
--	---	---	---	--

	<p><i>Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy</i></p>	<p><i>Hlavným cieľom aktualizovanej Stratégie adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy je zlepšiť pripravenosť Slovenska čeliť nepriaznivým dôsledkom zmeny klímy, priniesť čo najširšiu informáciu o súčasných adaptačných procesoch na Slovensku a na základe ich analýzy ustanoviť inštitucionálny rámec a koordinačný mechanizmus na zabezpečenie účinnej implementácie adaptačných opatrení na všetkých úrovniach a vo všetkých oblastiach, ako aj zvýšiť celkovú informovanosť o tejto problematike</i></p>	<p><i>2. Efektívna implementácia adaptačných opatrení a monitoring účinnosti týchto opatrení v praxi.</i></p> <p><i>3. Posilnenie premietnutia cieľov a odporúčaní národnej adaptačnej stratégie v rámci viacúrovňovej správy vecí verejných a podpory podnikania.</i></p>	
--	---	--	--	--

	<p><i>Program odpadového hospodárstva Slovenskej republiky na roky 2021 – 2025</i></p>	<p><i>Hlavným cieľom odpadového hospodárstva SR do roku 2025 je odklonenie odpadov od ich zneškodňovania skládkovaním najmä pre komunálne odpady.</i></p>	<p><i>4.2.1 Zvýšiť mieru triedeného zberu komunálneho odpadu do roku 2025 na 60 % a miery prípravy na opätovné použitie a recyklácie komunálneho odpadu na 55 %</i></p> <p><i>4.3.1 Znížiť podiel biologicky rozložiteľného komunálneho odpadu v ZKO na 25 % do roku 2025.</i></p> <p><i>4.4.1 Dosiagnúť do 31. decembra 2025 mieru recyklácie odpadov z obalov najmenej vo výške 65 % z celkovej hmotnosti obalov uvedených na trh</i></p> <p><i>4.5.1 Vytvorenie funkčného systému pre textil v zákone o odpadoch s účinnosťou od 1.1.2025. Zvýšenie recyklácie a opätovného použitia použitého textilu.</i></p> <p><i>4.6.1 Príprava podkladov pre vytvorenie funkčného systému nakladania s odpadom z bioplastov.</i></p> <p><i>4.7.1 Zvýšiť prípravu na opätovné použitie a recykláciu stavebných odpadov vrátane spätného zasypávania na 70 %.</i></p> <p><i>4.8.1 Dosiagnúť do 31. decembra 2025 mieru recyklácie odpadových pneumatík najmenej vo výške 75 % a mieru energetického zhodnotenia odpadových pneumatík v maximálnej výške 24 % z celkovej hmotnosti pneumatík uvedených na trh. Možnosť iného nakladania s odpadovými pneumatikami bola stanovená na maximálne 1 %.</i></p> <p><i>4.12.1 Zvýšiť recykláciu a energetické zhodnocovanie odpadových olejov.</i></p> <p><i>4.13.1 Zvýšiť množstvo zhodnotených nebezpečných odpadov vyprodukovaných v SR</i></p> <p><i>4.14.1 Zvýšiť množstvo dekontaminovaných alebo zneškodnených zariadení obsahujúcich PCB v objeme väčšom ako 5 dm³.</i></p>	
--	--	---	--	--

	<i>Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja PSK na roky 2021-2030</i>	<i>Priorita 3 Rozvinutá infraštruktúra a energetika v priaznivom životnom prostredí</i>	<p><i>Strategický cieľ 3.1 Vytvoriť udržateľný model rozvoja dopravnej infraštruktúry a udržateľnej energetiky na území kraja</i></p> <p><i>Špecifický cieľ 3.1.2 Zvýšiť energetickú hospodárnosť a efektívne využívanie prírodných zdrojov na území kraja</i></p> <p><i>Strategický cieľ 3.2 Zlepšiť stav životného prostredia a adaptovať územie kraja na zmenu klímy</i></p> <p><i>Špecifický cieľ 3.2.1 Zvýšiť adaptabilitu územia kraja na zmeny klímy</i></p> <p><i>Špecifický cieľ 3.2.2 Zvýšiť úroveň vytriedenia odpadov a transformovať odpadové hospodárstvo na obhové hospodárstvo</i></p> <p><i>Špecifický cieľ 3.2.3 Znížiť znečistenie životného prostredia a jeho zložiek</i></p>	
STRATEGICKÝ CIEĽ	2.1 Podporiť prechod na nízkouhlíkové ekologické hospodárstvo			
Špecifický cieľ:	2.1.1 Znížiť energetickú náročnosť budov			
Indikátory viažúce sa k špecifickému (operatívne mu cieľu)				
Názov indikátora	Typ indikátora	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie a zdroje EÚ
<i>Verejné budovy</i>	<i>počet</i>	<i>0</i>	<i>3</i>	<i>OP Slovensko 2021-2027 2.1.2. Znižovanie energetickej náročnosti budov</i>
Špecifický cieľ:	2.1.2 Podporiť využívanie OZE v systémoch zásobovania energiou			
Indikátory viažúce sa k špecifickému (operatívne mu cieľu)				

Názov indikátora	Typ indikátora	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie a zdroje EÚ
Verejné budovy	počet	0	3	OP Slovensko 2021-2027 2.2.2. Podpora využívania OZE v systémoch zásobovania energiou
STRATEGICKÝ CIEĽ	2.2 Podporiť opatrenia na adaptáciu na zmenu klímy a na ochranu pred povodňami			
Špecifický cieľ:	2.2.1 Realizovať vodozadržné opatrenia na adaptáciu na zmenu klímy			
Indikátory viažúce sa k špecifickému (operatívne) cieľu				
Názov indikátora	Typ indikátora	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie a zdroje EÚ
Počet zrealizovaných vodozadržných opatrení na adaptáciu na zmenu klímy (vytváranie bioretenčných systémov na zadržiavanie zrážkovej vody, ako sú dažďové záhrady, zberné jazierka a pod. alebo prvkov technického charakteru, systémy na zadržiavanie zrážkovej a/alebo vsakovanie vody – podzemné nádrže a pod., ako aj ich kombinácie)	počet	0	1	OP Slovensko 2021-2027 Opatrenie 2.4.4. Preventívne opatrenia na ochranu pred povodňami viazané na vodný tok
Špecifický cieľ:	2.2.2 Zrealizovať protipovodňové opatrenia viazané na vodný tok			
Indikátory viažúce sa k špecifickému (operatívne) cieľu				
Názov indikátora	Typ indikátora	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie a zdroje EÚ
Počet úsekov vodných tokov s významným povodňovým rizikom, v ktorých bolo znížené povodňové riziko	počet	0	1	OP Slovensko 2021-2027 Opatrenie 2.4.4. Preventívne opatrenia na

Populácia, ktorá využíva ochranné opatrenia proti povodňam	počet	0	6 000	ochranu pred povodňami viazané na vodný tok
Špecifický cieľ:	2.2.3 Podporiť budovanie zelenej a modrej infraštruktúry			
Indikátory viažúce sa k špecifickému (operatívne) cieľu				
Názov indikátora	Typ indikátora	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie a zdroje EÚ
Prvky zelenej infraštruktúry (vybudovaná alebo vylepšená infraštruktúra na adaptáciu na zmenu klímy ako napr. vytváranie a obnova prírodných vodných nádrží, inundačných území, vytváranie podmienok pre meandrovanie a bezpečné vybrežovanie (riadené záplavy) vybraných vodných tokov, vytváranie remízok.)	počet	0	2	OP Slovensko 2021-2027 Opatrenie 2.4.1. Vodozádržné opatrenia na adaptáciu na zmenu klímy v sídlach a krajine a /alebo ochranu pred povodňami 2.7.3.A. Podpora biologickej a krajinej diverzity a kvality ekosystémových služieb prostredníctvom udržovania a budovania zelenej a modrej infraštruktúry a prevencie a manažmentu invázií nepôvodných druhov
Prvky modrej infraštruktúry (využívanie vodných prvkov - napr. umelo vytvorené vodné prvky – fontány, pitné fontánky a rosiče vzduchu)	počet	0	2	
STRATEGICKÝ CIEĽ	2.3 Podporiť aktivity v obehovom hospodárstve s dôrazom na odpadové hospodárstvo			
Špecifický cieľ:	2.3.1 Podporiť dobudovanie systémov triedeného zberu komunálnych odpadov so zameraním na biologicky rozložiteľné komunálne odpady			
Indikátory viažúce sa k špecifickému (operatívne) cieľu				

Názov indikátora	Typ indikátora	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie a zdroje EÚ
Zrevitalizované kompostovisko	počet	0	1	OP Slovensko 2021-2027 2.6.2. Podpora zberu a dobudovania, intenzifikácie a rozšírenia systémov triedeného zberu komunálnych odpadov
Špecifický cieľ:	2.3.2 Podporiť prípravu odpadov na opätovné použitie, recyklácie odpadov, mechanicko-biologickej úpravy zmesového komunálneho odpadu, anaeróbného splyňovania biologicky rozložiteľných odpadov a opätovného spracovania odpadov na materiály, ktoré sa majú použiť ako palivo			
Indikátory viažuce sa ku špecifickému (operatívne) cieľu				
Názov indikátora	Typ indikátora	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie a zdroje EÚ
Vyberaný triedený odpad	tony	0	10	OP Slovensko 2021-2027 2.6.3. Podpora prípravy odpadov na opätovné použitie, recyklácie odpadov vrátane anaeróbného a aeróbného spracovania biologicky rozložiteľných odpadov
STRATEGICKÝ CIEĽ	2.4 Podporiť udržateľnú multimodálnu mestskú mobilitu			
Špecifický cieľ:	2.4.1 Podporiť cyklistickú dopravu a opatrenia na zvýšenie bezpečnosti cestujúcich			
Indikátory viažuce sa k špecifickému (operatívne) cieľu				
Názov indikátora	Typ indikátora	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie a zdroje EÚ

Cyklochodník	m	0	3 000	25
Špecifický cieľ:	2.4.2 Podporiť elektromobilitu v meste			
Indikátory viažúce sa k špecifickému (operatívne) cieľu				
Názov indikátora	Typ indikátora	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie a zdroje EÚ
<i>Nabíjacie body pre elektromobily</i>	<i>počet</i>	<i>0</i>	<i>4</i>	<i>Plán obnovy a odolnosti SR KOMONENT 3: Udržateľná doprava Investícia 1: Rozvoj infraštruktúry nízkouhlíkovej dopravy Investícia 4: Podpora budovania infraštruktúry pre alternatívne pohony</i>

**PRIORITA 3
PREPOJENEJŠIE MESTO**

Strategický cieľ 3.1

Rozvíjať a posilňovať udržateľnú, inteligentnú a intermodálnu regionálnu a miestnu mobilitu odolnú proti zmene klímy vrátane zlepšeného prístupu k sieti TEN-T a cezhraničnej mobility

Špecifický cieľ 3.1.1

Zrekonštruovať miestne komunikácie

PRIORITA Č. 3		PREPOJENEJŠIE MESTO	
Doba realizácie	Partneri pre implementáciu PHRSR		Väzba na výzvy, potenciály, limity, problémy impulzy
2023-2030	Hlavný partner	Mesto Medzilaborce	Regióny na západe Slovenska sa vďaka rozvinutejšej dopravnej infraštruktúre dokázali zapojiť do medzinárodnej deľby práce, pritiahli vysoký objem zahraničných investícií a vytvorili prosperujúce regionálne ekonomiky s nízkou nezamestnanosťou. To ale nie je prípad regiónov vo východnej časti krajiny, kde nedostatočná dopravná infraštruktúra sťažuje napojenie do globálnych dodávateľsko-odberateľských sietí, čo negatívne ovplyvňuje ekonomiku, kvalitu života, ale aj životné prostredie. Zlepšenie regionálnej dopravnej obslužnosti je nevyhnutnou podmienkou rozvoja regiónov, preto bude podporené investíciami do rekonštrukcie, modernizácie a výstavby regionálnych ciest (cesty II. a III. triedy). Opatrenia do regionálnych ciest budú realizované v súlade s Plánmi udržateľnej mobility regiónov a s cieľmi a prioritami identifikovanými v územných stratégiách (Integrované územné investície). Cieľom bude zvýšenie kvality mobility, dopravnej obslužnosti a zvýšenie bezpečnosti dopravy.
	Spolupracujúci partneri	dotknuté subjekty štátnej a územnej samosprávy	
Väzba na ciele politiky súdržnosti EÚ, na nadradené a sektorálne stratégie			

Programy EÚ	Strategické dokumenty	Cieľ politiky súdržnosti EÚ Komponent Priorita/Oblasť	Názov cieľa Názov investície	Dopad na cieľovú skupinu
Operačný program Slovensko 2021-2027	Vízia a stratégia Slovenska do roku 2030 - dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky Slovensko 2030	PO3 Prepojenejšia Európa	ŠPECIFICKÝ CIEĽ RSO3.2 ROZVOJ A POSILŇOVANIE UDRŽATEĽNEJ, INTELIGENTNEJ A INTERMODÁLNEJ VNÚTROŠTÁTNEJ, REGIONÁLNEJ A MIESTNEJ MOBILITY ODOLNEJ PROTI ZMENE KLÍMY VRÁTANE ZLEPŠENÉHO PRÍSTUPU K TEN-T A CEZHRANIČNEJ MOBILITY 3.2.2. Odstránenie kľúčových úzkych miest na cestnej infraštruktúre a zlepšenie regionálnej mobility prostredníctvom modernizácie a výstavby ciest II. a III. triedy 3.2.3. Miestne komunikácie	Cieľová skupina: obyvatelia a návštevníci mesta Miestne komunikácie sú významným prvkom regionálnej obslužnosti ako prieťahov ciest vyššieho významu obcami, ale často aj ako jedinej infraštruktúrnej ponuky dopravnej obslužnosti územia.
				Podpora bude prioritne smerovaná na ich rekonštrukciu a modernizáciu so zameraním na kvalitu komunikácie, jej mostných objektov a súčastí, ako aj na bezpečnosť pešej a cyklickej dopravy. Podpora bude smerovaná aj do obcí s prítomnosťou

	<i>Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja PSK na roky 2021-2030</i>	<i>Priorita 3 Rozvinutá infraštruktúra a energetika v priaznivom životnom prostredí</i>	<i>Strategický cieľ 3.1 Vytvoriť udržateľný model rozvoja dopravnej infraštruktúry a udržateľnej energetiky na území kraja</i> <i>Špecifický cieľ 3.1.1 Vytvoriť systém udržateľnej a ekologickej mobility prostredníctvom výstavby a modernizácie dopravnej infraštruktúry a optimalizácie dopravnej obslužnosti v kraji v nadväznosti na budovanie IDS</i>	MRK v súlade s princípmi komplexného prístupu.
STRATEGICKÝ CIEĽ	2.1 Podporiť prechod na nízkouhlíkové ekologické hospodárstvo			
Špecifický cieľ:	4.2.2 Modernizovať cesty II. a III. triedy, miestne komunikácie a mosty			
Indikátory viažuce sa ku špecifickému (operatívne) cieľu				
Názov indikátora	Typ indikátora	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie a zdroje EÚ
<i>Miestne komunikácie</i>	<i>m</i>	<i>0</i>	<i>10 000</i>	<i>OP Slovensko 2021-2027 Opatrenie 3.2.3. Miestne komunikácie</i>
<i>Chodníky</i>	<i>m</i>	<i>0</i>	<i>3 000</i>	
<i>Križovatky</i>	<i>počet</i>	<i>0</i>	<i>1</i>	
<i>Vytvorené parkovacie miesta</i>	<i>počet</i>	<i>0</i>	<i>30</i>	

**PRIORITA 4
SOCIÁLNEJŠIE A INKLUZÍVNEJŠIE MESTO**

Strategický cieľ 4.1	Strategický cieľ 4.2
<i>Skvalitniť inkluzívne vzdelávanie</i>	<i>Skvalitniť sociálne a zdravotné služby</i>
<i>Špecifický cieľ 4.1.1</i>	<i>Špecifický cieľ 4.2.1</i>
<i>Rozšíriť a skvalitniť infraštruktúru formálneho a neformálneho vzdelávania</i>	<i>Rozšíriť a skvalitniť sociálnu a zdravotnú infraštruktúru</i>
<i>Špecifický cieľ 4.1.2</i>	<i>Špecifický cieľ 4.2.2</i>
<i>Skvalitniť materiálno-technické vybavenie vo vzdelávacích inštitúciách</i>	<i>Skvalitniť materiálno-technické vybavenie v sociálnych a zdravotných inštitúciách</i>
	<i>Špecifický cieľ 4.2.3</i>
	<i>Rozšíriť kapacity sociálneho a dostupného bývania</i>

PRIORITA Č. 4	SOCIÁLNEJŠIE A INKLUZÍVNEJŠIE MESTO	
Doba realizácie	Partneri pre implementáciu PHRSR	
2023-2030	Hlavný partner	Väzba na výzvy, potenciály, limity, problémy impulzy
	Spolupracujúci partneri	<p><i>Mesto Medzilaborce</i></p> <p><i>Ministerstvo školstva SR, UPSVaR, Ministerstvo zdravotníctva SR, zriaďovatelia, samosprávy, poskytovatelia zdravotných a sociálnych služieb, zdravotné poisťovne, poskytovatelia všeobecnej ambulantnej starostlivosti</i></p>

Väzba na ciele politiky súdržnosti EÚ, na nadradené a sektorálne stratégie				
Programy EÚ	Strategické dokumenty	Cieľ politiky súdržnosti EÚ Komponent Priorita/Oblasť	Názov cieľa, reformy, investície	Dopad na cieľovú skupinu
Operačný program Slovensko 2021-2027		PO4 Sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa	<p>ŠPECIFICKÝ CIEĽ RSO4.2 Zlepšenie rovného prístupu k inkluzívnym a kvalitným službám v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania rozvíjaním dostupnej infraštruktúry vrátane posilňovania odolnosti pre dištančné a online vzdelávanie a odbornú prípravu (EFRR) - menej rozvinuté</p> <p>Špecifický cieľ: RSO4.3. Podpora sociálno-ekonomického začlenenia marginalizovaných komún, domácností s nízkym príjmom a znevýhodnených skupín vrátane osôb s osobitnými potrebami prostredníctvom integrovaných akcií vrátane bývania a sociálnych služieb (EFRR)</p> <p>ŠPECIFICKÝ CIEĽ RSO4.5 Zabezpečenie rovného prístupu zdravotnej starostlivosti a zvýšenia odolnosti systémov zdravotnej starostlivosti vrátane primárnej starostlivosti a podpory prechodu z inštitucionálnej starostlivosti na rodinnú a komunitnú starostlivosť</p>	<p>Cieľová skupina: žiaci ZŠ, MŠ, MRK obyvatelia klienti zariadení sociálnych služieb klienti komunitných centier pacienti</p> <p>Pozitívny dopad: skvalitnenie vzdelávacích a sociálnych služieb a integrácia sociálnych a zdravotných služieb. Za intenzívnej spolupráce rezortov zdravotníctva a úradu práce, sociálnych vecí a rodiny bude navrhnutá a prijatá legislatíva, ktorá osobám so zdravotným postihnutím a seniorom, ktorí sú klientmi sociálnych služieb,</p>

<p>Plán obnovy a odolnosti SR</p>		<p>Komponent 11: Moderná a dostupná zdravotná starostlivosť</p>	<p>1.7.1 Reformy Reforma 1: Optimalizácia siete nemocníc Reforma 2: Reforma prípravy investičných projektov v zdravotníctve Reforma 3: Centralizácia riadenia najväčších nemocníc Reforma 4: Optimalizácia siete akútnej zdravotnej starostlivosti Reforma 5: Nová definícia neodkladnej zdravotnej starostlivosti Reforma 6: Reforma poskytovania všeobecnej starostlivosti o dospelých, deti a dorast</p> <p>1.7.2 Investície: Investícia 1: Projektová príprava a projektové riadenie investícií Investícia 2: Nová sieť nemocníc – výstavba, rekonštrukcie a vybavenie Investícia 3: Digitalizácia v zdravotníctve Investícia 4: Výstavba a obnova staníc záchranej zdravotnej služby (ZZS) Investícia 5: Obnova vozového parku ZZS Investícia 6: Podpora otvárania nových ambulancií primárnej starostlivosti v nedostatkových oblastiach</p>	<p>zabezpečí poskytovanie ošetrovateľskej zdravotnej starostlivosti hradenej zo zdravotného poistenia v rovnakom rozsahu, kvalite a štandarde, ako ostatnej populácií, a to v zariadení sociálnych služieb (právo na zdravie, čl. 25 dohovoru) alebo domácom prostredí. Upravia sa podmienky pre uzavretie zmlúv so zdravotnými poisťovňami pre výkon ošetrovateľskej starostlivosti v zariadeniach sociálnych služieb. Nová úprava uľahčí zariadeniam sociálnej starostlivosti širšie využitie zodpovednej osoby za poskytovanie ošetrovateľskej starostlivosti, upravia sa kvalifikačné predpoklady ostatného zdravotníckeho personálu, ktorý sa podieľa na ošetrovateľskej starostlivosti, nutnosť</p>
-----------------------------------	--	---	--	---

		<p>KOMPONENT 13: Dostupná a kvalitná dlhodobá sociálno-zdravotná starostlivosť</p>	<p>Reformy: 1. Reforma integrácie a financovania dlhodobej sociálnej a zdravotnej starostlivosti 2. Reforma posudkovej činnosti 3. Reforma dohľadu nad sociálnou starostlivosťou a zabezpečenie infraštruktúry pre jej implementáciu</p> <p>Investície: 1. Rozšírenie kapacít komunitnej sociálnej starostlivosti 2. Rozšírenie a obnova kapacít následnej a ošetrovateľskej starostlivosti 3. Rozšírenie a obnova kapacít paliatívnej starostlivosti</p>	<p>súhlasu lekára s indikovaním ošetrovateľskej starostlivosti sestrou, ako aj nároky na materiálno-technické predpoklady na poskytovanie ošetrovateľskej starostlivosti zariadením. Plánované intervencie sú zamerané na podporu začleňovania osôb ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením a významne prispievajú k zaisteniu rovnosti a nediskriminácie. Investície v tejto oblasti zabezpečia uspokojovanie základných životných potrieb osôb ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením, vrátane bývania a lepšej dostupnosti zariadení</p>
	<p>Vízia a stratégia Slovenska do roku 2030 - dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky Slovensko 2030</p>	<p>Integrovaný rozvojový program I Ochrana a rozvoj zdrojov</p>	<p>1.3 Zlepšiť zdravotný stav a dĺžku aktívneho života populácie</p>	

	<p>Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja PSK na roky 2021-2030</p>	<p><i>Hlavný cieľ:</i> Vytvoriť podmienky pre vyvážený územný rozvoj kraja a zvyšovanie kvality života jeho obyvateľov</p> <p><i>Priorita 2</i> Kvalitnejšie životné podmienky obyvateľov kraja</p> <p><i>Strategický cieľ 2.1</i> Zlepšiť zdravie obyvateľov, zvýšiť ich bezpečnosť a budovať inkluzívnu a vzdelanú občiansku spoločnosť.</p>	<p><i>Špecifický cieľ 2.1.1:</i> Zvýšiť dostupnosť a kvalitu zdravotnej starostlivosti pre obyvateľov kraja</p> <p><i>Špecifický cieľ 2.1.3:</i> Zabezpečiť dostupnosť kvalitných sociálnych služieb a posilniť sociálnu integráciu osôb dotknutých i ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením</p>	<p>krízovej intervencie pre obeť násilia na ich úspešnejšiu integráciu do bežného života. Dlhodobým cieľom prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť je zabezpečenie dostupnosti komunitných služieb a opatrení vykonávaných na úrovni komunity, t. j. utvorenie podmienok na život v prirodzenom sociálnom prostredí a zabezpečenie individualizácie uspokojovania potrieb pre prijímateľov, umiestnených v sociálnych službách inštitucionálneho charakteru, s konečným cieľom ukončenia pôvodných prevádzok zariadení a prechodu osôb z pôvodných inštitucionálnych zariadení do sociálnych služieb poskytovaných v komunitnom prostredí.</p>
	<p>Akčný plán rozvoja okresu Medzilaborce (2019-2023)</p>	<p><i>D. Prioritná oblasť</i> Zlepšenie kvality života obyvateľov Opatrenie D.2. Dostupné sociálne a zdravotné služby</p>	<p><i>Cieľom opatrenia je podpora existujúcich a tvorba nových stacionárov a zariadení pre seniorov ako reakcia na súčasný trend starnutia populácie. Zároveň je cieľom podpora služieb, ktoré v okrese nie sú poskytované, avšak sú obyvateľmi žiadané.</i></p>	

STRATEGICKÝ CIEĽ	4.1.Skvalitniť inkluzívne vzdelávanie			
Špecifický cieľ:	4.1.1 Rozšíriť a skvalitniť infraštruktúru formálneho a neformálneho vzdelávania			
Indikátory viažuce sa k špecifickému (operatívne mu cieľu)				
Názov indikátora	Typ indikátora	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie a zdroje EÚ
Vzdelávacie inštitúcie	Počet	0	2	OPS ŠPECIFICKÝ CIEĽ RSO4.2 Zlepšenie rovného prístupu k inkluzívnym a kvalitným službám v oblasti vzdelávania
Špecifický cieľ:	4.1.2 Skvalitniť materiá lno-technické vybavenie vo vzdelávacích inštitúciách			
Indikátory viažuce sa k špecifickému (operatívne mu cieľu)				
Názov indikátora	Typ indikátora	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie a zdroje EÚ
Vzdelávacie inštitúcie	Počet	0	2	OPS ŠPECIFICKÝ CIEĽ RSO4.2 Zlepšenie rovného prístupu k inkluzívnym a kvalitným službám v oblasti vzdelávania
STRATEGICKÝ CIEĽ	4.2 Skvalitniť sociálne a zdravotné služby			
Špecifický cieľ:	4.2.1 Rozšíriť a skvalitniť sociálnu a zdravotnú infraštruktúru			
Indikátory viažuce sa k špecifickému (operatívne mu cieľu)				
Názov indikátora	Typ indikátora	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie a zdroje EÚ

Infraštruktúra	Počet	0	1	Plán obnovy a odolnosti SR Komponent 11: Moderná a dostupná zdravotná starostlivosť KOMPONENT 13: Dostupná a kvalitná dlhodobá sociálno- zdravotná starostlivosť
Špecifický cieľ:	4.2.2 Skvalitniť materiálno-technické vybavenie v sociálnych a zdravotných inštitúciách			
Indikátory viažuce sa k špecifickému (operatívne) cieľu				
Názov indikátora	Typ indikátora	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie a zdroje EÚ
Rozšírené kapacity	Počet	0	12	Plán obnovy a odolnosti SR Komponent 11: Moderná a dostupná zdravotná starostlivosť KOMPONENT 13: Dostupná a kvalitná dlhodobá sociálno- zdravotná starostlivosť
Špecifický cieľ:	4.2.3 Rozšíriť kapacity sociálneho a dostupného bývania			
Indikátory viažuce sa k špecifickému (operatívne) cieľu				
Názov indikátora	Typ indikátora	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie a zdroje EÚ
Rozšírené kapacity	Počet	0	12	4P5. Aktívne začlenenie a dostupné služby

<p style="text-align: center;">PRIORITA 5 ROZVOJ MESTA S VYUŽITÍM PŘÍRODNÉHO A KULTÚRNEHO POTENCIÁLU</p>	
Strategický cieľ 5.1	Strategický cieľ 5.2
<i>1.1 Zvýšiť návštevnosť územia prostredníctvom prírodného turizmu a kultúrneho dedičstva</i>	<i>Zlepšiť kvalitu služieb v cestovnom ruchu a podporiť remeslá</i>
<i>Špecifický cieľ 5.1.1</i>	<i>Špecifický cieľ 5.2.1</i>
<i>Podporiť systém riadenia destinácie a marketingu</i>	<i>Skvalitniť služby v cestovnom ruchu</i>
<i>Špecifický cieľ 5.1.2</i>	<i>Špecifický cieľ 5.2.2</i>
<i>Rozšíriť a modernizovať existujúcu infraštruktúru cestovného ruchu, turistických cieľov a atraktivít</i>	<i>Obnoviť a podporiť tradičné remeslá</i>
<i>Špecifický cieľ 5.1.3</i>	
<i>Skvalitniť dopravnú dostupnosť a prístupnosť turistických cieľov v destinácii</i>	
<i>Špecifický cieľ 5.1.4</i>	
<i>Rozšíriť existujúcu ponuku cestovného ruchu prostredníctvom nových produktov</i>	
<i>Špecifický cieľ 5.1.5</i>	
<i>Podporiť kreatívny priemysel a kultúrnu ponuku destinácie</i>	
<i>Špecifický cieľ 5.1.6</i>	
<i>Zatraktívniť priestor pre oddych, rekreáciu a šport</i>	
<i>Špecifický cieľ 5.1.7</i>	
<i>Revitalizácia pietnych miest</i>	

Špecifický cieľ 5.1.8

Rozvíjať cezhraničnú spoluprácu v oblasti turizmu

PRIORITA Č. 5	ROZVOJ MESTA S VYUŽITÍM PŘÍRODNÉHO A KULTÚRNEHO POTENCIÁLU			
Doba realizácie	Partneri pre implementáciu PHRSR/IÚS		Väzba na výzvy, potenciály, limity, problémy impulzy	
2023-2030	Hlavný partner	Mesto Medzilaborce	<p><i>Destinácia na zabezpečenie poskytovania minimálnych služieb pre návštevníkov vyžaduje istú úroveň turistickej infraštruktúry. K základnej ponuke patria produkty, zážitkové programy, ubytovacie služby, prístup k vode a hygienickej infraštruktúre, stravovacie služby, informačné služby, dopravné služby a zaistenie bezpečnosti. Územie má nedostatočnú všeobecnú infraštruktúru (najmä dopravnú dostupnosť), je tu slabá spolupráca, obce okresu nie sú členmi OOCR, iba mesto Medzilaborce, nie je vytvorený komplexný produkt cestovného ruchu a slabo je využívaná marketingová komunikácia s dôrazom na elektronické médiá. Ciele sú nastavené citlivo, aby bol zabezpečený čo najmenší dopad na životné prostredie, vizuálna integrita a harmonizácia s prírodným prostredím. Bez ohľadu na veľkosť a druh infraštruktúry budú odzrkadľovať miestne hodnoty a budú v súlade s potrebami lokality, v ktorej sú umiestnené.</i></p>	
	Spolupracujúci partneri	<p><i>PSK, miestna samospráva, OOCR Horný Zemplín a Horný Šariš, Správa CHKO Východné Karpaty, miestna samospráva, špecializované cestovné kancelárie a agentúry, ubytovacie zariadenia, miestni sprievodcovia</i></p>		
Väzba na ciele politiky súdržnosti EÚ, na nadradené a sektorálne stratégie				
Programy EÚ	Strategické dokumenty	Cieľ politiky súdržnosti EÚ Komponent Priorita/Oblasť	Názov cieľa Názov investície	Dopad na cieľovú skupinu

Operačný program Slovensko 2021-2026		PO2 Ekologickejšia Európa	<p>2 Priorita 2P2 Životné prostredie Špecifický cieľ RSO2.7 Posilnenie ochrany a zachovania prírody, biodiverzity a zelenej infraštruktúry, a to aj v mestských oblastiach a zníženia všetkých foriem znečistenia</p> <p>2 Priorita 2P3 Udržateľná mestská mobilita Špecifický cieľ RSO2.8 Podpora udržateľnej multimodálnej mestskej mobility, ako súčasť prechodu na hospodárstvo s nulovou bilanciou uhlíka</p> <p>Opatrenia: 2.8.1. Rozvoj verejnej dopravy 2.8.2. Podpora cyklo dopravy</p>	<p>Hlavné cieľové skupiny: zamestnanci a predstavitelia samospráv a ich partneri v komunite; obyvatelia a zástupcovia občianskej spoločnosti; miestni podnikatelia; návštevníci regiónov.</p> <p>Cieľové skupiny návštevníkov: milovníci prírody outdooroví nadšenci, rodiny s deťmi, kultúrni nadšenci</p>
		PO5 Európa bližšie k občanom	<p>Špecifický cieľ RSO5.1 Podpora integrovaného a inkluzívneho sociálneho, hospodárskeho a environmentálneho rozvoja, kultúry, prírodného dedičstva, udržateľného cestovného ruchu a bezpečnosti v mestských oblastiach</p> <p>Špecifický cieľ RSO5.2 Podpora integrovaného a inkluzívneho sociálneho, hospodárskeho a environmentálneho miestneho rozvoja, kultúry, prírodného dedičstva, udržateľného cestovného ruchu a bezpečnosti v iných ako mestských oblastiach</p>	<p>Cestovný ruch má ekonomický, environmentálny, sociálny a kultúrny dopad, ktorý sa môže prejavovať negatívne, resp. pozitívne. Tieto dopady porastú spolu s rozvojom cestovného ruchu a pokiaľ nebudú negatívne dopady náležite kontrolované, môžu ovplyvniť dlhodobú udržateľnosť cestovného ruchu. Z tohto dôvodu</p>
Plán obnovy a odolnosti SR		Komponent: 5 Adaptácia na zmenu klímy	Investícia: 1 Adaptácia regiónov na klimatickú zmenu s dôrazom na zadržiavanie vody, ochranu prírody a rozvoj biodiverzity	

	<i>Vízia a stratégia Slovenska do roku 2030 - dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky Slovensko 2030</i>	<i>II.3 Zlepšiť udržateľnosť a odolnosť národnej a regionálnych ekonomík</i>	<p><i>8. Maximalizovať pokrytie domáceho dopytu po produktoch a službách vlastnou regionálnou produkciou, predovšetkým v oblasti potravinárskej produkcie, energetiky a oblasti služieb vrátane udržateľného cestovného ruchu a pôdohospodárstva;</i></p> <p><i>9. Podporovať rozvoj udržateľného cestovného ruchu, najmä prírodného cestovného ruchu, ekologického cestovného ruchu (napr. pozorovanie zvierat, interpretácia hodnôt a pod.)</i></p>	<p><i>musí byť koncept trvalo udržateľného rozvoja aplikovaný na cestovný ruch a mal by tvoriť významnú časť jeho základu.</i></p> <p><i>Hospodárske alebo ekonomické dôsledky cestovného ruchu majú vplyv aj na ekonomickú situáciu domácich obyvateľov. Zahŕňajú prvky, ako sú zvyšovanie cien, zamestnanosť, príjmy a rozvoj infraštruktúry. Socio-kultúrna stránka dôsledkov cestovného ruchu ovplyvňuje sociálny a kultúrny život obyvateľov, ako sú napríklad kvalita života, kvalita niektorých služieb, kultúrne dedičstvo, tradície, ale aj kriminalita a dopravné zápchy. Ekologické aspekty cestovného ruchu zahŕňajú vplyvy na životné prostredie. Obvykle sú to negatívne vplyvy či</i></p>
	<i>Stratégia rozvoja cestovného ruchu do roku 2020</i>	<i>1 Oblasť kvality 2 Oblasť podpory dopytu a ponuky</i>		
	<i>Program cezhraničnej spolupráce Interreg Poľsko – Slovensko 2021 – 2027</i>	<p><i>Priorita 1. K prírode ohľaduplné a bezpečné pohraničie</i></p> <p><i>Priorita 2. Prepojenejšie pohraničie</i></p> <p><i>Priorita 3. Tvorivé a turisticky atraktívne pohraničie</i></p> <p><i>Priorita 4. Spolupráca medzi inštitúciami a obyvateľmi pohraničia</i></p>		

	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja PSK na roky 2021-2030	Strategický cieľ 1.2 Podporiť rozvoj cestovného ruchu a kultúry využitím vysokého endogénneho potenciálu kraja	Špecifický cieľ 1.2.1 Rozšíriť a modernizovať existujúcu infraštruktúru cestovného ruchu vrátane rozširovania ponuky CR a zavádzania inovatívnych riešení Špecifický cieľ 1.2.2 Zabezpečiť ochranu a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva, kultúry, kreatívneho priemyslu a komunitného života na území kraja	poškodenia, akými je znečistenie ovzdušia, pôdy, vody, hluk a vyčerpanie prírodných zdrojov. Cestovný ruch má samozrejme nielen negatívne, ale aj pozitívne vplyvy na konkrétny región, destináciu.
	Akčný plán rozvoja okresu Medzilaborce (2024-2028)	Aktivita B: Tvorba komplexnej ponuky v cestovnom ruchu	Opatrenie B1: Zvýšenie ubytovacej kapacity v okrese ako prvku prepájajúceho existujúce atrakcie v CR Opatrenie B2: Podpora dobudovania a modernizácie nosných produktov cestovného ruchu Opatrenie B3: Agroturizmus a podpora MSP v oblasti tradičnej výroby ako podporného prvku cestovného ruchu	
	Stratégia rozvoja cestovného ruchu destinácie Horný Zemplín	Strategické zámery: 1. Tvorba autentických a udržateľných produktov cestovného ruchu a ich komunikácia 2. Zabezpečenie inštitucionálnej podpory rozvoja cestovného ruchu 3. Uskutočňovanie interného marketingu destinácie	Ciele: 1. Udržať stálych a prilákať nových návštevníkov 2. Zvýšiť počet prenocovaní a predĺžiť dobu pobytu 3. Zvýšiť pridanú hodnotu a význam cestovného ruchu pre región (príjmy, zamestnanosť, podiel na tvorbe hodnoty) 4. Hľadať rovnováhu medzi rastom návštevnosti a ochranou prírodných a kultúrnych atraktivít cestovného ruchu	

STRATEGICKÝ CIEĽ	5.1 Zvýšiť návštevnosť územia prostredníctvom prírodného turizmu a kultúrneho dedičstva			
Špecifický cieľ:	5.1.1 Podporiť systém riadenia destinácie a marketingu			
Indikátory viažuce sa k špecifickému (operatívne) cieľu				
Názov indikátora	Typ indikátora	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie a zdroje EÚ
<i>Účasť na pracovných stretnutiach, seminároch, konferenciách, workshopoch a iných podujatiach</i>	<i>počet</i>	<i>0</i>	<i>10</i>	<i>PHSR PSK 2021-2030 1.2.1.3 Vytvoriť ucelený systém destinačného manažmentu, propagácie a informovania v oblasti CR na území kraja</i>
<i>Marketingové aktivity (napr. prezentácie, účasť na výstavách, podujatiach, billboardy, plagáty, propagácia na tlačovinách, médiach, rádio, tlač, práca s verejnosťou, newsletter, online bannery, aktivity a platená reklama v sociálnych médiách, influencer - marketing)</i>	<i>počet</i>	<i>0</i>	<i>20</i>	<i>Stratégia rozvoja cestovného ruchu destinácie Horný Zemplín 2. Zabezpečenie inštitucionálnej podpory rozvoja cestovného ruchu 3. Uskutočňovanie interného marketingu destinácie</i>
Špecifický cieľ:	5.1.2 Rozšíriť a modernizovať existujúcu infraštruktúru cestovného ruchu, turistických cieľov a atraktivít			
Indikátory viažuce sa k špecifickému (operatívne) cieľu				
Názov indikátora	Typ indikátora	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie a zdroje EÚ

<p><i>Nová infraštruktúra, turistický cieľ a atraktivita (turistické informačné centrá, návštevnícke centrá, múzeá, múzeá v prírode, in situ múzeá, tematické múzeá, expozície, vyhliadkové veže a pod.)</i></p>	<p><i>počet</i></p>	<p><i>0</i></p>	<p><i>1</i></p>	<p><i>Operačný program Slovensko 2021-2027 ŠPECIFICKÝ CIEĽ RSO5.1 5.1.5. Investície do kultúrneho dedičstva, miestnej a regionálnej kultúry, manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch</i></p> <p><i>Stratégia rozvoja cestovného ruchu destinácie Horný Zemplín</i></p> <p><i>Akčný plán NRO Medzilaborce Aktivity B: Tvorba komplexnej ponuky v cestovnom ruchu Opatrenie B2: Podpora dobudovania a modernizácie nosných produktov cestovného ruchu o Úloha B2.1: Doplnenie a</i></p>
--	---------------------	-----------------	-----------------	--

<p>Zrekonštruovaná infraštruktúra, turistický cieľ a atraktivita (turistické informačné centrá, návštevnícke centrá, múzeá, expozície a pod.)</p>	<p>počet</p>	<p>0</p>	<p>1</p>	<p>modernizácia atrakcií a služieb CR v Medzilaborciach a lokalitách spätých s témou rusínstva a slávnych Rusínov. o Úloha B2.2: Doplnenie a modernizácia atrakcií a služieb CR v lokalitách spätých s vojnovou históriou. o Úloha B2.3: Doplnenie a modernizácia atrakcií a služieb CR v lokalitách spojených s prírodou.</p>
<p>Špecifický cieľ:</p>	<p>5.1.3 Skvalitniť dopravnú dostupnosť a prístupnosť turistických cieľov v destinácii</p>			
<p>Indikátory viažúce sa k špecifickému (operatívne) cieľu</p>				
<p>Názov indikátora</p>	<p>Typ indikátora</p>	<p>Vstupná hodnota</p>	<p>Cieľová hodnota</p>	<p>Väzba na nadradené stratégie a zdroje EÚ</p>
<p>Vytvorené a zrevitalizované parkovacie plochy pri turistických cieľoch a doplnková infraštruktúra (</p>	<p>počet</p>	<p>0</p>	<p>4</p>	<p>Plán obnovy a odolnosti SR Komponent: 5 Adaptácia</p>

technické zázemie, hygienické zariadenia, mobiliár, zázemie pre návštevnícky servis, napojenie na cykloturistické trasy a iné trasy, a s tým súvisiaca doplnková infraštruktúra, informačný a navigačný systém, digitálna technika - panely)					na zmenu klímy Investícia: 1 Adaptácia regiónov na klimatickú zmenu s dôrazom na zadržiavanie vody, ochranu prírody a rozvoj biodiverzity
Počet spojov v oblasti sezónnej kyvadlovej prepravy (preprava turistov a návštevníkov do a medzi rekreačnými centrami)	počet	0	1	Stratégia rozvoja cestovného ruchu destinácie Horný Zemplín	
Počet peších trás (dĺžka - budovanie a údržba)	počet	0	1		
Počet cyklotrás (dĺžka - budovanie a údržba)	počet	0	1		
Počet náčných chodníkov (dĺžka - budovanie a údržba)	počet	0	1		
Počet bežeckých tratí (dĺžka - budovanie a úprava)	počet	0	1		
Špecifický cieľ:	5.1.4 Rozšíriť existujúcu ponuku cestovného ruchu prostredníctvom nových produktov				
Indikátory viažúce sa k špecifickému (operatívne) cieľu					
Názov indikátora	Typ indikátora	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie a zdroje EÚ	
Počet úspešne realizovaných projektov a aktivít v destinácii	počet	0	1	PHSR PSK 2021-2030 1.2.1.3 Vytvoríť ucelený systém destinačného manažmentu, propagácie a informovania v oblasti	

Počet stretnutí s mestami, obcami a ďalšími aktérmi v destinácii	počet	0	10	CR na území kraja Stratégia rozvoja cestovného ruchu destinácie Horný Zemplín 1. Tvorba autentických a udržateľných produktov cestovného ruchu a ich komunikácia
Počet nových produktov (v zmysle produktovej línie: 1. Medzilaborce – hlavné mesto Rusínov - Andy Warhol a iní známi Rusíni. 2. Vojnová história – pamiatky a cintoríny z I. a II. svetovej vojny. 3. Nedotknutá príroda a šport – priestor pre celoročnú turistiku.)	počet	0	5	
Špecifický cieľ:	5.1.5 Podporiť kreatívny priemysel a kultúrnu ponuku destinácie			
Indikátory viažuce sa k špecifickému (operatívne) cieľu				
Názov indikátora	Typ indikátora	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie a zdroje EÚ
Nová alebo zmodernizovaná technická infraštruktúra kultúrnych zariadení (napr. svetelná a zvuková technika, vzduchotechnika, digitalizácia, modernizácia interiérov, modernizácia a digitalizácia výstavných a expozičných priestorov) a okolia (napr. amfiteátre)	počet	0	2	PHSR PSK 2021-2030 1.2.1.2 Podporiť obnovu kultúrnych a prírodných pamiatok na území kraja pre potreby poznávacieho turizmu Stratégia rozvoja cestovného ruchu destinácie Horný Zemplín 1. Tvorba autentických a udržateľných produktov
Počet zrealizovaných kultúrnych podujatí/zážitkových programov	počet	0	6	

Počet nových kultúrnych podujatí/zážitkových programov	počet	0	1	cestovného ruchu a ich komunikácia
Špecifický cieľ:	5.1.6 Zatraktívniť priestor pre oddych, rekreáciu a šport			
Indikátory viažúce sa k špecifickému (operatívne) cieľu				
Názov indikátora	Typ indikátora	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie a zdroje EÚ
Zrekonštruovaný areál/priestor/športová infraštruktúra pre oddych, rekreáciu a šport (futbalové ihrisko, detské ihrisko, workoutové ihrisko, multifunkčné ihrisko, volejbalové ihrisko, vodná plocha a pod.)	počet	0	1	<p>PHSR PSK 2021-2030 1.2.1.1 Podporiť vybavenosť územia kraja udržateľnou technickou infraštruktúrou pre rozvoj CR pre tradičné i nové formy turizmu a cestovného ruchu</p> <p>1.2.1.4 Podporiť zvýšenie kvality poskytovaných služieb v oblasti CR na území kraja v kľúčových destináciách</p> <p>Stratégia rozvoja cestovného ruchu destinácie Horný Zemplín</p>
Novovytvorený areál/priestor/športová infraštruktúra pre oddych, rekreáciu a šport (futbalové ihrisko, detské ihrisko, workoutové ihrisko, multifunkčné ihrisko, volejbalové ihrisko, klzisko, strelnica, aquapark, vodná plocha, bike park a pod.)	počet	0	1	
Špecifický cieľ:	5.1.7 Revitalizácia pietnych miest			
Indikátory viažúce sa k špecifickému (operatívne) cieľu				

Názov indikátora	Typ indikátora	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie a zdroje EU
Zrevitalizované pietne miesta, cintoríny, vojenské cintoríny, pomníky, pamätníky a prícestné kríže	<i>počet</i>	<i>0</i>	<i>1</i>	Stratégia rozvoja cestovného ruchu destinácie Horný Zemplín
Špecifický cieľ:	5.1.8 Rozvíjať cezhraničnú spoluprácu v oblasti turizmu			
Indikátory viažúce sa k špecifickému (operatívne) cieľu				
Názov indikátora	Typ indikátora	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie a zdroje EU
<i>Počet podaných projektov</i>	<i>počet</i>	<i>0</i>	<i>3</i>	<i>Program cezhraničnej spolupráce Interreg Poľsko – Slovensko 2021 – 2027</i>
<i>Počet zrealizovaných stretnutí</i>	<i>počet</i>	<i>0</i>	<i>3</i>	
STRATEGICKÝ CIEĽ	5.2 Zlepšiť kvalitu služieb v cestovnom ruchu a podporiť remeslá			
Špecifický cieľ:	5.2.1 Skvalitniť služby v cestovnom ruchu			
Indikátory viažúce sa k špecifickému (operatívne) cieľu				
Názov indikátora	Typ indikátora	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie a zdroje EU
<i>Ubytovacie služby (vybudovanie a rekonštrukcia)</i>	<i>počet</i>	<i>0</i>	<i>1</i>	<i>PHSR PSK 2021-2030 1.2.1.4 Podporiť zvýšenie kvality poskytovaných služieb v oblasti CR na území kraja v kľúčových destináciách</i> <i>Akčný plán Aktivita B: Tvorba</i>
<i>Stravovacie služby (vybudovanie a rekonštrukcia)</i>	<i>počet</i>	<i>0</i>	<i>1</i>	

Iné služby (napr. bikesharing)	počet	0	1	komplexnej ponuky v cestovnom ruchu Opatrenie B1: Zvýšenie ubytovacej kapacity v okrese ako prvku prepájajúceho existujúce atrakcie v CR
Špecifický cieľ:	5.2.2 Obnoviť a podporiť tradičné remeslá			
Indikátory viažúce sa k špecifickému (operatívne) cieľu				
Názov indikátora	Typ indikátora	Vstupná hodnota	Cieľová hodnota	Väzba na nadradené stratégie a zdroje EU
Podporené remeslá	počet	0	2	PHSR PSK 2021-2030 1.2.1.4 Podporiť zvýšenie kvality poskytovaných služieb v oblasti CR na území kraja v kľúčových destináciách Plán rozvoja okresu ML Opatrenie B3: Agroturizmus a podpora MSP v oblasti tradičnej výroby ako podporného prvku cestovného ruchu

9. Organizačné zabezpečenie

Táto časť obsahuje implementáciu dokumentu a jeho organizačné zabezpečenie, spôsob monitorovania a finančné zabezpečenie jeho plnenia. Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja 2022 – 2030 (ďalej „PHRSR“) je spoločným strategickým dokumentom mesta Medzilaborce. Jeho záväznosť je podmienená schválením na úrovni mestského zastupiteľstva.

Implementácia

Schválením PHRSR v mestskom zastupiteľstve sa začína proces implementácie, ktorý bude viesť k plneniu vízie a stanovených cieľov rozvoja.

Implementáciu PHRSR bude zabezpečovať Mesto Medzilaborce.

Mechanizmus implementácie PHRSR obsahuje manažment nasledovných činností:

- Monitorovanie plnenia realizácie PHRSR
- Vyhodnocovanie dosahovanie cieľov PHRSR
- Aktualizácia PHRSR

9.1 Monitorovanie realizácie PHRSR

Monitorovanie je proces systematického a pravidelného zbierania, analyzovania a hodnotenia pre účely ďalšieho rozhodovania a plánovania samosprávy. Monitorovanie plnenia PHRSR je stálym procesom zameraným na sledovanie plnenia akčného plánu a kvalitatívnych a kvantitatívnych ukazovateľov rozvoja.

Monitorovanie pozostáva:

- Vyhodnocovanie dosahovania cieľov a napĺňanie plánovaných ukazovateľov výsledkov zadefinovaných v PHRSR na úrovni celej funkčnej oblasti, ktoré je realizované mestom Medzilaborce.

Monitorovanie plnenia PHRSR za príslušný kalendárny rok sa bude vykonávať raz ročne k 30.4. nasledujúceho kalendárneho roka. Jeho výstupom bude Monitorovacia správa PHRSR.

Vyhodnocovanie dosahovania cieľov PHRSR

Vyhodnocovanie dosahovania cieľov PHRSR je realizované prostredníctvom hodnotenia zadefinovaných ukazovateľov v predpísanom časovom horizonte.

Záverečné hodnotenie PHRSR sa realizuje najneskôr do 30.4.2031.

Aktualizácia PHRSR

PHRSR je živý dokument, ktorý je možné aktualizovať a upravovať podľa potreby s cieľom zabezpečiť jeho aktuálnosť. Proces aktualizácie je možné začať na základe odporúčaní v Monitorovacej správe plnenia PHRSR, a to formou doplnenia cieľov alebo opatrení. Takéto doplnenie sa chápe ako aktualizácia celého dokumentu, ktoré podlieha schváleniu v mestskom zastupiteľstve v Medzilaborciach.

- rozpočet mesta Medzilaborce – na financovanie projektových zámerov a aktivít mesta,
- rozpočet mesta – na financovanie projektových zámerov a aktivít,
- externé zdroje (zdroje zo štátneho rozpočtu, zdroje EÚ, iné zdroje).

10. Finančné plnenie

Ciele a priority PHRSR sú stanovené s ohľadom na existujúce endogénne a exogénne zdroje, prihliadajú na reálne možnosti čo najefektívnejšieho využitia a zhodnotenia nižšie definovaných zdrojov:

10.1.1 Fondy Európskej únie

- Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR)
- Európsky sociálny fond plus (ESF+)
- Kohézny fond EÚ (KF)
- Európsky námorný, rybolovný a akvakultúrny fond (ENRAF)
- Fond na spravodlivú transformáciu (FST)
- Fond pre azyl a migráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj pre riadenie hraníc a víza

V novom programovom období budú mať regióny jednoduchší prístup k financovaniu svojich územných rozvojových potrieb prostredníctvom využitia integrovaného územného prístupu k implementácii fondov EÚ podľa princípov Územnej agendy EÚ.

10.1.2 Operačný program Slovensko

Strategické dokumenty Partnerská dohoda a Operačný program Slovensko definujú, ako bude Slovensko v najbližšej dekáde investovať 12,6 miliardy EUR z európskych zdrojov, a s tým súvisiacich 3,5 miliárd EUR povinného národného spolufinancovania (súčtovo 16,3 mld. EUR).

Eurofondy na roky 2021 – 2027 sa členia na 5 nasledovných cieľov politiky súdržnosti a SR bude čerpať z vyčlenenej alokácie 12,6 mld. EUR na oblasti ako:

- v rámci cieľa 1 „Konkurencieschopnejšia a inteligentnejšia Európa“: na rozvoj vedy, výskumu, budovanie inteligentných miest a regiónov, digitálne riešenia pre občanov, podniky, výskumné organizácie a orgány verejnej správy, rozvoj malého a stredného podnikania, rozvoj zručností pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie a zvyšovanie digitálnej pripojiteľnosti;
- v rámci cieľa 2 „Zeleňšia, nízkouhlíková Európa“: na zlepšenie energetickej efektívnosti, OZE, dostupnosť pitnej vody a dobudovanie kanalizácie, zlepšenie odpadového hospodárstva, podporu mestskej mobility vr. cyklo dopravy, ochranu prírody;
- v rámci cieľa 3 „Prepojenejšia Európa“: na dobudovanie diaľnic a rýchlostných ciest, modernizáciu železníc, vodnej infraštruktúry a zlepšenie regionálnej dostupnosti;
- v rámci cieľa 4 „Sociálnejšia Európa“: na podporu vzdelávania, zdravotníctva, trhu práce, sociálnych služieb;
- v rámci cieľa 5 „Európa bližšie k občanom“: na podporu udržateľného cestovného ruchu, regionálnej a miestnej infraštruktúry pre pohybové aktivity, zveľadenie kultúrneho dedičstva.

Operačný program Slovensko 2021-2027

Ciele politiky súdržnosti EÚ	Priority, špecifické ciele
PO1 Inteligentnejšia Európa	<p><u>PRIORITA 1P1 VEDA, VÝSKUM A INOVÁCIE</u></p> <p>ŠPECIFICKÝ CIEĽ RSO1.1 ROZVOJ A ROZŠÍRENIE VÝSKUMNÝCH A INOVAČNÝCH KAPACÍT A VYUŽÍVANIA POKROČILÝCH TECHNOLOGIÍ</p> <p>Opatrenia:</p> <p>1.1.1 Podpora medzisektorovej spolupráce v oblasti výskumu, vývoja a inovácií a zvyšovanie výskumných a inovačných kapacít v podnikoch</p> <p>1.1.2 Podpora ľudských zdrojov v oblasti výskumu, vývoja a inovácií</p> <p>1.1.3 Podpora medzinárodnej spolupráce v oblasti výskumu, vývoja a inovácií</p> <p>1.1.4 Podpora optimalizácie, rozvoja a modernizácie výskumnej infraštruktúry</p> <p>ŠPECIFICKÝ CIEĽ RSO1.2 VYUŽÍVANIE PRÍNOSOV DIGITALIZÁCIE PRE OBČANOV, PODNIKY, VÝSKUMNÉ ORGANIZÁCIE A ORGÁNY VEREJNEJ SPRÁVY</p> <p>Opatrenia:</p> <p>1.2.1 Podpora v oblasti informatizácie a digitálnej transformácie</p> <p>1.2.2 Podpora budovania inteligentných miest a regiónov</p> <p>ŠPECIFICKÝ CIEĽ RSO1.3 POSILNENIE UDRŽATEĽNÉHO RASTU A KONKURENCIESCHOPNOSTI MSP A TVORBY PRACOVNÝCH MIEST V MSP, A TO AJ PRODUKTÍVNymi INVESTÍCIAMI</p> <p>Opatrenia:</p> <p>1.3.1 Podpora malého a stredného podnikania</p> <p>1.3.2 Internacionalizácia malého a stredného podnikania</p> <p>1.3.3 Podpora sieťovania podnikateľských subjektov</p> <p>ŠPECIFICKÝ CIEĽ RSO1.4 ROZVOJ ZRUČNOSTÍ PRE INTELIGENTNÚ ŠPECIALIZÁCIU, PRIEMYSELNÚ TRANSFORMÁCIU A PODNIKANIE</p> <p>Opatrenia:</p> <p>1.4.1 Zručnosti pre posilnenie konkurencieschopnosti a hospodárskeho rastu a budovanie kapacít pre RIS3</p> <p>1.4.2 Digitálne zručnosti prispôsobené doménam RIS3 a potrebám priemyselnej a zelenej transformácie</p> <p><u>PRIORITA 1P2 DIGITÁLNA PRIPOJITEĽNOSŤ</u></p> <p>ŠPECIFICKÝ CIEĽ RSO1.5</p>

PO2
Ekologickejšia
Európa

ZVYŠOVANIE DIGITÁLNEJ PRIPOJITEĽNOSTI

Opatrenia:

1.5.1. Podpora digitálnej prepojitelnosti

PRIORITA 2P1 ENERGETICKÁ EFEKTÍVNOSŤ A DEKARBONIZÁCIA

ŠPECIFICKÝ CIEĽ RSO2.1

PODPORA ENERGETICKEJ EFEKTÍVNOSTI A ZNIŽOVANIA EMISÍ SKLENÍKOVÝCH PLYNOV

Opatrenia:

- 2.1.1 Zlepšovanie energetickej efektívnosti v podnikoch
- 2.1.2 Znižovanie energetickej náročnosti budov
- 2.1.3 Podpora rozvoja regionálnej a lokálnej energetiky
- 2.1.4 Podpora efektívneho zavádzania alternatívnych pohonov v podnikoch

ŠPECIFICKÝ CIEĽ RSO2.2

PODPORA ENERGIE Z OBNOVITEĽNÝCH ZDROJOV V SÚLADE SO SMERNICOU (EÚ) 2018/2001 VRÁTANE KRITÉRIÍ UDRŽATEĽNOSTI, KTORÉ SÚ V NEJ STANOVENÉ

Opatrenia:

- 2.2.1 Podpora využívania OZE v podnikoch na báze aktívnych odberateľov elektriny, samospotrebitel'ov energie z OZE a komunít vyrábajúcich energiu z OZE
- 2.2.2 Podpora využívania OZE v systémoch zásobovania energiou
- 2.2.3 Podpora využívania OZE v domácnostiach (inovácia projektu "Zelená domácnostiam")
- 2.2.4 Podpora vyhľadávania a prieskumu zdrojov geotermálnej energie za účelom ich sprístupnenia na energetické účely

PRIORITA 2P2 ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

ŠPECIFICKÝ CIEĽ RSO2.4

PODPORA ADAPTÁCIE NA ZMENU KLÍMY A PREVENČIE RIZIKA KATASTROF, AKO AJ ODOLNOSTI, A TO S PRIHLIADNUTÍM NA EKOSYSTÉMOVÉ PRÍSTUPY

Opatrenia:

- 2.4.1 Vodozádržné opatrenia na adaptáciu na zmenu klímy v sídlach a krajine a/alebo ochranu pred povodňami
- 2.4.2 Hydrogeologický prieskum zameraný na overenie možností využívania podzemnej vody v oblastiach ohrozených jej deficitom
- 2.4.3 Podpora prevencie a manažmentu zosuvných rizík súvisiacich s nadmernou zrážkovou činnosťou
- 2.4.4 Preventívne opatrenia na ochranu pred povodňami viazané na vodný tok
- 2.4.5 Vytváranie koncepčných východísk pre realizáciu adaptačných opatrení na národnej, regionálnej a miestnej úrovni
- 2.4.6 Podpora prevencie a manažmentu rizík vyplývajúcich z porušovania legislatívnych predpisov v životnom prostredí

- 2.4.7 Identifikácia vývoja rizík, určenie spôsobov prevencie, zavádzanie postupov a opatrení na pripravenosť a reakciu na katastrofy spôsobené zmenou klímy
- 2.4.8 Posilnenie a modernizácia intervenčných kapacít a infraštruktúry na zvládanie katastrof
- 2.4.9 Budovanie a modernizácia systémov včasného varovania a vyzrozumievania

ŠPECIFICKÝ CIEĽ RSO2.5 PODPORA PRÍSTUPU K VODE A UDRŽATEĽNÉHO VODNÉHO HOSPODÁRSTVA

Opatrenia:

- 2.5.1 Výstavba stokovej siete a čistiarní odpadových vôd v aglomeráciách nad 2 000 EO v zmysle záväzkov SR voči EÚ
- 2.5.2.A Podpora infraštruktúry v oblasti nakladania s odpadovými vodami v aglomeráciách do 2 000 EO so zameraním najmä na územia prioritné z environmentálneho hľadiska mimo dobiehajúcich regiónov
- 2.5.2.B Podpora infraštruktúry v oblasti nakladania s odpadovými vodami v aglomeráciách do 2 000 EO v dobiehajúcich regiónoch
- 2.5.3 Výstavba verejných vodovodov v mestách nad 2000 obyvateľov
- 2.5.4.A Výstavba verejných vodovodných sietí v mestách do 2 000 obyvateľov za podmienky súbežnej výstavby alebo existencie infraštruktúry na nakladanie s komunálnymi odpadovými vodami mimo dobiehajúcich regiónov
- 2.5.4.B Zabezpečenie prístupu k pitnej vode a nakladania s komunálnymi odpadovými vodami v mestách do 2 000 EO v dobiehajúcich regiónoch
- 2.5.5 Výstavba, intenzifikácia alebo modernizácia úpravni vôd
- 2.5.6 Obnova verejnej stokovej siete a čistiarní odpadových vôd v aglomeráciách nad 2 000 EO
- 2.5.7 Obnova verejných vodovodov v mestách nad 2000 obyvateľov
- 2.5.8 Komplexné a spoľahlivé monitorovanie a hodnotenie stavu povrchových a podzemných vôd
- 2.5.9 Podpora (optimalizácia) spracovania dát a informovanosti pre efektívnejšiu vodnú politiku SR

**ŠPECIFICKÝ CIEĽ RSO2.6
PODPORA PRECHODU NA OBEHOVÉ HOSPODÁRSTVO, KTORÉ EFEKTÍVNE VYUŽÍVA ZDROJE**

Opatrenia:

- 2.6.1 Podpora vybraných aktivít v oblasti predchádzania vzniku odpadov
- 2.6.2 Podpora zberu a dobudovania, intenzifikácie a rozšírenia systémov triedeného zberu komunálnych odpadov
- 2.6.3 Podpora prípravy odpadov na opätovné použitie, recyklácie odpadov vrátane anaeróbneho a aeróbneho spracovania biologicky rozložiteľných odpadov
- 2.6.4 Podpora zvyšovania environmentálneho povedomia a informovanosti spotrebiteľa a širokej verejnosti o obehovom hospodárstve a podpora koncepčných činností v oblasti obehového hospodárstva

2.6.5 Podpora elektronického zberu dát v oblasti odpadového hospodárstva

ŠPECIFICKÝ CIEĽ RSO2.7

POSILNENIE OCHRANY A ZACHOVANIA PRÍRODY, BIODIVERZITY A ZELENEJ INFRAŠTRUKTÚRY, A TO AJ V MESTSKÝCH OBLASTIACH, A ZNÍŽENIA VŠETKÝCH FORIEM ZNEČISTENIA

Opatrenia:

2.7.1 Vypracovanie a realizácia schválených dokumentov manažmentu osobitne chránených častí prírody a krajiny

2.7.2 Mapovanie a monitoring biotopov a druhov a monitoring cieľov ochrany prírody a biodiverzity

2.7.3.A Podpora biologickej a krajinnej diverzity a kvality ekosystémových služieb prostredníctvom udržovania a budovania zelenej a modrej infraštruktúry a prevencie a manažmentu invázných nepôvodných druhov

2.7.3.B Podpora budovania prvkov zelenej a modrej infraštruktúry v mestách a mestských oblastiach

2.7.4 Zabezpečenie kontinuity vodných tokov a ich revitalizácie za účelom podpory biodiverzity

2.7.5 Podpora environmentálneho povedomia aj prostredníctvom environmentálnych centier

2.7.6 Zabezpečenie prieskumu, sanácie a monitorovania environmentálnych záťaží

2.7.7 Technické, technologické a ekonomické opatrenia na zníženie emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia z veľkých a stredných stacionárnych zdrojov

2.7.8 Zníženie emisií látok znečisťujúcich ovzdušie prostredníctvom náhrady kotlov na tuhé fosílné palivá v domácnostiach za kotly na zemný plyn vrátane informačných aktivít zameraných na zlepšenie kvality ovzdušia

2.7.9 Zlepšovanie systému monitorovania kvality ovzdušia na národnej, lokálnej/regionálnej úrovni, monitorovania vplyvu znečistenia ovzdušia na ekosystémy, riadenia kvality ovzdušia, vrátane vybudovania nového informačného systému o emisiách

2.7.10 Eliminácia fragmentácie krajiny rozrastania zastavaných plôch prostredníctvom revitalizácie zanedbaných a nevyužívaných území v intravilánoch sídiel

PRIORITA 2P3 UDRŽATEĽNÁ MESTSKÁ MOBILITA

ŠPECIFICKÝ CIEĽ RSO2.8

PODPORA UDRŽATEĽNEJ MULTIMODÁLNEJ MESTSKEJ MOBILITY AKO SÚČASTI PRECHODU NA HOSPODÁRSTVO S NULOVOU BILANCIOU UHLÍKA

Opatrenia:

2.8.1 Rozvoj verejnej dopravy

2.8.2 Podpora cyklodopravy

2.8.3 Udržateľná mobilita BSK

PO3
Prepojenejšia
Európa

PRIORITA 3P1 DOPRAVA

ŠPECIFICKÝ CIEĽ RSO3.1

ROZVOJ INTELIGENTNEJ, BEZPEČNEJ, UDRŽATEĽNEJ A INTERMODÁLNEJ TEN-T ODOLNEJ PROTI ZMENE KLÍMY

Opatrenia:

- 3.1.1 Odstránenie kľúčových úzkych miest na cestnej infraštruktúre prostredníctvom výstavby nových úsekov diaľnic
- 3.1.2 Odstránenie kľúčových úzkych miest na železničnej infraštruktúre prostredníctvom modernizácie a rozvoja hlavných železničných tratí a uzlov
- 3.1.3 Zlepšenie kvality služieb poskytovaných na dunajskej a vážskej vodnej ceste

ŠPECIFICKÝ CIEĽ RSO3.2

ROZVOJ A POSILŇOVANIE UDRŽATEĽNEJ, INTELIGENTNEJ A INTERMODÁLNEJ VNÚTROŠTÁTNEJ, REGIONÁLNEJ A MIESTNEJ MOBILITY ODOLNEJ PROTI ZMENE KLÍMY VRÁTANE ZLEPŠENÉHO PRÍSTUPU K TEN-T A CEZHRANIČNEJ MOBILITY

- 3.2.1 Odstránenie kľúčových úzkych miest na cestnej infraštruktúre a zlepšenie regionálnej mobility prostredníctvom modernizácie a výstavby ciest I. triedy
- 3.2.2 Odstránenie kľúčových úzkych miest na cestnej infraštruktúre a zlepšenie regionálnej mobility prostredníctvom modernizácie a výstavby ciest II. a III. triedy
- 3.2.3 Miestne komunikácie
- 3.2.4 Odstránenie kľúčových úzkych miest na železničnej infraštruktúre prostredníctvom modernizácie a rozvoja železničných tratí a zvýšenie atraktivity a kvality služieb železničnej verejnej osobnej dopravy prostredníctvom obnovy mobilných prostriedkov

PO4 Sociálnejšia
Európa

PRIORITA 4P1 ADAPTABILNÝ A PRÍSTUPNÝ TRH PRÁCE

ŠPECIFICKÝ CIEĽ SO (A)

ZLEPŠENIE PRÍSTUPU K ZAMESTNANIU A AKTIVAČNÝM OPATRENIAM PRE VŠETKÝCH UCHÁDZAČOV O ZAMESTNANIE, PREDOVŠETKÝM MLADÝCH ĽUDÍ, A TO NAJMÄ VYKONÁVANÍM ZÁRUKY PRE MLADÝCH ĽUDÍ, PRE DLHODOBO NEZAMESTNANÝCH A ZNEVÝHODNENÉ SKUPINY NA TRHU PRÁCE A NEAKTÍVNE OSOBY, AKO AJ PROSTREDNÍCTVOM PODPORY SAMOSTATNEJ ZÁROBKOVEJ ČINNOSTI A SOCIÁLNEHO HOSPODÁRSTVA

ŠPECIFICKÝ CIEĽ SO (B)

MODERNIZÁCIA INŠTITÚCIÍ A SLUŽIEB TRHU PRÁCE S CIEĽOM POSÚDIŤ A PREDVÍDAŤ POTREBY V OBLASTI ZRUČNOSTÍ A ZABEZPEČIŤ VČASNÚ A CIELENÚ POMOC A PODPORU V ZÁUJME ZOSÚLADENIA PONUKY S POTREBAMI TRHU PRÁCE, AKO AJ PRI PRECHODOCH MEDZI ZAMESTNANIAM I A MOBILITE

ŠPECIFICKÝ CIEĽ SO (C)

PODPORA RODOVO VYVÁŽENEJ ÚČASTI NA TRHU PRÁCE, ROVNAKÝCH PRACOVNÝCH PODMIENOK A LEPŠEJ ROVNOVÁHY MEDZI PRACOVNÝM A SÚKROMNÝM ŽIVOTOM VRÁTANE PRÍSTUPU K CENOVO DOSTUPNEJ STAROSTLIVOSTI O DETI A ODKÁZANÉ OSOBY

ŠPECIFICKÝ CIEĽ SO (D)

PODPORA ADAPTÁCIE PRACOVNÍKOV, PODNIKOV A PODNIKATEĽOV NA ZMENY, AKO AJ AKTÍVNEHO A ZDRAVÉHO STARNUTIA A ZDRAVÉHO A VHODNE PRISPÔSOBENÉHO PRACOVNÉHO PROSTREDIA, KTORÉ RIEŠI ZDRAVOTNÉ RIZIKÁ

ŠPECIFICKÝ CIEĽ RSO4.1

ZVYŠOVANIE ÚČINNOSTI A INKLUZÍVNOSTI TRHOV PRÁCE A PRÍSTUPU KU KVALITNÉMU ZAMESTNANIU ROZVÍJANÍM SOCIÁLNEJ INFRAŠTRUKTÚRY A PODPOROU SOCIÁLNEHO HOSPODÁRSTVA

PRIORITA 4P2 KVALITNÉ INKLUZÍVNE VZDELÁVANIE

ŠPECIFICKÝ CIEĽ SO (E)

ZVÝŠENIE KVALITY, INKLUZÍVNOSTI A ÚČINNOSTI SYSTÉMOV VZDELÁVANIA A ODBORNEJ PRÍPRAVY, AKO AJ ICH RELEVANTNOSTI Z HĽADISKA TRHU PRÁCE OKREM INÉHO PROSTREDNÍCTVOM POTVRDZOVANIA VÝSLEDKOV NEFORMÁLNEHO VZDELÁVANIA A INFORMÁLNEHO UČENIA SA S CIEĽOM PODPORIŤ NADOBÚDANIE KĹÚČOVÝCH KOMPETENCIÍ VRÁTANE PODNIKATEĽSKÝCH A DIGITÁLNYCH ZRUČNOSTÍ, A TIEŽ PROSTREDNÍCTVOM PODPORY ZAVÁDZANIA SYSTÉMOV DUÁLNEJ ODBORNEJ PRÍPRAVY A UČŇOVSKÉJ PRÍPRAVY

ŠPECIFICKÝ CIEĽ SO (F)

PODPORA ROVNÉHO PRÍSTUPU, A TO NAJMÄ ZNEVÝHODNENÝCH SKUPÍN, KU KVALITNÉMU A INKLUZÍVNEMU VZDELÁVANIU A ODBORNEJ PRÍPRAVE A PODPORA ICH ÚSPEŠNÉHO UKONČENIA, POČNÚC VZDELÁVANÍM A STAROSTLIVOSŤOU V RANOM DETSTVE CEZ VŠEMESTONÉ A ODBORNÉ VZDELÁVANIE A PRÍPRAVU AŽ PO TERCIÁRNU ÚROVEŇ A VZDELÁVANIE A UČENIE DOSPELÝCH VRÁTANE UĽAHČOVANIA VZDELÁVACEJ MOBILITY PRE VŠETKÝCH A PRÍSTUPNOSTI PRE OSOBY SO ZDRAVOTNÝM POSTIHNUTÍM

ŠPECIFICKÝ CIEĽ RSO4.2

ZLEPŠENIE ROVNÉHO PRÍSTUPU K INKLUZÍVNÝM A KVALITNÝM SLUŽBÁM V OBLASTI VZDELÁVANIA, ODBORNEJ PRÍPRAVY A CELOŽIVOTNÉHO VZDELÁVANIA ROZVÍJANÍM DOSTUPNEJ INFRAŠTRUKTÚRY VRÁTANE POSILŇOVANIA ODOLNOSTI PRE DIŠTANČNÉ A ONLINE VZDELÁVANIE A ODBORNÚ PRÍPRAVU

PRIORITA 4P3 ZRUČNOSTI PRE LEPŠIU ADAPTABILITU A INKLÚZIU

ŠPECIFICKÝ CIEĽ SO (D)

PODPORA ADAPTÁCIE PRACOVNÍKOV, PODNIKOV A PODNIKATEĽOV NA ZMENY, AKO AJ AKTÍVNEHO A ZDRAVÉHO STARNUTIA A ZDRAVÉHO A VHODNE PRISPÔSOBENÉHO PRACOVNÉHO PROSTREDIA, KTORÉ RIEŠI ZDRAVOTNÉ RIZIKÁ

ŠPECIFICKÝ CIEĽ SO (G)

PODPORA CELOŽIVOTNÉHO VZDELÁVANIA, NAJMÄ FLEXIBILNÝCH PRÍLEŽITOSTÍ NA ZVYŠOVANIE KVALIFIKÁCIE A REKVALIFIKÁCIU PRE VŠETKÝCH S PRIHLIADNUTÍM NA PODNIKATEĽSKÉ A DIGITÁLNE ZRUČNOSTI, LEPŠIE PREDVÍDANIE ZMIEN A NOVÝCH POŽIADAVIEK NA ZRUČNOSTI NA ZÁKLADE POTRIEB TRHU PRÁCE, UĽAHČOVANIE KARIÉRNÝCH ZMIEN A PODPORA PROFESIJNEJ MOBILITY

ŠPECIFICKÝ CIEĽ RSO4.2

ZLEPŠENIE ROVNÉHO PRÍSTUPU K INKLUZÍVNÝM A KVALITNÝM SLUŽBÁM V OBLASTI VZDELÁVANIA, ODBORNEJ PRÍPRAVY A CELOŽIVOTNÉHO VZDELÁVANIA ROZVÍJANÍM DOSTUPNEJ INFRAŠTRUKTÚRY VRÁTANE POSILŇOVANIA ODOLNOSTI PRE DIŠTANČNÉ A ONLINE VZDELÁVANIE A ODBORNÚ PRÍPRAVU

PRIORITA 4P4 ZÁRUKA PRE MLADÝCH

ŠPECIFICKÝ CIEĽ SO (A)

ZLEPŠENIE PRÍSTUPU K ZAMESTNANIU A AKTIVAČNÝM OPATRENIAM PRE VŠETKÝCH UCHÁDZAČOV O ZAMESTNANIE, PREDOVŠETKÝM MLADÝCH ĽUDÍ, A TO NAJMÄ VYKONÁVANÍM ZÁRUKY PRE MLADÝCH ĽUDÍ, PRE DLHODOBO NEZAMESTNANÝCH A ZNEVÝHODNENÉ SKUPINY NA TRHU PRÁCE A NEAKTÍVNE OSOBY, AKO AJ PROSTREDNÍCTVOM PODPORY SAMOSTATNEJ ZÁROBKOVEJ ČINNOSTI A SOCIÁLNEHO HOSPODÁRSTVA

ŠPECIFICKÝ CIEĽ SO (F)

PODPORA ROVNÉHO PRÍSTUPU, A TO NAJMÄ ZNEVÝHODNENÝCH SKUPÍN, KU KVALITNÉMU A INKLUZÍVNEMU VZDELÁVANIU A ODBORNEJ PRÍPRAVE A PODPORA ICH ÚSPEŠNÉHO UKONČENIA, POČNÚC VZDELÁVANÍM A STAROSTLIVOSŤOU V RANOM DETSTVE CEZ VŠEMESTONÉ A ODBORNÉ VZDELÁVANIE A PRÍPRAVU AŽ PO TERCIÁRNU ÚROVEŇ A VZDELÁVANIE A UČENIE DOSPELÝCH VRÁTANE UĽAHČOVANIA VZDELÁVACEJ MOBILITY PRE VŠETKÝCH A PRÍSTUPNOSTI PRE OSOBY SO ZDRAVOTNÝM POSTIHNUTÍM

ŠPECIFICKÝ CIEĽ SO (L)

PODPORA SOCIÁLNEJ INTEGRÁCIE OSÔB OHROZENÝCH CHUDOBOU ALEBO SOCIÁLNYM VYLÚČENÍM VRÁTANE NAJODKÁZANEJŠÍCH OSÔB A DETÍ

PRIORITA 4P5 AKTÍVNE ZAČLENENIE A DOSTUPNÉ SLUŽBY

ŠPECIFICKÝ CIEĽ SO(H)

PODPORA AKTÍVNEHO ZAČLENENIA S CIEĽOM PODPOROVAŤ ROVNOSŤ PRÍLEŽITOSTÍ, NEDISKRIMINÁCIU A AKTÍVNU ÚČASŤ A ZLEPŠENIE ZAMESTNATEĽNOSTI, NAJMÄ V PRÍPADE ZNEVÝHODNENÝCH SKUPÍN

ŠPECIFICKÝ CIEĽ SO (I)

PODPORA SOCIÁLNO-EKONOMICKEJ INTEGRÁCIE ŠTÁTNYCH PRÍSLUŠNÍKOV TRETÍCH KRAJÍN VRÁTANE MIGRANTOV

ŠPECIFICKÝ CIEĽ SO (K)

ZLEPŠOVANIE ROVNÉHO A VČASNÉHO PRÍSTUPU KU KVALITNÝM, UDRŽATEĽNÝM A CENOVO DOSTUPNÝM SLUŽBÁM VRÁTANE SLUŽIEB, KTORÉ PODPORUJÚ PRÍSTUP K BÝVANIU A INDIVIDUALIZOVANÚ STAROSTLIVOSŤ VRÁTANE ZDRAVOTNEJ STAROSTLIVOSTI; MODERNIZÁCIA SYSTÉMOV SOCIÁLNEJ OCHRANY, VRÁTANE PODPORY PRÍSTUPU K SOCIÁLNEJ OCHRANE, S OSOBITNÝM ZAMERANÍM NA DETI A ZNEVÝHODNENÉ SKUPINY; ZLEPŠOVANIE PRÍSTUPNOSTI, A TO AJ PRE OSOBY SO ZDRAVOTNÝM POSTIHNUŤÍM, ÚČINNOSTI A ODOLNOSTI SYSTÉMOV ZDRAVOTNEJ STAROSTLIVOSTI A SLUŽIEB DLHODOBEJ STAROSTLIVOSTI

ŠPECIFICKÝ CIEĽ SO (L)

PODPORA SOCIÁLNEJ INTEGRÁCIE OSÔB OHROZENÝCH CHUDOBOU ALEBO SOCIÁLNYM VYLÚČENÍM VRÁTANE NAJODKÁZANEJŠÍCH OSÔB A DETÍ

ŠPECIFICKÝ CIEĽ RSO4.3

PODPORA SOCIÁLNO-EKONOMICKÉHO ZAČLENENIA MARGINALIZOVANÝCH KOMUNÍT, DOMÁCNOSTÍ S NÍZKYM PRÍJMOM A ZNEVÝHODNENÝCH SKUPÍN VRÁTANE OSÔB S OSOBITNÝMI POTREBAMI PROSTREDNÍCTVOM INTEGROVANÝCH AKCIÍ VRÁTANE BÝVANIA A SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

ŠPECIFICKÝ CIEĽ RSO4.5

ZABEZPEČENIE ROVNÉHO PRÍSTUPU K ZDRAVOTNEJ STAROSTLIVOSŤI A ZVÝŠENÍM ODOLNOSTI SYSTÉMOV ZDRAVOTNEJ STAROSTLIVOSTI VRÁTANE PRIMÁRNEJ STAROSTLIVOSTI, A PODPORY PRECHODU Z INŠTITUCIONÁLNEJ STAROSTLIVOSTI NA RODINNÚ A KOMUNITNÚ STAROSTLIVOSŤ

PRIORITA 4P6 AKTÍVNE ZAČLENENIE RÓMSKYCH KOMUNÍT

ŠPECIFICKÝ CIEĽ SO (J)

PODPORA SOCIÁLNO-EKONOMICKEJ INTEGRÁCIE MARGINALIZOVANÝCH KOMUNÍT, AKO SÚ NAPRÍKLAD RÓMOVIA

ŠPECIFICKÝ CIEĽ RSO4.3

PODPORA SOCIÁLNO-EKONOMICKÉHO ZAČLENENIA MARGINALIZOVANÝCH KOMUNÍT, DOMÁCNOSTÍ S NÍZKYM PRÍJMOM A ZNEVÝHODNENÝCH SKUPÍN VRÁTANE OSÔB S OSOBITNÝMI POTREBAMI PROSTREDNÍCTVOM INTEGROVANÝCH AKCIÍ VRÁTANE BÝVANIA A SOCIÁLNYCH SLUŽIEB

PRIORITA 4P7 SOCIÁLNE INOVÁCIE A EXPERIMENTY**ŠPECIFICKÝ CIEĽ SO (A)**

ZLEPŠENIE PRÍSTUPU K ZAMESTNANIU A AKTIVAČNÝM OPATRENIAM PRE VŠETKÝCH UCHÁDZAČOV O ZAMESTNANIE, PREDOVŠETKÝM MLADÝCH ĽUDÍ, A TO NAJMÄ VYKONÁVANÍM ZÁRUKY PRE MLADÝCH ĽUDÍ, PRE DLHODOBO NEZAMESTNANÝCH A ZNEVÝHODNENÉ SKUPINY NA TRHU PRÁCE A NEAKTÍVNE OSOBY, AKO AJ PROSTREDNÍCTVOM PODPORY SAMOSTATNEJ ZÁROBKOVEJ ČINNOSTI A SOCIÁLNEHO HOSPODÁRSTVA

ŠPECIFICKÝ CIEĽ SO (F)

PODPORA ROVNÉHO PRÍSTUPU, A TO NAJMÄ ZNEVÝHODNENÝCH SKUPÍN, KU KVALITNÉMU A INKLUZÍVNEMU VZDELÁVANIU A ODBORNEJ PRÍPRAVE A PODPORA ICH ÚSPEŠNÉHO UKONČENIA, POČNÚC VZDELÁVANÍM A STAROSTLIVOSŤOU V RANOM DETSTVE CEZ VŠEMESTONÉ A ODBORNÉ VZDELÁVANIE A PRÍPRAVU AŽ PO TERCIÁRNU ÚROVEŇ A VZDELÁVANIE A UČENIE DOSPELÝCH VRÁTANE UĽAHČOVANIA VZDELÁVACEJ MOBILITY PRE VŠETKÝCH A PRÍSTUPNOSTI PRE OSOBY SO ZDRAVOTNÝM POSTIHNUTÍM

ŠPECIFICKÝ CIEĽ SO (H)

PODPORA AKTÍVNEHO ZAČLENENIA S CIEĽOM PODPOROVAŤ ROVNOSŤ PRÍLEŽITOSTÍ, NEDISKRIMINÁCIU A AKTÍVNU ÚČASŤ A ZLEPŠENIE ZAMESTNATEĽNOSTI, NAJMÄ V PRÍPADE ZNEVÝHODNENÝCH SKUPÍN

PRIORITA 4P8 POTRAVINOVÁ A MATERIÁLNA DEPRIVÁCIA**ŠPECIFICKÝ CIEĽ SO (M)**

RIEŠENIE MATERIÁLNEJ DEPRIVÁCIE PROSTREDNÍCTVOM POTRAVINOVEJ A/ALEBO ZÁKLADNEJ MATERIÁLNEJ POMOCI PRE NAJODKÁZANEJŠIE OSOBY VRÁTANE DETÍ A ZABEZPEČENIE SPRIEVODNÝCH OPATRENÍ PODPORUJÚCICH ICH SOCIÁLNE ZAČLENENIE

PO5 Európa
bližšie k občanom

PRIORITA 5P1 MODERNÉ REGIÓNY**ŠPECIFICKÝ CIEĽ RSO5.1**

PODPORA INTEGROVANÉHO A INKLUZÍVNEHO SOCIÁLNEHO, HOSPODÁRSKEHO A ENVIRONMENTÁLNEHO ROZVOJA, KULTÚRY, PRÍRODNÉHO DEDIČSTVA, UDRŽATEĽNÉHO CESTOVNÉHO RUCHU A BEZPEČNOSTI V MESTSKÝCH OBLASTIACH

Opatrenia:

5.1.1 Investície do rozvoja administratívnych a analyticko-strategických kapacít miestnych a regionálnych orgánov vychádzajúc zo skúsenosti s podporou analytických kapacít na úrovni ústredných orgánov štátnej správy

- 5.1.2 Investície zvyšujúce kvalitu verejných politík a odolnosť demokracie prostredníctvom projektov spolupráce občianskej spoločnosti a samosprávy
- 5.1.3 Investície do bezpečného fyzického prostredia obcí, miest a regiónov
- 5.1.4 Investície do regionálnej a miestnej infraštruktúry pre pohybové aktivity, cykloturistiku
- 5.1.5 Investície do kultúrneho dedičstva, miestnej a regionálnej kultúry, manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch
- 5.1.6 Európske hlavné mesto kultúry 2026

ŠPECIFICKÝ CIEĽ RSO5.2

Podpora integrovaného a inkluzívneho, sociálneho, hospodárskeho a environmentálneho miestneho rozvoja, kultúry, prírodného dedičstva, udržateľného cestovného ruchu a bezpečnosti v iných ako mestských oblastiach

Opatrenia:

- 5.2.1 Investície do rozvoja administratívnych a analyticko-strategických kapacít miestnych a regionálnych orgánov vychádzajúc zo skúsenosti s podporou analytických kapacít na úrovni ústredných orgánov štátnej správy
- 5.2.2 Investície zvyšujúce kvalitu verejných politík a odolnosť demokracie prostredníctvom projektov spolupráce občianskej spoločnosti a samosprávy
- 5.2.3 Investície do bezpečného fyzického prostredia obcí, miest a regiónov
- 5.2.4 Investície do regionálnej a miestnej infraštruktúry pre pohybové aktivity, cykloturistiku
- 5.2.5 Investície do kultúrneho dedičstva, miestnej a regionálnej kultúry, manažmentu, služieb a infraštruktúry podporujúcich komunitný rozvoj a udržateľný cestovný ruch

PRIORITA 6P1 FOND SPRAVODLIVEJ TRANSFORMÁCIE

ŠPECIFICKÝ CIEĽ FST UMOŽNIŤ REGIÓM A OBYVATEĽOM RIEŠIŤ SOCIÁLNE, HOSPODÁRSKE A ENVIRONMENTÁLNE DÔSLEDKY SPÔSOBENÉ TRANSFORMÁCIOU V RÁMCI PLNENIA ENERGETICKÉHO A KLIMATICKÉHO CIEĽA ÚNIE DO ROKU 2030 A DOSAHOVANIA KLIMATICKY NEUTRÁLNEHO HOSPODÁRSTVA ÚNIE DO ROKU 2050
NA ZÁKLADE PARÍŽSKEJ DOHODY

10.1.3 Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky

Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky je preto rozdelený do piatich základných oblastí a osemnástich komponentov:

Oblasť:	Komponenty:
Zelená ekonomika (2 301 mil. EUR)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obnoviteľné zdroje energie a energetická infraštruktúra 2. Obnova budov 3. Udržateľná doprava 4. Dekarbonizácia priemyslu 5. Adaptácia na zmenu klímy
Kvalitné vzdelávanie (892 mil. EUR)	<ol style="list-style-type: none"> 6. Dostupnosť, rozvoj a kvalita inkluzívneho vzdelávania na všetkých úrovniach 7. Vzdelávanie pre 21. storočie 8. Zvýšenie výkonnosti slovenských vysokých škôl
Veda, výskum, inovácie (739 mil. EUR)	<ol style="list-style-type: none"> 9. Efektívnejšie riadenie a posilnenie financovania vedy, výskumu, inovácií a digitálnej ekonomiky 10. Lákanie a udržanie talentov
Zdravie (1 533 mil. EUR)	<ol style="list-style-type: none"> 11. Moderná a dostupná zdravotná starostlivosť 12. Humánna, moderná a dostupná starostlivosť o duševné zdravie 13. Dostupná a kvalitná dlhodobá sociálno-zdravotná starostlivosť
Efektívna verejná správa a digitalizácia (1 110 mil. EUR)	<ol style="list-style-type: none"> 14. Zlepšenie podnikateľského prostredia 15. Reforma justície 16. Boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí, bezpečnosť a ochrana obyvateľstva Zdravé verejné financie 17. Digitálne Slovensko (štát v mobile, kybernetická bezpečnosť, rýchly internet pre každého, digitálna ekonomika) 18. Zdravé verejné financie

10.1.4 Investičné príležitosti pre cestovný ruch

OP Slovensko 2021-2027

Pre potreby rozvoja okresu Medzilaborce v oblasti cestovného ruchu je obzvlášť dôležitý Cieľ 5 (CP5) Politiky súdržnosti. CP5 je uvádzaný ako „Európa bližšie k občanom vďaka podpore udržateľného a integrovaného rozvoja mestských, vidieckych a pobrežných oblastí a miestnych iniciatív“. Ako bolo uvedené vyššie, na rozvoj cestovného ruchu v okrese Medzilaborce je potrebná zvýšená súdržnosť v rámci komunít i medzi nimi. V novom programovom období sa časť eurofondov presunie do rozhodovacej kompetencie samospráv, čím sa odbúra veľká časť byrokracie na centrálnej úrovni. O konkrétnych projektoch, ktoré treba v územiach zafinancovať z eurofondov, už nebude rozhodovať len vláda, ale aj samotné regióny. Podpora do regiónov bude smerovať na základe integrovaných územných stratégií, ktoré budú obsahovať zoznam projektových zámerov.

Program cezhraničnej spolupráce Interreg 2021 – 2027 Poľsko – Slovensko

Program je jedným z programov Európskej územnej spolupráce realizovaný v období 2021–2027. Hlavným cieľom Programu je čeliť najdôležitejším výzvam a prekonať slabé stránky typické pre pohraničie. Dotknuté lokality: Námestovo, Poprad, Stropkov, Žilina, Bardejov, Ružomberok, Kysucké Nové Mesto, Liptovský Mikuláš, Svidník, Medzilaborce, Tvrdošín, Turčianske Teplice, Spišská Nová Ves, Dolný Kubín, Čadca, Humenné, Kežmarok, Stará Ľubovňa, Levoča, Bytča, Vranov nad Topľou, Medzilaborce, Martin, Sabinov.

Podpora Ministerstva dopravy a výstavby SR

Ministerstvo otvára výzvy pre pomoc cestovnému ruchu, napr. od 6.12.2021 bola otvorená nová výzva pre pomoc cestovnému ruchu, v poradí už 4. výzva Schémy minimálnej pomoci s názvom „Jesenná pomoc“. V roku 2021 sa výzvy týkali najmä podpory podnikov v odvetví cestovného ruchu a poskytnutie finančného príspevku pre pokrytie časti nekrytých fixných nákladov, ktoré podniky museli vynaložiť v čase ich núteného uzatvorenia alebo obmedzenia ich činnosti z dôvodu opatrenia.

Podpora Prešovského samosprávneho kraja

V rámci Výzvy pre región rozdelil Prešovský kraj v roku 2021 dotácie prostredníctvom 4 programov, z ktorých sa jeden venuje cyklodoprave, cestovnému ruchu a pútnickému turizmu a druhý obnove kultúrnych pamiatok UNESCO a národných kultúrnych pamiatok. Z rozpočtu kraja plynie aj menšia finančná podpora v rámci regionálnych výziev.

Plán rozvoja pre najmenej rozvinutý okres Medzilaborce

Regionálny príspevok pre NRO okres Medzilaborce prostredníctvom Okresného úradu na základe vyhlásených výziev.

11. Skratky

a. s.	Akciová spoločnosť
BD	Bytový dom
BRO	Biologicky rozložiteľný odpad
CLLD	„Community Led Local Development“ – Miestny rozvoj vedený komunitou
CR	Cestovný ruch
CVČ	Centrum voľného času
CZT	Centralizované zásobovanie tepla
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
EÚ	Európska únia
ha	hektár
CHKO	Chránená krajinná oblasť
IBV	Bytové domy
IROP	Integrovaný regionálny operačný program
IS	Informačný systém
IUS	Integrovaná územná stratégia
JIS	Jednotka intenzívnej starostlivosti
KBV	Rodinné domy
MAS	Miestna akčná skupina
MHD	Mestská hromadná doprava
MSP	Malé a stredné podniky
MsZ	Mestské zastupiteľstvo
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
NKP	Národná kultúrna pamiatka
NN	Nízke napätie
NP	Národná pamiatka
NPR	Národná prírodná rezervácia

OAIM	Oddelenie anestéziológie a intenzívnej medicíny
OÚ	Okresný úrad
OZE	Obnoviteľné zdroje energie
PHRSR	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
PR	Prírodná rezervácia
PSK	Prešovský samosprávny kraj
RD	Rodinný dom
s.r.o.	Spoločnosť z ručením obmedzeným
SPR	Strategicko-plánovací región
SR	Slovenská republika
ŠOP	Štátna ochrana prírody
TTP	Trvalý trávnatý porast
ÚRSO	Úrad pre reguláciu sieťových odvetví
VN	Vysoké napätie
VZN	Všeobecné záväzné nariadenie
ZMOS	Združenie miest a obcí Slovenska
ZŤP	Zdravotne ťažko postihnutý
ZUŠ	Základná umelecká škola
ZZS	Záchranná zdravotná služba

12. Zoznam obrázkov

Obrázok 1 Lokalizácia miestnych častí.....	13
Obrázok 2 Mapa Prešovského kraja.....	13
Obrázok 3 Zoznam obcí okresu	14
Obrázok 4 Geografická poloha v rámci Prešovského kraja	14
Obrázok 5 Mapa historického regiónu Zemplín	15
Obrázok 6 Strategicko-plánovacie regióny PSK.....	16
Obrázok 7 Mapa územia miestnej akčnej skupiny Laborec o.z.	17
Obrázok 8 Regióny cestovného ruchu v PSK.....	18
Obrázok 9 Mapa národných parkov, chránených krajinných oblastí a lesov	29
Obrázok 10 Chránená krajinná oblasť Východné Karpaty	30
Obrázok 11 Cyklotrasy	60

13. Zoznam tabuliek

Tabuľka 1 Počet obyvateľov v roku 2021	21
Tabuľka 2 Vývoj počtu obyvateľov od roku 1970 do roku 2021	21
Tabuľka 3 Obyvateľstvo podľa veku	22
Tabuľka 4 Obyvateľstvo podľa pohlavia.....	22
Tabuľka 5 Základné vekové kategórie.....	23
Tabuľka 6 Obyvateľstvo podľa národnosti	23
Tabuľka 7 Obyvateľstvo podľa vierovyznania	24
Tabuľka 8 Obyvateľstvo podľa vzdelania	24
Tabuľka 9 Obyvateľstvo podľa rodinného stavu	25
Tabuľka 10 Štruktúra bytového fondu	26
Tabuľka 11 Domový fond podľa obdobia výstavby	26
Tabuľka 12 Domový fond podľa typu budovy.....	27
Tabuľka 13 Obyvateľstvo podľa veku a pohlavia	36
Tabuľka 14 Plynofikácia	62
Tabuľka 15 Vodovod	63
Tabuľka 16 Domový fond kanalizácia	64